

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ**

GRAFİK ANASANAT DALI

**OKUL ÖNCESİ 3-6 YAŞ ÇOCUKLARA YÖNELİK ÖZGÜN BİR
SESSİZ POP-UP KİTAP UYGULAMASI**

Emel Cansu BÜYÜKKÖSE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ankara, 2020

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

GRAFİK ANASANAT DALI

OKUL ÖNCESİ 3-6 YAŞ ÇOCUKLARA YÖNELİK ÖZGÜN BİR
SESSİZ POP-UP KİTAP UYGULAMASI

Emel Cansu BÜYÜKKÖSE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ankara, 2020

Kabul ve Onay

Emel Cansu Büyükköse tarafından hazırlanan "Okul Öncesi 3-6 Yaş Çocuklara Yönelik Özgün Bir Sessiz Pop-Up Kitap Uygulaması " başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından Grafik Anasanat Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi (Danışman) Prof. Dr. Nadire Şule Atılğan

Jüri Üyesi Doç. Dr. Banu Bulduk Türkmen

Jüri Üyesi Doç. Dr. Pelin Öztürk Göçmen

Bu çalışma, Hacettepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri tarafından uygun bulunmuştur.

Prof. Dr. Pelin YILDIZ

Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürü

OKUL ÖNCESİ 3-6 YAŞ ÇOCUKLARA YÖNELİK ÖZGÜN BİR SESSİZ POP-UP KİTAP UYGULAMASI

Danışman: Prof.Dr. Nadire Şule Atılğan

Yazar: Emel Cansu Büyükköse

ÖZ

Okul öncesi çocukların dış dünyaya açılma sürecinde, değişik bakış açıları geliştirme ve kitapları arkadaş olarak benimsemesi adına önemli sayılan kaynaklardan birisi çocuk yayınlarıdır. Çocuk yayıncılığı, sahip olduğu resimlemeler, renkler ile sanatsal nitelik taşıyan ürünler olarak, çocuğun gelecekteki yaşantısına da katkı sağlayabilecek, okul öncesi dönem çocuklarının bilişsel, duyuşsal, sosyal ve birçok yönden gelişimini destekleyebilecek en önemli araçlardandır. Çocukların gelişimi göz önünde bulundurulduğunda onları özgün görsellerle besleyen, üç boyutlu, hareketli, sesli, birden çok duyuya hitap eden kaynaklara ihtiyacı olmaktadır.

Çocuk kitaplarında kullanılan resimlemeler çocuklar için ilgi odağıdır. Özellikle okuma-yazma bilmeyen bir çocuğun anlatılan hikâyeyi kendi başına anlamlandırabilmesi için içinde bulunan resimler büyük bir önem taşımaktadır. Okul öncesi dönem çocukları için pop-up ve sessiz kitaplar, farklı bir boyut kazandırılmış sayfalar sayesinde oldukça ilgi çekici hale gelmektedir. Pop-up kitaplarda iki boyutlu, durağan resimlemeler sayfada canlanarak okuyucunun kendisini olaya daha yakın ve içinde hissetmesini sağlamaktadır. Sessiz kitaplar, günümüzde yaygınlaşmaya başlayan hikâyeyi görsel unsurlar ile anlatmak isteyen yazısız, kelimesiz, cümlesiz hayal gücünü besleyen, hikâyeyi doğrudan sunmak yerine okuyucunun kendi hikâyesini oluşturmasını sağlayan yeni bir kitap türüdür. Okuma yazma bilmeyen bir çocuğu bile resimlemeleri, görsel yapısıyla büyüleyen bu kitaplar okul öncesi çocukları için uygun kaynaklar olabilmektedir. Sessiz kitaplar okul öncesi dönem çocuklarının dil gelişimine katkı sağlamaktadır. Çocuk gördüğü bir olayı veya resmi yorumlama becerisi kazanmaktadır. Çocuğun kelime dağarcığını ve görsel hafızasını geliştirmektedir. Pop-up kitap türüne Türkiye’de son zamanlarda kolay erişilebiliyorken, hem pop-up hem sessiz kitap alanında

örnekler Türkiye’de yaygın olmamaktadır. Bu araştırmanın pop-up sessiz kitaplar alanında yapılacak araştırmalar için bir kaynak olması, sessiz kitapların yaygınlaştırılması ve öneminin vurgulanması amaçlanmıştır. Bu araştırma uygulama çalışması ile birlikte dört bölüm olarak incelenmiştir.

Birinci bölümde okul öncesi dönemi çocuklarının özellikleri incelenerek, okul öncesine yönelik yapılmış resimli kitaplar, bu kitaplardaki grafiksel unsurlar, resimli kitapların hazırlanmasında dikkat edilmesi gereken noktalar araştırılmıştır.

İkinci bölümde okul öncesi dönem kitapları için uygulanacak pop-up uygulamasının tarihsel serüveni, örnekleri ve pop-up teknikleri incelenmiştir.

Üçüncü bölümde sessiz kitap kavramı, sessiz kitapların okuma yazma bilmeyen okul öncesi dönem çocukları için önemi ve yapılmış örnekler araştırılmıştır.

Dördüncü bölümde yapılan araştırmalar doğrultusunda pop-up ve sessiz kitap birleştirilerek, mevsimler konusunda uygulama çalışması “Güneş, kar, yağmur, oyun” kitabı hazırlanmıştır.

Anahtar sözcükler: Pop-up kitap, sessiz kitap, okul öncesi dönem, resimli çocuk kitapları, hareketli kitap.

AN ORIGINAL SILENT POP-UP BOOK DESIGN FOR PRESCHOOL CHILDREN AGED 3-6

Supervisor: Prof. Dr.Nadire Şule Atılğan

Author: Emel Cansu Büyükköse

Abstract

In the process of opening up to the outside world of preschool children, children's publications are one of the important sources for developing different perspectives and adopting books as friends. Children's books as illustrations, colors and artistic products of child publishing are the most important tools that can contribute to the future life of the child and support the cognitive, affective, social and multi-faceted development of preschool children. When children's development is taken into consideration, they need three-dimensional, moving, audible and multi-sensory resources that feed them with original visuals.

Illustrations used in children's books are the focus of attention for children. The pictures in it are of great importance for an illiterate child to make sense of the story on his or her own. Pop-ups and silent books for preschoolers are becoming very interesting thanks to pages that have been differentiated. In pop-up books, two-dimensional, static illustrations come to life on the page, enabling the reader to feel closer and more involved.

Silent books are a new type of book that feeds the power of imagination via wordless or without sentences, which wants to tell the story with visual elements, and enables the reader to create his or her own story instead of presenting the story directly. These books, which fascinate even the illiterate children, can be suitable sources for preschool children. Silent books contribute to the language development of preschool children. The child gains the ability to interpret an event he / she sees. It improves the child's vocabulary and visual memory. While the pop-up book type has been easily accessible in our country recently, examples in both pop-up and silent books are not common in our country. The aim of this study is to be a resource for the researches in the field of pop-up silent books, and

to emphasize the importance and spread the usage silent books. This research has been examined in four chapters together with the application study.

In the first part, the picture books made according to the characteristics of preschool children and the points that should be considered in the preparation of these books were investigated.

In the second chapter, historical adventure examples and application of pop-up techniques for pre-school books were examined.

In the third chapter, the concept and importance of silent books for preschool children who are illiterate and the examples given were investigated.

In line with the researches carried out in the fourth chapter, pop-up and silent books were combined, and a book on sun, snow, rain and play was prepared.

Key words: pop-up book, silent book, preschool, pictured children books, movable books.

TEŞEKKÜR

“Okul Öncesi 3-6 Yaş Çocuklara Yönelik Özgün Bir Sessiz Pop-Up Kitap Uygulaması“ adlı tezimin konusunun belirlenmesinden sonuçlanma sürecine kadar olan sürede beni her zaman destekleyen ve kendime güvenmemi sağlayan Sevgili Danışmanım Prof. Dr. Nadire Şule Atılgan’a, ve her zaman yanımda, tez sürecimde bana destek olan eşim Aykut Büyükköşe’ye ve varlıklarından dolayı ERENÖZLÜ ve BÜYÜKKÖŞE ailesine teşekkür ederim.

“This work was supported by Hacettepe University Scientific Research Coordination Unit. Project ID: 9109 ”

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

ÖZ	i
ABSTRACT	iii
TEŞEKKÜR.....	v
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	vi
GÖRSEL DİZİNİ.....	viii
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	3
1.1.Okul Öncesi Dönem Ve Çocuk Gelişimi	3
1.2.Okul Öncesi Dönem Gelişim Özellikleri	4
1.2.1.Erken Çocukluk Dönemi Bilişsel Gelişim	5
1.2.2.Erken Çocukluk Dönemi Sosyal Gelişim.....	6
1.2.3.Erken Çocukluk Dönemi Dil Gelişimi.....	8
1.2.4.Erken Çocukluk Dönemi Fiziksel Gelişim.....	9
1.2.5.Erken Çocukluk Dönemi Kişisel Gelişim	9
1.2.6.Erken Çocukluk Döneminde Estetik Duygu Gelişimi.....	10
1.3.Okul Öncesi Dönemi Eğitimi	13
1.4.Okul Öncesi Dönemi Kitapları ve Çocuk Gelişimine Etkisi	14
1.4.1.Okul Öncesi Çocuklarına Yönelik Hazırlanmış Resimli Kitaplar.....	15
1.4.2.Okul Öncesi Dönem İçin Resimli Kitapların Resimlenmesi ve Biçimsel Özellikleri	20
1.4.3.Okul Öncesi Dönemi Resimli Kitapların Bilişsel Gelişime Katkısı	23
1.4.4.Okul Öncesi Dönem Resimli Kitapların Dil Gelişimine Katkısı	23
1.4.5.Okul Öncesi Dönem Resimli Kitapların Duygusal Gelişime Katkısı ...	24
1.4.6.Okul Öncesi Dönem Resimli Kitapların Sosyal Gelişime Katkısı	24
1.5.Okul Öncesi Dönem Çocuk-Kitap İlişkisi	25

BÖLÜM 2: HAREKETLİ VE POP-UP KİTAPLAR	27
2.1. Hareketli ve Pop- Up Kitaplar	27
2.2. Hareketli Kitapların Tarihsel Gelişimi	29
2.3.Hareketli Kitaplara Modern Yaklaşımlar	38
2.4.Çocuklara Yönelik Hazırlanmış Hareketli Kitaplar ve Örnekleri	40
2.5.Türkiye’de Yapılmış Örnekler ve İlgili Araştırmalar.....	44
2.6. Pop Up Kitapların Üretimi	47
2.7.Kâğıt Mühendisliği	49
2.8. Hareketli ve Pop-up Kitap Yapım Teknikleri	50
2.8.1.Tek ya da İki Boyutlu Mekanizmalar	50
2.8.2. Üç Boyutlu Mekanizmalar	55
BÖLÜM 3: SESSİZ KİTAPLAR	61
3.1.Okul Öncesi Çocuklarına Yönelik Sessiz Kitaplar.....	61
3.2.Okul Öncesi Çocuklarına Yönelik Sessiz Kitapların Faydaları.....	63
3.3.Sessiz Kitap Resimlemelerinin Özellikleri.....	64
3.4.Sessiz Kitap Örnekleri	66
BÖLÜM 4: UYGULAMA ÇALIŞMASI VE ANALİZİ	73
4.1.Sessiz Pop-Up Kitap Konu Seçimi.....	73
4.2.Sessiz Pop-Up Kitabın Resimlenmesi	75
4.3.Sessiz Kitabın Pop-Up Hale Getirilmesi	95
SONUÇ	103
KAYNAKLAR	103
EK -1: Uygulama Çalışması CD’si	117
ETİK BEYANI	118
YÜKSEK LİSANS SANAT ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	119
MASTER’S THESIS ART WORK REPORT ORIGINALITY REPORT	120
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	106

GÖRSEL DİZİNİ

Görsel 1.	Yazar: EricCarle, Çevirmen: Fatih Erdoğan, Mavi Bulut Yayıncılık, 20.....	18
Görsel 2.	Yazar: Peter H. Reynolds, Altın Kitaplar,2014.....	18
Görsel 3.	Yazar ve Çizer: Gulnar Hajo, Erdem Çocuk, 2014.....	18
Görsel 4.	Yazar: Noelia Blanco, Çizer: Valeria Docampo, Çevirmen: Fatih Erdoğan, Çeviren: Gülce Göycen Karagöz, ABM Yayınevi,2019.....	19
Görsel 5.	Yazar ve Çizer: Asa Lind, Çevirmen: Ali Arda, Pegasus Yayınları, 2016.....	18
Görsel 6.	Döner disklerden(volvelle) oluşan, dönme hareketi sonucu çeşitli ölçüm ve denemeler ile farklı kombinasyonların oluştuğu en az üç döner disk kullanılarak yapılmış volvelle örneği.....	30
Görsel 7.	Matthew Paris tarafından hazırlanan kapakçıkların açılıp kapanabildiği ChronicaMajora kitabından bir sayfa örneği.....	31
Görsel 8.	RamonLull tarafından volvelle tekniğini kullanarak yaptığı icat.....	31
Görsel 9.	Peter Apian tarafından 1540 yılında yapılmış bir diğer volvelle teknik bilgiler için kitap sayfası örneği, Astronomicumcaesareum.....	32
Görsel 10.	Vesalius ,DeHumaniCorporisFabricaLibrorumEpitome.....	32
Görsel 11.	JohanRemmelin hareketli anatomi kitabı Catoptrum Microcosmicum,1614.....	33
Görsel 12.	Robert Sayer, Harlequin kitabından üç boyutlu sayfa örneği, 1765.....	33
Görsel 13.	S. & J. Fuller,PaperDollBooks (Kağıt Bebek Kitapları) bir sayfa örneği, 1810 -1823.....	34
Görsel 14.	William Grimaldi,ToiletBook, 1820.....	34
Görsel 15.	Dean &Son'sMoveableBook of TheRoyalPunch&Judy as PlayedBeforetheQueen kitabı.....	35
Görsel 16.	Lothar Meggendorfer ,The Chained Dog, Yaşayan Hayvan Resimleri, 1890.....	36
Görsel 17.	Ernest Nister, Magic Windowkitabı Volvelle örneği, 1890.....	36
Görsel 18.	Chatto&Windus resimleyen: Linda Griffithi Red Riding HoodTünel.....	37
Görsel 19.	Robert Crowther,TheMostAmazingHide-And- SeekAlphabetBook, 1977.....	37
Görsel 20.	S. Louis Giraud, "BookanoStories ", 1944.....	38
Görsel 21.	VojtěchKubašta,HowColumbusDiscoveredAmerica. Westminster Books, Londra, 1960.....	39
Görsel 22.	WaldoHunt tarafından yapılmış Alice Harikalar Diyarı kitabından bir sayfa.....	39
Görsel 23.	Colletta Fu 2016/2017 Sanattaki Kadınlar Müzesi Workshop Pop-Up çalışması.....	40
Görsel 24.	Yazar, Arthur John L'Hommedieu, 1999, Child's Play LtdChildren Of The Sun Kitabı.....	41

Görsel 25.	Yazar: ThamesHudson ,2013,, Pop UpNumbers Kitabından Bir Sayfa Örneği	41
Görsel 26.	Çocuk çizimlerinden oluşturulan pop-up örneği.....	41
Görsel 27.	Yazar: Maggie Bateson, Çizer: Louise Comfort, My Fairy Princess Palace, 2004.....	41
Görsel 28.	Ormanda Panayır çocuk kitabı sayfası.....	42
Görsel 29.	Peri ve Sihirli Dilek kitabı sayfası örneği.....	43
Görsel 30.	Sobe Oyun Zamanı Kitabından bir Sayfa	43
Görsel 31.	Mehtaplı bir gece kitabı ve sayfa örneği	43
Görsel 32.	Arkadaşlık Ormanı Kitabı Ve Sayfası	44
Görsel 33.	Esra Tuncalı, Venedik Macerası pop up kitap sayfasından örnekler	45
Görsel 34.	Mehmet Sarıya ait olan tezde üç boyutlu kitap sayfalarından bir örnek	45
Görsel 35.	Özge Şener'e ait Pop-Up Kitap Tasarımı Kütahya İli Örneği çalışmasından sayfalar.....	46
Görsel 36.	Gökçe Arifoğlu tarafından hazırlanmış	47
Görsel 37.	Hatice Zeybek 'e ait "Pop-Up Çocuk Kitabı Tasarımı: Kedi Nerede" kitabı sayfaları	47
Görsel 38.	İstanbul'un İncisi: Kız Kulesi kitabı kapak ve sayfa örneği Yazar: Uğur Aktaş, 2014, İstanbul Büyükşehir Belediyesi (Kültür A.Ş.) Yayınları	49
Görsel 39.	El yardımıyla açılan bir kapak örneği.....	51
Görsel 40.	Pop up kitaplarda disk kullanımı örneği.....	52
Görsel 41.	Çekme kızakları(Pull-tabs)ile hareketi sağlanan kapak örneği	52
Görsel 42.	"LivreJoujou" kitabından bir Sayfa	53
Görsel 43.	Kızak Mekanizması Örneği 1	53
Görsel 44.	Tünel Kitap, Kesip Çıkarma Yöntemi Örneği.....	53
Görsel 45.	Transparan sayfa kullanımı	54
Görsel 46.	Jaluzi(VenetianBlind)YapımıTekniği.....	55
Görsel 47.	Jaluzi Tekniği Örneği.....	55
Görsel 48.	V katlama tekniği ve kullanımı	56
Görsel 49.	V katlama tekniği ile yapılmış bir sayfa örneği.....	56
Görsel 50.	ZikZak Katlama Tekniği.....	56
Görsel 51.	M katlama tekniği ile yapılmış üç boyutlu örnek	57
Görsel 52.	Hareket Kolu mekanizması	57
Görsel 53.	Hareket mekanizmasının işleyişi	58
Görsel 54.	Paralelkenar Yöntemi ve Kullanımı	58
Görsel 55.	Asimetrik yüzücü düzlem oluşturma tekniği.....	59
Görsel 56.	Kirigami Örneği	60
Görsel 57.	Etkileşimli kumaştan yapılan bir sessiz kitap (quietbook) örneği	63
Görsel 58.	CelestinoPiatti. happy owls.1963 kitabı sayfalarından örnekler.....	65
Görsel 59.	Barbara Lehman, TheRedBook, HMH BooksforYoung Readers, 2011	66

Görsel 60.	LiziBoyd, TheFlashlight, 2014	66
Görsel 61.	Kerascoet, Vanessa'nın Yanındayım, 2018	67
Görsel 62.	GiulianoFerri, Ver Elini ,Maev Yayıncılık, 2018	68
Görsel 63.	Patrick George, Hayvan Kurtarma, Meav Yayıncılık, 2016	68
Görsel 64.	SuzyLee, DalgaMeav Yayıncılık ,2017	69
Görsel 65.	SungheeShin, Canavar! Canavar?, ABM Yayınevi, 2016	69
Görsel 66.	Yazar ve Çizer: BarrouxBarroux , Çevirmen: Turgay Bayındır,	70
Görsel 67.	DennisNolan, Büyük Orman Avcıları, ABM Yayınevi, 2015.....	70
Görsel 68.	Ingrid Schubert ve Dieter Schubert ,Şemsiye, Kuraldışı Yayınları, 2015.....	71
Görsel 69.	Behiç Ak, Doğum günü hediyesi, Can Çocuk Yayınları, 2007	71
Görsel 70.	AnnaLleanas, Boşluk, Nesin Yayınevi, 2017.....	72
Görsel 71.	"Güneş, Kar, Yağmur, Oyun" kitabına ait , Kitaba ilişkin oluşturulan karakter tasarımları.....	76
Görsel 72.	"Güneş, Kar, Yağmur, Oyun" kitabına ait , İlkbahar sayfasına ilişkin yapılmış çizimler	77
Görsel 73.	"Güneş, Kar, Yağmur, Oyun" kitabına ait , Yaz sayfasına ilişkin yapılmış çizimler.....	77
Görsel 74.	"Güneş, Kar, Yağmur, Oyun" kitabına ait , Sonbahar sayfasına ait çizimler	77
Görsel 75.	"Güneş, Kar, Yağmur, Oyun" kitabına ait , Kış sayfasına ait çizimler	78
Görsel 76.	Suluboya ile arka plan denemeleri	78
Görsel 77.	"Güneş, Kar, Yağmur, Oyun" kitabına ait , İlkbahar sayfasında kullanılacak görsellerin suluboya ile renklendirilme aşaması	79
Görsel 78.	"Güneş, Kar, Yağmur, Oyun" kitabına ait, Yaz sayfasında kullanılacak görsellerin suluboya ile renklendirilme aşaması	80
Görsel 79.	"Güneş, Kar, Yağmur, Oyun" kitabına ait, Sonbahar sayfasında kullanılacak görsellerin suluboya ile renklendirilme aşaması	81
Görsel 80.	"Güneş, Kar, Yağmur, Oyun" kitabına ait, Kış sayfasında kullanılacak görsellerin suluboya ile renklendirilme aşaması	82
Görsel 81.	Karakterler 1.....	83
Görsel 82.	Karakterler 2.....	84
Görsel 83.	Karakterler 3.....	85
Görsel 84.	Karakterler 4.....	86
Görsel 85.	"Güneş, Kar, Yağmur, Oyun" kitabına ait İlkbahar sayfasına özel şablonlu hazırlanmış sayfa.....	87
Görsel 86.	"Güneş, Kar, Yağmur, Oyun" kitabına ait Yaz sayfasına özel şablonlu hazırlanmış sayfa.....	88
Görsel 87.	"Güneş, Kar, Yağmur, Oyun" kitabına ait Sonbahar sayfasına özel şablonlu hazırlanmış sayfa	89
Görsel 88.	"Güneş, Kar, Yağmur, Oyun" kitabına ait Kış sayfasına özel şablonlu hazırlanmış sayfa.....	90
Görsel 89.	Hayvanların yer aldığı sayfa düzenlemesi.....	91

Görsel 90.	Tüm çocukların yer aldığı sayfa düzenlemesi	92
Görsel 91.	“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabına ait suluboya kapak	93
Görsel 92.	Kitabın son kapak çalışması.....	94
Görsel 93.	“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabının eskizleri	96
Görsel 94.	“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabının prototip çalışması	96
Görsel 95.	“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabının mevsimlere ait sayfalarının şablona uygun hazırlanma süreci	97
Görsel 96.	“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabının mevsimlere ait sayfalarının birbirleri ile birleştirilmesi.....	98
Görsel 97.	Çekme itme kızaklarına ait taslaklar.....	99
Görsel 98.	“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabının hareketli ilk sayfası	99
Görsel 99.	Hareket kolu ve paralelkenar yöntemi için taslaklar	100
Görsel 100.	“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabının ikincisi sayfası	100
Görsel 101.	“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabının ikinci sayfasına ait pop-up çizimlerin taslakları	100
Görsel 102.	“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabının üçüncü sayfası	101
Görsel 103.	“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabının dördüncüsü sayfası için kullanılan pop-up çizimleri taslakları.....	101
Görsel 104.	“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabının dördüncü sayfası	101
Görsel 105.	“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabının beşinci sayfası.....	102
Görsel 106.	“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabının kapağı	102
Görsel 107.	“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabının kapağı	102

GİRİŞ

Bireyin gelişim özelliklerinin temellerinin atıldığı çocukluk dönemi, bireyi gelecekteki karakterine özgü tutum ve davranışlarını etkileyebilen en önemli dönem olarak görülmektedir .

Çocukların gelişimlerine yönelik hazırlanan oyuncaklar, programlar, eğitici etkinlikler, kitaplar gibi örnekler çocuklar için yenilenmekte ve şekillenmektedir. Çocuk kitaplarının önemi günümüzde her geçen gün çocuklara yönelik araştırmalar sayesinde artmaktadır. Okul öncesi dönem resimli çocuk kitapları çocukların hayatı anlamlandırmalarına, farklı düşünme becerileri geliştirmelerine, iç dünyalarını destekler. Çocukların soyut ve somut düşünme becerilerini geliştirmesine, soyut kavramları anlamalarını sağlar. Çocuk kitapları alanının yaygın bir sektör haline gelmesi ile Türkiye’de çocuklara yönelik hazırlanmış kitapları bulabilmek her yerde mümkündür. Kitap çeşitleri sadece kağıt yüzeyine baskı ile sınırlı kalmayarak pop-up(üç boyutlu) kitaplar, hareketli kitaplar, sessiz kitaplar, sesli kitaplar, duyuşsal (sensory) kitaplar olarak karşımıza çıkabilmektedir. Bu kitaplar kağıt üzerinde olabildikleri gibi aynı zamanda değişik malzemeler kullanılarak özellikle okul öncesi dönem çocukları için üretilmektedir. Çocukların gelişimi göz önünde bulundurulduğunda onları özgün görsellerle besleyen, üç boyutlu, hareketli, sesli, birden çok duyuya hitap eden kaynaklara ihtiyacı olmaktadır. Bu kaynakların çocukların bilişsel gelişimlerine katkıları bir çok araştırmaya konu olmaktadır.

Modern dünyada kitapların tarihsel serüveni sonucu gelinen noktada durağan ve iki boyutlu sayfalar ile beraber pop-up ve hareketli kitaplar da yaygın olarak görülmeye başlamaktadır. Bu kitaplarda üç boyutlu ve derinlik içeren resimlemelerin sayfa üzerinde çeşitli birleştirme ve katlama yöntemleri uygulanmasıyla görsel bir sahne hazırlamaktadır. Türkiye’de çocuk kitaplarına çok kolay ulaşılabiliriyorken, pop-up kitaplar diğer kitaplara göre raflarda daha az yer kaplamaktadır. Türkiye’de pop-up kitap üretim faaliyeti gösteren yeterli alan bulunmamaktadır. Bu kitapların üretimi baskı dışında ayrıca birleştirilmesini sağlayan ayrı bir süreç gerektirmektedir. Pop-up ve hareketli kitapların birçoğu

Uzak Doğu lkelerinde birleştirilerek getirilmektedir. Maliyetlerinden dolayı satış fiyatlarının daha yüksek olması bu kitaplar ile sıklıkla rastlamamızın bir nedenidir. Sessiz kitaplar, günümüzde yaygınlaşmaya başlayan hikayeyi görsel unsurlar ile anlatmak isteyen yazısız, kelimesiz, cümlesiz haya gücünü besleyen, hikayeyi doğrudan sunmak yerine okuyucunun kendi hikayesini oluşturmasını sağlayan yeni bir kitap türüdür.

Sessiz kitaplarda anlatılmak istenen hikâye sadece içerisinde bulunan resimler ve okuyucunun hayal gücü sayesinde oluşabilmektedir. Bireysel farklılıklar, değişik tecrübeler ile her insan için bu hikâyeler değişebilmektedir. İçerisindeki çizgiler, çizimler, renkler, dokular ile görsel bir haz veren bu kitaplar, herkesin kendi hikâyesini oluşturabileceğinin de bir göstergesidir.

Bu araştırmanın kapsamı, Türkiye’de yayınlanmış veya çevirisi yapılarak yayınlanmış, Türkiye’deki kitap evlerinde, evrimii kitap satış sitelerinde satışa sunulan 3-6 yaş çocuklarına yönelik pop-up ve sessiz kitapları kapsamaktadır.

Bu araştırmada hem pop-up kitaplar hem de sessiz kitap örnekleri incelenerek tasarım açısından özgün bir okul öncesi dönem pop-up sessiz kitap rneği hazırlanmıştır.

BÖLÜM 1: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın başlangıç noktası olan okul öncesi dönem çocukların temel gelişim özelliklerine, bu özelliklere yönelik yapılan kitaplara, hareketli kitaplara ve sessiz kitaplara ait araştırmalara ve örneklerle, kuramsal temellere, bu örneklerin grafik tasarım açısından incelenmesine bu bölümde yer verilmiştir.

1.1.OKUL ÖNCESİ DÖNEM VE ÇOCUK GELİŞİMİ

Gelişim; organizmanın döllenmeden başlayarak bedensel, zihinsel, dil, duygusal, sosyal yönden belli koşulları olan en son aşamaya ulaşıncaya kadar sürekli ilerleme kaydeden değişimdir (MEGEP, 2009, s.4).Bireyin birçok gelişim özelliğinin temellerinin atıldığı çocukluk dönemi, bireyi gelecekteki karakterine özgü tutum ve davranışlarını etkileyebilen önemli dönem olarak görülmektedir.

Bireyin yaşam boyu geçirdiği değişimler olarak adlandırılan gelişim çocuğun, öğrenmesini, anlamasını, konuşmasını, oyunlarını, çevresiyle ilişkilerini, bedensel, duygusal, sosyal, zihinsel değişiklikleri kapsayan bir süreçtir. Gelişim her çocukta bireysel farklılıklardan, sosyal ve fiziksel çevre farklılığından dolayı aynı hızda görülmemektedir. Çocukların her döneminde belirgin kritik özellikleri bulunmaktadır. Çocuk gelişimi araştırmalarına göre çocuğun beklenen ve sağlıklı bir gelişim göstermesinde fiziki çevrenin ve sosyal şartların sağlanması gerekmektedir. Embriyodan başlayarak 18 yaşına kadar, Unicef 2018' de çocuk haklarına dair sözleşmesinin ilk maddesinde: "Çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, onsekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır" ibaresiyle belirttiği üzere bu yaş aralığını kapsayan çocukluk dönemi, insan hayatında bu kadar büyük bir önem taşımasından dolayı kapsamlı ve her yaşın özelliklerine göre dönemlere ayrılarak incelenmektedir (Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, t.y.).

Çocukluk dönemi insan hayatında bireyin en hızlı gelişim gösterdiği bir dönemdir. Piaget'e göre çocuğun gelişim dönemleri duyu motor dönemi (0-2 yaş), işlem öncesi dönem (2-7 yaş) , somut işlemler dönemi (7-11 yaş) ve soyut işlemler

dönemi 11 yaş ve yukarısı olarak incelenmektedir (MEGEP, 2011, s.31). Burada çocuk için her dönemin kritik özelliklerine uygun davranmak gerekmektedir.

1.2.OKUL ÖNCESİ DÖNEM GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

Okul öncesi dönem, ilkokuldan önceki yılları kapsayan bir kurum veya aile içinde bireyin gelişim alanlarında ebeveyn ve eğitimcilerin işbirliği içinde çocukluktan bir sonraki eğitim evresine kadar olan eğitim sürecidir (Koçyiğit, 2012, s.3). Okul öncesi dönem aynı zamanda bireyin davranışlarının çevre ve kalıtımın etkisiyle değiştiği ve geliştiği dönem olarak bilinir. Eğitimin ilk kademesinde yer alan okul öncesi eğitim bedensel, psikomotor, sosyal-duygusal, zihin ve dil gelişiminde bireyin şekillenip değiştiği dönemi kapsamaktadır (Ömeroğlu, Can, 2004, s. 74). Okul öncesi dönem aynı zamanda bireyin temel becerileri kazandığı ve bireyin gelişimindeki en önemli yılları kapsayan 0-6 yaşları arasındaki dönemdir.

Okul öncesi çocuklar gördükleri ve duydukları her şeyi merak etmektedirler. Her gün onlar için yeni bir macera ve yeni bir tanışmadır. Bu, hem ebeveynlerin hem de öğretmenlerin, çocukların zihinlerini biçimlendirmeleri ve yaratıcılıklarını ve hayal güçlerini kullanmaları için teşvik etmeleri için harika bir zaman olmaktadır.

Okul öncesi dönemdeki bireyler duygu, düşünce, sembol ve kavramları anlamak için yaratıcılıklarını ortaya koyarak beceri geliştirebilirler. Bireylerin dolaysız ve özgür düşüncelerini yaratıcılıklarını kullanarak aktarmaları duyumsal ve kavramsal olarak gelişimlerini sağlayacaktır(Kelekçi Olgun ,2018, s.65).

Bu yaşta çocuklar etraflarındaki her şeyi keşfetmeyi ve dokunmayı, hissetmeyi, koklamayı, tadını, izlemeyi severler ve çevrelerindeki her şey onlara merak uyandırmaktadır. Fiziksel olarak okul öncesi çocukları koşarak, tırmanarak, zıplayarak ve birbirlerini kovalayarak büyük miktarda zaman harcamaktadır; eğitsel ve sanatsal aktiviteleri karalama, boyama, inşa etme, dökme, makasla kesme, bulmacaları birleştirmek gibi faaliyetlerdir.

ben merkezli düşünmeden kaynaklı, sosyal beceriler göz önüne alındığında da, bu yaşta çocuklar başkalarının duygularını veya algılarını anlama yeteneğine sahip

değildir. Kendi dünyalarında ve dünyayı sadece gözleriyle görmektedirler. Burada dünyayı mantık çevresinde gören bir yetişkinin gözüne kıyasla tamamen özgün deneyimler, resimlemeler, deyişler çıkabilmektedir. Bu çocuklarda ben merkezci yapı hakimdir. Bununla birlikte, yaşamlarındaki yetişkinlerin hala onlar üzerinde önemli bir etkisi vardır. Okul öncesi döneminde olan bir çocuk için bu dönem onların bağımsızlıklarını ve yeteneklerini göstermeye başladıkları ilk dönemdir.

Duyuşsal yönden okul öncesi çocukları, duygularını yalnızca bildikleri şekilde gösterebilmektedir. Duygularını sözlü olarak ifade etme becerisine henüz sahip değildirler. Gelişim bir bütün olarak incelenen bir alandır. gelişim süreçleri bilişsel, sosyal, fiziksel, dil ve kişilik gelişme gibi alanlara ayrılabilir.

1.2.1. Erken Çocukluk Dönemi Bilişsel Gelişim

Her dönem çocuğun hayatında önemli roller ve belirgin özellikler görülmektedir. Okul öncesi dönem (erken çocukluk dönemi; 3-6 yaş) bireyin ileride sağlıklı bir yetişkin olmasında yapıtaşını niteliğinde bir dönemdir. Çocuk, doğduğu günden itibaren çevresinden her gün yeni bir tecrübe edinerek (Yaşantı) gelişimine hızlı bir şekilde devam etmektedir. Erken çocukluk döneminde çocuk çeşitli uyarıcılarla dolu dünya ile tanışmakta ve onu keşfetmeye çalışmaktadır. Erken çocukluk dönemi insanın hayatındaki ana becerilerini kazandığı dönem olarak bilinmektedir. Bu dönemde çocuğun çevresi genişlemekte, çevreyle etkileşime girmekte, ilgileri gelişmekte ve nitelikli bir eğitim ile gelişimi hızlanabilmektedir. Erken yaşlar, çocuğun çevredeki uyarıcılara en çok açık olduğu yaşlar olarak bilinir (Ulutaş, 2017, s.603). Dolayısıyla bu süreç bilişsel gelişimini de etkilemektedir. Bilişsel gelişim insanlara soyut ve somut olarak nedenleri öğrenmelerini, mantıklı düşünmelerini, etrafındakilerle ilgili bilgileri örgütlemeyi sağlamaktadır (Kürkçüoğlu, 2010, s.138).

Piaget'e göre işlem öncesi dönemde içerisinde olan bireyler özellikle 2-4 yaşlarında ben merkezlidir(Kol,2011,s.5). Bundan dolayı görmediği ya da gözden kaybolan, nesnelere ya da kişilerin gerçekten yok olduklarını düşünür. Bu gelişim döneminde olan bireyler ben merkezli düşünme eğiliminde olduğu için gördükleri nesnelere işleve takılma gibi bir eğilimleri yoktur. Örneğin çocuk gördüğü bir

çetvelle uçak gibi oynayabilir ya da çevresinde gördüğü bir televizyon kumandasını oyuncak araba gibi oynaya bilir. Dolayısıyla bu yaştaki çocukların yaratıcılıkları da ciddi anlamda yüksektir.

Bilişsel süreçler denildiğinde de, algılama, dikkat, gizil güç, bellek, düşünme gibi zihinsel bilgi işlem süreçleri akla gelmektedir. Bilişsel gelişimin amacı, soyut şekilde akıl yürütme, varsayımlar, durumlar hakkında mantıksal düşünme, kuralları karmaşık ve daha yüksek yapıda örgütlemektir (Koçak, Pınarcık ve Ergin, 2015, s. 22).

Piaget'e (1960) göre, çocukların gelişimleri ve dünya görüşleri onların eylemlerine ve sözcüklerine bakılarak anlaşılabilir. Farklı çocukların bilgiyi yapılandırmasını sağlayan yaşantılar farklı olmasına rağmen, çocukların çevrelerini ve düşüncelerini kullanarak edindikleri kavramlar ve bilişsel karmaşıklık evrenseldir (Hamamcı ve Hamamcı, 2015, s.126).

Algılama, tüm duyuların etkileşimi ile gerçekleşir, ancak görsel algılama diğer algılar içinde en etkili ve en güçlü olanıdır. Algı yeteneği üzerinde çalışan araştırmacılar, bebeklik döneminde en çok görsel ve işitsel algının etkili olduğunu belirtmişlerdir(Çukur ve Delice, 2011, s. 28). Çocuklar doğdukları andan itibaren görselleri anlamaya ihtiyaç duyarlar. Bu durum yetişkinlik çağında da devam eder ve etrafı görerek anlama süre- gelen bir durum olur. Görsellerden öğrenilen iyi gelişmiş görsel okuryazarlık becerileri diğer insanlarla etkili iletişim kurmada önemli bir yere sahiptir (Taşpınar, 2019, s. 181).

1.2.2.Erken Çocukluk Dönemi Sosyal Gelişim

Sosyalleşme bireyin bulunduğu topluma uyum becerisidir. Bireyin, içinde yaşadığı toplumun normlarını, değerlerini, kendisinden beklenen rolleri, tutumları ve davranış yapılarını, toplumsal etkileşim için gerekli becerileri, benlik ve kimlik duygusunu kazanma, içinde yaşadığı kültürü içselleştirme sürecidir (Özdemir vd. 2012, s. 587).

Duygusal ve sosyal gelişim birbirinden ayırt edilemeyecek kadar birbirine bağımlıdır. Duygu gelişimini en çok etkileyen etmen bireyin diğer bireylerle olan ilişkileri, yani sosyal gelişimidir. Duygular insan olmanın en önemli unsurlarıdır. Duygular sosyal bağların oluşmasında temel rolü üstlenmektedir (E. Vural, 2006, s.14).

3-6 yaş sürecini teşkil eden, bu dönem çocuğun bireysellikten çıkarak toplumsallaşmaya yöneldiği, kendini sosyalleşmeye adanmış ve bunun yanı sıra zihinsel gelişimiyle de mevcut bilgilere yeni bilgiler kattığı dönemi kapsamaktadır (Alptekin, 2018, s.77).

Aile çocuğun ilk sosyal çevresidir. Çocuk ilk sosyal davranışları, aile bireyleri ile olan etkileşimi sonucunda kazanır. Ailede anne babanın ve diğer bireylerin çocukla olan etkileşimi, çocuğun aile içindeki yerini belirler (Kandır ve Alpan, 2008, s. 35). Hendrick ve Chandler (1996)'e göre okul öncesi dönem çocuklarının öğrenmeleriyle ilişkili iki kavram vardır ve bunlar çevre ile etkileşime girmek ve meraktır. Bu iki kavram birbirlerini desteklemektedir

Sosyal gelişim ise; toplumsal davranış, duygular, tutumlar, değerler vb. bakımından bireyin yaşam boyunca gösterdiği sürekli ve olumlu değişmelerin tümüdür. İnsanın içinde bulunduğu toplumun kendisinden beklediği ya da yapmasını istediği davranışları yapacak biçimde yetişmesi sosyal gelişimi oluşturur. Sosyal gelişim, çocuğun toplum içinde insanlarla iyi geçinebilmesi ve karşılıklı uyumudur (Koçak, Pınarcık ve Ergin, 2015, s. 23).

Erken dönemde sosyal duygusal gelişimin önemli öğelerinden biri de empati gelişimidir. Empati, bir kişinin kendisini bir başkasının yerine koyabilmesi ve onun duygu, düşünce ve davranışlarını anlayabilmesidir (Ersoy ve Köşger, 2016, s.10).

Kitle iletişim araçları, içerisinde ortak bazı göstergeler, imgeler olan, büyük ve karmaşık dinleyici yığınlarına ulaşabilen radyo, televizyon, gazete, dergi, filmler, kitaplar ve öteki iletişim araçlarından oluşurlar. Çocuklar bebeklikten ergenliğe doğru gelişirken, yalnızca zihinsel yönden değil, sosyal yönden de gelişme gösterirler. Çocuk kitle iletişim araçları yoluyla yeni insanlar, yeni hayat tarzları,

kendi ailesinden farklı aileler, kendi ulusundan ayrı uluslar hakkında bilgi kazanır (Erdoğan, 2010, s. 764).

1.2.3.Erken Çocukluk Dönemi Dil Gelişimi

Çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren beğeni düzeylerini yükselten ürünleri çocuk edebiyatı ürünleri olarak adlandırabiliriz (Sever, 2003, s.191). Çocuk Edebiyatının temel sorumluluğu, çocuklara resim ve dilin anlatım olanaklarıyla ve sanatçı duyarlılığı ile kurgulanmış yeni yaşantılar sunmaktır (Alpöge, 2011, s.10).

Dil insanın kendisini ve çevresini ifade edebilmesinde, düşünceler geliştirmesinde, görüp algılanan, yaşanan olaylarla ilgili bilgileri, çeşitli kültür birikimlerini aktarmada, diğer insanlarla iletişim kurabilmesinde, isteklerini, umutlarını, üzüntülerini, sevinçlerini, düşüncelerini, hissettiklerini anlatabilmesinde ve anlayabilmesinde en güçlü iletişim aracıdır (Erdoğan vd., 2005, s.232).

İşlem öncesi dönem 2 ile 7 yaşları arasında ortaya çıkar. Bu dönemin en önemli özelliklerinden birisi dil gelişimidir. Bu dönemdeki çocuklar henüz somut mantığı anlamazlar, bilgiyi zihinsel olarak kullanamazlar ve diğer kişilerin görüşlerini alamazlar. Bu dönemdeki çocuklar sembollerini kullanmada ustalaşırlar.

Çocuklar için dil gelişimi kendi duygu ve düşüncelerini aktarabilme, sosyal çevrelerine uyum sağlayabilmek adına önemli bir görev üstlenmektedir. Bebeklik döneminde tekrar ve taklit yoluyla dil gelişimini izleyen çocuklar, 3-6 yaş aralığında daha anlamlı konuşabilmeye, çevresiyle daha yakından iletişim kurmaya başlamaktadır.

Üç yaşındaki bir çocuk, yaklaşık 1000 kadar sözcük hazinesine sahip olur. Bu demektir ki, bir çocuk yaklaşık bir yıllık sürede 900 sözcük edinmektedir. Genel olarak bakıldığında üç yaşındaki bir çocuğun günde ortalama 27 yeni sözcük öğrenebildiği görülmektedir. Dil edinimi bilinçaltında gerçekleşen doğal bir süreçtir (Altmışdört G., 2013, s.52).

Çocuğun dil gelişimini desteklemek için en önemli kaynak kitaplardır. Kitaplarda bulunan öyküler, masallar, tekerlemeler çocuğun yaşına uygun seçildiğinde dil gelişimine bireysel ya da etkileşimli olarak etkide bulunmaktadır. Başka bir ifadeyle etkileşimli öykü okumanın temeli, çocuklardan, öyküdeki bir ifadeyi veya cümleyi tamamlamalarını istemeyi, çocuklara karakterler ve öyküdeki olaylar hakkında soru sormayı, çocuklardan resimde anlatılan olayları tanımlamalarını, resimdeki bir nesneye veya eyleme işaret ederek isimlendirmelerini ve öyküyü kendi yaşamlarıyla ilişkilendirmelerini istemeyi içermektedir (Bıçakçı, vd., 2018, s. 202).

1.2.4. Erken Çocukluk Dönemi Fiziksel Gelişim

Erken çocukluk döneminde çocuklar kendi fiziksel yeteneklerini keşfetmekte ve geliştirmekte, ilişki dinamiklerini anlamakta ve bunları yanıtlamakta, ve dış baskılarla karşılaşmakta ve bunlara tepki vermektedir (Özmert, 2006, s.264).

Oyun etkinliklerinde çocuğun koparma, kesme, tutma, bağlama, çözme, düğmeleme, yoğurma, delme, boyama, örme ve geçirme gibi etkinlikleri tekrarlaması, küçük kasların gelişimi desteklemekte ve sonuçta günlük yaşamda kullanılan birçok becerinin kullanılmasını sağlamaktadır (Durualp, Aral, 2018, s.258).

Çocuğun ince kas becerilerinin gelişmesinde makas kullanma etkinlikleri, oyun hamurları, kalem kullanma, sökme-takma, bağlama-çözme gibi faaliyetler ince kas becerilerine destek olmaktadır. Bu bağlamda hazırlanmış olan aktivite kitapları, özellikle kumaştan yapılan okul öncesi dönem kitapları içerisinde bulunan etkileşimli sayfaları sayesinde bu gelişimi desteklemektedir.

1.2.5. Erken Çocukluk Dönemi Kişisel Gelişim

" Kişilik, bireylerin düşünce, duygu ve davranış gibi psikolojik tepkilerindeki ve farklılıkları belirleyen sadece yaşanan an, içinde bulunulan biyolojik durum veya sosyal ortam ile açıklanamayan biçimde süreklilik gösteren özellikler ve eğilimler olarak tanımlanabilir." (Taymur , Türkçapar,2012, s.155). "Doğuştan gelen genetik

özellikler ve çevresel faktörlerin etkileşimi uzun bir büyüme-gelişme sürecinde kendine özgü bir kişilik ortaya çıkarmaktadır" (Özdemir vd.,2012, s. 566).

Çocuk gelişiminde her şey embriyodan başlayarak ilerlerken yapılan araştırmalar ile 3-6 yaş okul öncesi dönemi, ya da erken çocukluk dönemi çocuk kişiliğinin temel hatlarını oluşturması sebebiyle önemli bir dönemdir.

Gelişim ve çocuk psikolojisi kuramcılarına göre çocukluk dönemi birbirlerinden kesin sınırlarla olmasa da farklı evrelere ayrılmıştır ve bir evrede ortaya çıkan özellikler bir sonraki evrenin özelliklerine eklenerek kişiliğe sindirilmektedir (Çukur ve Delice, 2011, s. 71).

Çocuk kişilik gelişimi için çocuğun çevresi önemli olduğu kadar oynadığı oyunlar, televizyon programları ve kitaplarda son derece önem taşımaktadır. Çocuk görmüş olduğu bir kitabı dikkatle inceleyerek kendini bir parçası olarak hissetmektedir. Örnek olarak kişilik gelişimi açısından kitaplara bakıldığında çocuk Kitaptaki iyi veya kötü her olayı kendisiyle özdeşleştirir. Çocuk bu kitaptaki mutlu olaylar ile kendi yaşamışçasına mutlu olmakta aynı şekilde mutsuz durumlarda da üzülmemektedir. Çocuk da eserde anlatılanlar gibi gerçek hayatta çelişkiler yaşamakta, hatalar yapmakta ve bunların sonucunda kişilik gelişimine yön vermektedir (Karataş, 2014, s.66). Sonuç olarak çocuk kişilik gelişiminde çocuğun bulunduğu çevre, beraber oynadığı arkadaşları, oyuncakları, izlediği televizyon programları her şey doğrudan veya dolaylı bir şekilde etkili olmaktadır.

1.2.6.Erken Çocukluk Döneminde Estetik Duygu Gelişimi

"Estetik, "gerçekliğin insanlar tarafından estetik özümlemesinin bilimi" olarak tanımlanabilir " (Özbal, Aydoğan, 2017, s.250). Tunalı (2004)'ya göre; Estetik, bir değer felsefesi ve bilimi olarak anlaşılrsa da, bu bilimin içerisine güzellik değeri başta olmak üzere yüce, trajik, komik, zarif, ilginç, çocuksu ve çirkin değerleri de girer. Çünkü bu değerlerin estetik birer anlamı da vardır. Çocuklar için estetik duygusu ve buna verilen tepkiler çok erken yaşta başlar. Bebekler masa sandalyesinin üzerindeyken bile dokusundan veya renginden hoşlandığı yiyeceğe birden fazla duyusal yollarla tepki vermeye başlar. Bu çocukların yüzde 95'i bu

etkiyi görerek, duyarak, dokunarak almaktadır. Bu duyu kaynakları onların öğrenmesindeki birincil kaynaklardır (Danko, Slutsky, 2011, s.172).

"Görsel algılama, çocuğun diğer duyuşsal, bilişsel becerilerine göre en etkili olanıdır. Renk, çizgi, biçim, şekil, oran, uyum, simetri gibi özellikleri sayesinde çocukların haz alması sağlanır " (Gültekin, 2011, s.5). Bu da çocukların estetik olarak bir potansiyele sahip olduğunu gösterebilmektedir. Bir çok araştırmada çocukları gözlemleyerek onlardan bilgiler edinilebilmektedir. Tinmannsvik ve Bjelland (2009) da yapılan araştırmada çocukların dünyayı nasıl algıladıkları ve çocukların algılarının onların estetik tecrübelerini ve tercihlerini nasıl etkileyeceği araştırılmıştır. Çocukların hislerinin ve bilinçli estetik fikirlerinin yetişkinlerden daha az olduğu tartışılabilir. Çocuklarda doğuştan gelen estetik bir potansiyel olduğunu savunmaktadır.

Yetişkinler estetik açıdan onlara haz veren bir şeyler hissettiğinde neden olduğunu ve ne özelliğinden dolayı hoşlandıklarını sözel olarak ifade edebilmektedir. Öte yandan çocukların, bir nesneden neden hoşlandıkları hakkında konuşmak onlara zorlayıcı gelebilir. Onlar için bu nesne hakkında tek bildikleri sadece ondan hoşlandıklarıdır. Estetik tercihleri etkileyen faktörler kalıtımın ve çevrenin bırakmış olduğu bireysel farklılıklardır. Bu tercihler biyolojik, duygusal, kültürel açılardan çocukların estetik tercihlerini etkileyebilmektedir. Biyolojik yönler, insanlarda doğuştan gelen bir estetik duygusunun da tartışılmasına neden olan, estetik tercihlerin temelini oluşturmaktadır.

" Doğduktan 7 yaşına kadar olan küçük çocuklar, estetik gelişim için en önemli ve zengin dönem olan ilk gelişim evresindedir " (Özbal, Aydoğan, 2017, s. 250). Okul öncesi dönemde çocuk doğuştan kazandığı estetik duygusuyla çevresi ile alan görsel alışverişi sonucu ürünler üreterek kendi estetik kaygıları ile ortaya özgün, ürünler çıkarır. Bir çocuğun resim yapması estetik duygularını gösteren ve bunlardan hareketle ortaya çıkan sanatsal bir üründür. Çeşitli alanlarda kullanılan yöntemler ile bu çizimlerden çocuğun yaşantısı hakkında da birçok bilgi edinmek mümkün olabilmektedir.

Modern eğitimde, vazgeçilemez bir alan olan sanat, insanların açıklayamadığı duyguları daha iyi şekilde ifade etmesinde, duyguların somutlaştırılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Her çocukta her duyguyu kendine özgü bir şekilde, dil gelişiminin başlangıcında zayıf olduğu dönemlerde sanat ile ortaya çıkarabilmektedir. Çocuğun yaptığı resim özgün, çocuğun yaşantısının ve hayallerinin bir ürünüdür.

Çocuk resimleri çocukların duygusal ve içsel dünyaları hakkında bir çok bilgi verebilmektedir. Örneğin bu resimlerdeki büyüklük ve küçüklük kavramına göre çocuk resimlerinde sayfayı kaplayan çizimlere yer vermesi bu kavrama dönük aşırı ilgisini ya da çocuğun içinde saldırganlık gibi duyguların olduğunu işaret edebilmektedir. Küçük çizimler ise çekingen, kendini güvensiz hisseden çocukların çizimlerinde daha çok görülmektedir. Çocuk çiziminde gerçek boyutuna kıyasla abartarak çizdiği bir objeyi kendi içsel duygularıyla yorumlamaktadır. Yani olduğundan büyük bir baş çizimine yer veren çocukta zihinsel yönden kendini eksik görmesi veya başarı isteği ilişkilendirilebilmektedir. Çocuk resimlerinde eksik bırakılan yerler çocuğun bu bölgelerde kendilerinde duyduğu kaygıları ya da yakından bu alanda ilgili olduklarını gösterebilmektedir. Çizimler ile olduğu gibi çocuğun iç dünyalarını yansıtan bir diğer etkende renk kullanımınıdır. Çizimlerinde sarı renk bolca kullanan çocuklar mutluluk, mutsuz resimlerinde kahve tonları kullanımı, kırmızı rengin kullanımı saldırganlığı, pembe, mor, turuncu gibi renkleri seçen çocukların sevecen, ılımlı olduğunu ifade edebilmektedir.

Çocuk resimleri yaratıcılık ve zihinsel gelişim basamaklarına göre; karalama (2-4 yaş), şema öncesi (4-7 yaş), şemasal (7-9 yaş), gerçekçi dönem (9-12 yaş), sahte doğalcılık (12-14 yaş) ve mantıksal dönem (14-17 yaş) olarak beş döneme ayrılmaktadır (Kelly, 2004, s. 115).

"Dört-Yedi yaş arasında çocuğun çevresindeki varlıkların çizgisel olarak betimlenmesinde algı, imge yetisi, oran, mekan kavramı ve duygusal özellikler belirleyici bir faktör olarak görülmektedir " (Ölçer, 2019, s. 226).

Çocuklar resim yoluyla iletişim kurar, deneyimlerini paylaşır ve akranları ile sosyal öğrenmeyi gerçekleştirirler. Resim ile ilgili aktiviteler, öğrenme ve öğretme sürecini zenginleştirir (Gürbüz, Deniz, 2017, s. 468).

1.3.OKUL ÖNCESİ DÖNEMİ EĞİTİMİ

Okul öncesi eğitimi çocukları ilkökul deneyimine hazırlayan, çocuğun dil, sosyal, bilişsel gelişimini desteklemek amacıyla yapılan genel bir eğitim olmaktadır. Çocuğun zihinsel gelişiminde büyük bir rol oynayan okul öncesi dönem yani 3-6 yaş dönemi bu alanda uygulanacak eğitimin, kullanılacak materyallerin ve faaliyetlerin önemini arttırmaktadır. Okul öncesi çocukların dış dünyaya açılma sürecinde, değişik bakış açıları geliştirme, kitapları arkadaş olarak benimsemesi adına önemli sayılan kaynaklardan birisi çocuk yayınlarıdır. Çocuk yayınlarının amacı çocuğun bütün gelişimsel özelliklerine paralel, onları görsellerle besleyen, empati becerisi kazandıran, kitap sevgisi aşıl原因an yaş ve dönemlerine uygun kaynaklar üretmektir. Çocuğun ilerleyen yaşlarında gelişimini tamamlaması açısından uygun bir çevrede, kitap, oyuncak gibi uygun materyallerle desteklenmesi gerekmektedir.

Birey ve toplumun gelişmesinde eğitimin önemi çok eski zamanlardan itibaren bilinmektedir. Ancak erken çocukluk döneminin değeri son yıllarda kavranmaya başlamıştır (Kaytaz ve Öztürk, 2019, s. 7). Erken çocukluk dönemi çok kritiktir. Bir bakıma bireyin gelişiminin önemli bir kısmı bu dönemde tamamlanmaktadır. Beyin gelişimine bağlı olarak çocuğun bilişsel, dil, sosyal, duygusal, fiziksel ve toplumsal uyum gibi becerileri bu dönemde kritik aşamalardan geçmektedir(Kaytaz ve Öztürk, 2019, s. 10).

Erken yaşlarda edinilen deneyimlerin bireyin ilerleyen yıllardaki davranış biçimlerini etkileyeceği düşünüldüğünde sosyal becerilerin erken yaşlarda edinilmesinin önemi de ortaya çıkmaktadır (Karoğlu ve Ünüvar, 2017, s.232).

Okul öncesi çocukları için çevresinde çok fonksiyonlu kolay ulaşılabilir teknolojik kaynaklar mevcutken bu dönemde edinmesi gereken önemli deneyimlerinden biri de çocuğun kitapla ilgili deneyimleridir. Okul öncesi dönemde kitapla ilgili deneyimler, çocukların daha sonraki yıllarda okumayı öğrenmeye karşı duygu ve

tutumlarını oluşturmada ilk adımdır (Bayraktar ve Demiriz, 2017, s. 792). Erken çocukluk yıllarında çocuk; dış dünyayı dokunarak, görerek, koklayarak ve duyarak algılar ve anlamlandırmaya çalışır. Çocukların duyularını harekete geçiren materyallerden birisi de kitaplardır. Özellikle erken çocukluk döneminde renkli sayfaların içinde çocuk farklı bir dünyanın kapılarını aralar (Alptekin, 2018, s.78). Yaşamının ilk yıllarında henüz okuyamayan yazamayan çocuk eğitici veya eğitici olmayan bu kitaplarla olan ilk deneyimleriyle kendini tamamen hayali bir dünyada bulma şansı yakalamaktadır. Resimli kitaplar henüz okuma yazma bilmeyen çocuğa yeni kavramlar ve deneyimler kazandırmakta ve çocuğun bütün gelişim alanları desteklemektedir. Resimli kitaplar sayesinde çocuk kendi deneyimlediği dünyanın dışında yeni kavramları farklı resimlenmiş biçimlerde görerek hayal dünyası gelişir. Resimli çocuk kitaplarında sevgi, paylaşmak, arkadaşlık, mutluluk gibi belirgin şekilde işlenen değerlerin yanı sıra cesaret, liderlik, özgüven, sorumluluk, barış gibi farklı değerler de ele alınmalıdır. Bu değerlerin de kitaplarda ele alınmasının çocuğun kişisel gelişimi ve öz saygısının artması açısından yararlı olacağı düşünülmektedir (Dirican, Dağlıoğlu,2014, s.65). Bir kitabın şekli yetişkinler için çoğu zaman geri planda olup, içinde anlatılanlar daha önemli iken, bu durum çocuklar için farklı olabilmektedir. "Bir çocuğun kendisine anlatılan bir öyküyü, bir masalı sanatçı duyarlığı ile hazırlanmış resimlerine bakarak dinlemesi, çocuğu çok uyarınlı bir öğrenme sürecinin içine çekmektedir. İşittiklerinin, görsel uyaranlarla desteklenmiş olması olay kurgusunun çocuğun belleğinde anlam kazanmasını sağlayacaktır"(Şahin, 2014,s.1319).

1.4.Okul Öncesi Dönemi Kitapları ve Çocuk Gelişimine Etkisi

Okul öncesi dönemde hayatı anlamlandırmaya çalışan bir çocuk için ona en iyi arkadaş olabilecek oyuncak, kitaptır. Okuma yazma bilmeyen 3-6 yaş çocukları için hazırlanan resimli kitaplar veya çok az yazıya yer verilmiş kitaplar çocukların gelişimlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Bireyin, çocukluktan yetişkinliğe geçiş sürecini etkileyebilen ve aynı zamanda okuldaki eğitim ve öğretim faaliyetlerini destekleyen önemli faktörlerden birisi de gerekli ölçütler çerçevesinde hazırlanmış çocuk kitaplarıdır" (Demircan, 2006, s.13).Konusu, dili ve resimleriyle uyarılan çocuklar, kitap dostu ve kitap okumayı seven yetişkinler olarak büyürler. Çocuk

farkında olmadan bu kitaplardaki renk, şekil, çizgi ve uyum gibi estetik ve anlam becerisi kazanır" (Saçkesen, 2008, s. 33).

Çocuk ile kitap arasında olumlu bir bağ kurulabilmesi; onun yaşına, gelişim düzeyine, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun özellikte kitapların seçimine bağlıdır (Bayraktar ve Demiriz, 2017, s. 792). Gelişim düzeyine uygun ve onların hayal dünyasını geliştirebilen kitaplar çocuklar ile iyi bir arkadaş olarak bağ kurabilmekte ve ilerde onların ilerde iyi bir okuyucu olmasını etkilediği görülmektedir.

" Çocuk kitabı her şeyden önce bir sanat yapıtıdır.'yargısı, çocuk kitabı çizerlerinin uymak zorunda oldukları temel ilke olmalıdır. Bu nedenle çocuk kitabı çizerlerinin çocuğun dünyasını iyi tanıyan, onun ilgi ve gereksinmelerini iyi bilen usta sanatçılar olması gerekir " (Şahin, 2014, s.1311). Bir tasarımcı için hedef kitlesini doğru tanıması, bu kitle için ürettiği ürünü daha anlamlı yapabilmektedir. Kritik özellikler taşıyan okul öncesi dönem de, bu dönem için bir ürün oluşturacak tasarımcıyı yakından ilgilendirmektedir.

Çocuk yayıncılığı, sahip olduğu resimlemeler, renkler ile sanatsal nitelik taşıyan ürünler olarak çocuk kitapları, çocuğun gelecekteki yaşantısına da katkı sağlayabilen, okul öncesi dönem çocuklarının bilişsel, duyuşsal, sosyal ve bir çok yönden gelişimini destekleyebilen en önemli araçlardandır. "Çocuk kitapları, okul öncesi dönemden başlayarak çocukları renk ve çizginin estetik diliyle tanıştıran, onlara anadilinin güzelliğini duyumsatan ilk araçlardır. Nitelikli çocuk kitapları, çocukların olay, olgu ve durumların sanatçı bakış açısıyla yorumlamasına tanık oldukları görsel ve yazılı araçlardır " (Yıldız, 2017, s.793).

1.4.1.Okul Öncesi Çocuklarına Yönelik Hazırlanmış Resimli Kitaplar

Çocuk kitapları, çocukluk düşüncesi ile birlikte ortaya çıkmış, matbaanın yaygınlaşması ve okullaşma ile belirginleşerek yetişkin dünyasından ayrı bir alan olarak ele alınmıştır (Postman, 1995). Çocukluğun yetişkin dünyasından ayrılmaya başlaması aynı zamanda çocukluğa özgü ihtiyaçların (oyun, oyuncak, kitap, okul vb.) gelişmesine olanak sağlamıştır. Günümüzde okul öncesi çocuklarının fiziksel çevreleri ve sosyal şartlarını düşünmek gerekirse Çukur

(2011)'a göre iletişim teknolojisinin gelişimiyle birlikte çocuğun sosyal çevresinde elektronik dünyanın belirleyici role sahip olduğu görülmektedir. Bu durum, Modernist sistemde çocuğun potansiyel tüketicisi olarak görülmesiyle yakından ilişkilidir. Çocuklara yönelik üretilen ocuk yayınları, çocuğu potansiyel bir tüketicisi olarak görmek yerine, onları sanatsal olarak beslemek ve ona fayda sağlayan en iyi kitabı sağlamak olmalıdır. Dolayısıyla ocuğa yönelik hazırlanmış kitaplar yetişkinler dünyasında çocuğun bakış açısı ile yeniden üretilmektedir. Çocuğun yaşantısında bunun en önemli rneği çocuklara yönelik hazırlanan resimli kitaplardır (Toran ve Dilek, 2017, s.42).Okul ncesi çocukları için yazılan kitapların çoğu ise; öykü masal, anı, şiir, tekerleme türünden kitaplardır (Gürkan, 1993, s.50).

Yaşamın ilk yıllarında okuma ve yazma bilmeyen ocuk parlak, canlı renkleriyle, resimleri ve şekilleriyle görsel bir şölen sunan resimli kitaplar sayesinde harflerle, kelimelerle ve cmlerle tanışır (Oruç, 2010, s.26).

Okul ncesi dönemde ocuk, kitabın resimlerine bakarak sevmekte ve dikkatlice bu resimleri incelemektedir. Henüz onlar için bir yetişkin yardımı olmadan anlam ifade etmeyen alfabe okul öncesi ocuk kitaplarında az yer kaplamaktadır. Çocukların estetik yaklaşımları yetişkinlerinkinden farklıdır ve bu çocuklara yönelik ürünler yapan tasarımcılar için göz önünde bulundurulmalıdır (Tinmannsvik , Bjelland, 2009). Çocuklar için ortaya bir ürün çıkarabilmek için öncelikle hedef kitlenin yani çocukların iyi bir şekilde analiz edilmesi gerekmektedir. Günümüzden on yıl öncesinde bile belirgin farklılıklar mevcutken, on yıl öncesi için hazırlanmış tasarımların, uygulamaların kullanımı günümüzde aynı etkiyi vermemektedir.

ocuk kitaplarında başlıca bulunan temel unsurlar dil, konu, tema, karakter, kurgu, üslup ve görsel unsurlardır. Her ocuk için belirli yaş aralıklarına özel hazırlanmış ocuk kitapları ve özellikleri bulunmaktadır.

Bebeklik dönemi için yapılan kitaplar, bebeklerin ilk kelime oluşumunu destekleyici, resimlemeler ile donatılmış kitaplar olmalıdır. Bebek kitapları için kolay yıpranabileceğinden, ya da bebeğin anlamsız hareketleri sonucu yırtılabilecek kağıt kitaplar yerine bezden, keçeden, plastikten ya da kalın kartonlardan yapılmış kitaplara daha çok dayanıklıdır. 3-6 yaş çocuklar için masal, hikâye anlama, dinleme ve

anlatabilme dönemidir. Bu yaş grubu için ailenin okuyacağı kitaplar uzun anlatıma ve karmaşık kurgulara sahip olmamalıdır. Okul öncesi dönemde çocuklar bir kitaptan kolay kolay sıkılmayarak aynı hikâyeyi yeniden dinleme isteğinde bulabilmektedir. Çocuk bu kitabı tekrar tekrar incelemek isteyebilir. Okul öncesi dönem olarak adlandırılan 3-6 yaş çocukları için kitap artık bir oyun arkadaşı, kendi başına da keşfedebileceği bir olgu yolunda ilerlemektedir.

Çocuklar için bolca tekerlemeye yer veren, bol resimlemeleri, çocukları güldüren neşeli olaylarla yer veren kitaplar çocuklar tarafından daha çok sevilmeaktadır.

Okul öncesi dönemde öğrenmede, ilgi çekmede tekrarların ve kulağa hoş gelen seslerin kullanımı çocukların bu kitaplara daha çok bağlanmasında etkilidir. Örneğin; Sarı kedi sütü içti, siyah kedi sütü içti, beyaz kedi sütü içti..gibi basit cümleler onlar için daha akılda kalıcı tekrarlanan bir içeriktir. Ya da sesler olarak Vraaak dedi kurbağa!,Meee dedi yavru kuzu! gibi ifadeler onların kendi kendine tekrarlamalarını sağlamaktadır.

Kitaplarda ki bu konular dışında işlenen ceza, kavga, hayvanlara kötü davranılması, oyuncaklara zarar verme konulu hikâyeler ya da resimlemeler gelecekte yetişen mutlu hikayelerle beslenen bu çocuklar için uygun olmamaktadır.

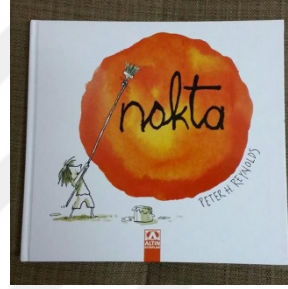
Çocuk kitaplarında kullanılan resimlemeler çocuklar için ilgi odağıdır. Özellikle okumaz yazma bilmeyen bir çocuğun anlatılan hikâyeyi kendi başına anlamlandırabilmesi için içinde bulunan resimler büyük bir önem taşımaktadır. Çocuk sadece bu resimler sayesinde hikayeyi kendi başına da okuyabilmektedir.

Tekrarlamalar yolu ile sayı ve günleri kolaj tekniği ile yapılan resimlemeler ile özgün bir şekilde anlatan Eric Carle'nin kitapları çocuklar tarafından oldukça sevilmeaktadır(Görsel 1).

Görsel 1.Yazar: Eric Carle, Çevirmen: Fatih Erdoğan, Mavi Bulut Yayıncılık, 2010
(<https://www.okulagidentilki.com/kitap/ac-tirtil-kitabi-eric-carle/>)

Oldukça basit ve konu olarak bir çocuğun hayal gücünü zorlayan, bir çocuğun içinde bulunan yeteneği dışa vurmasını sağlamaya yönelik hazırlanmış bir diğer kitap ise Peter H. Reynolds'un Nokta adlı kitabıdır. Bu kitabın anlatım dili oldukça basit ve ilgi çekicidir (Görsel 2).

Görsel 2.Yazar: Peter H. Reynolds'un, Altın Kitaplar, 2014
(<https://turkagram.com/vashti-resim-yapanayan-bir-cocuktur-ama-bir-gun-resim-ogretmeninin-istegi-ustune/>)

Okul öncesi döneme yönelik yapılan kitaplar çocuğun özellikleri dikkate alınarak oluşturmalı, kötü duygulardan uzak, saf ve temiz duygular gösteren günlük hayattan konular işlemelidir. Bu temalarda oluşturulmuş kitaplar çocuğun gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Gulnar Hajo'nun Sırtımdaki Ağır Yük adlı kitabında insanın egolarının yükselmesi, bencilliğinin artmasıyla yalnızlaşmasını konu alan bu kitapta çocuğun "ben" değil "biz" olarak düşünmesi amaçlanarak çocukça çizimlerden siyah-beyaz ağırlıklı kullanımıyla oluşturulmuştur(Görsel 3).

Görsel 3.Yazar ve Çizer: Gulnar Hajo, Erdem Çocuk, 2014
(<https://www.kitapyurdu.com/kitap/sirtimdaki-agir-yuk/355265.html>)

Okul öncesi dönem kitaplarından çocuğu hayal dünyasına ve yaratıcı düşünmeye yöneltten Noelia Blanco tarafından yazılan bir diğer kitap, Valeria Docampo tarafından resmedilmiştir. Bu kitapta her sayfa da bir kızın hayal dünyası ilgi çekici resimlemeler ile sergilenmektedir. Bu kitap Türk Pedagoji Derneğinin okunması gereken ilk on kitap içinde yer almaktadır (Görsel 4).

Görsel 4. Yazar: Noelia Blanco, Çizer: Valeria Docampo, Çevirmen: Fatih Erdoğan, Çeviren: Gülce Göyçen Karagöz, ABM Yayınevi, 2019
(https://www.kitapyurdu.com/kitap/degirmenler-vadisi/355018.html&filter_name=de%C4%9Firmenler%20vadisi)

Bir çocuğun hayal dünyası çok geniştir. Yetişkinler çocukların dünyasına inebilmeli ve onları anlamalıdır. Onları çocuk olarak görerek bir şeyleri açıklamaktan kaçınmak yanlış sonuçlar oluşturabilmektedir. Bir çocuğunda bir birey olarak görülerek, bir çocuğa her şeyin anlatılabileceğini inanarak yazılmış, evreni konu alan Kumkurdu kitabı şiirsel bir anlatım yoluyla oluşturulmuştur (Görsel 5).

Görsel 5. Yazar ve Çizer: Asa Lind, Çevirmen: Ali Arda, Pegasus Yayınları, 2016
(<https://listelist.com/kumkurdu/>)

1.4.2.Okul Öncesi Dönem İçin Resimli Kitapların Resimlenmesi ve Biçimsel Özellikleri

Çocuk kitabı hazırlanırken yazar, çizer, psikolog, editör, tasarımcı ve matbaa sorumluları işbirliği içinde çalışmalıdır (Kaya, 2011, s. 14). Çocuk kitabı oluşturmak büyük bir sorumluluk ve iş birliği gerektirmektedir. Bu kitaplarda yazılmış yanlış bir kelime, yanlış bir resimleme bile çocuğun gelecek hayatında bir değişime neden olabilmektedir. Yazarın görevi çocuk için uygun kelimeler seçerek mutlu bir hikaye oluşturmaktadır. Çizerin amacı hikayeyi en iyi anlatan kareyi resimlemektedir. 3-6 yaş kitaplarının birçoğunda bulunan pedagojik olarak kontrol edilmiştir yazısı gereği bu yaşa uygunluğu kontrol edilmelidir.

Treiman, Rosales ve Kessler 2016'da yapılan araştırmaya göre çocuklarda okur-yazarlık dönemi öncesinde, öğrenme iyi bir baskının özellikleriyle başlar. Görsel olarak göze çarpan bir baskının olması araştırmalara göre okuma yazma bilmeyen çocukların dikkatini daha çok çekmektedir. Baskının önemi örneğin çocuklara yönelik hazırlanmış olan yiyecek ambalajları, çikolata kapları, oyuncak kutuları, mısır gevreği kutuları üzerindeki şekilli göze çarpan yazılar ile çocuklarda baskı hakkında farkındalık yaratmaktadır. Bu araştırmanın içeriği göz önünde bulundurularak görsel unsurların düzenlenmesi açısından deney yöntemleriyle bazı sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre çocuklar siyah üzerinde parlak ve açık renkleri tercih etmektedirler(Malter, 1948, s.380). Çocuklar renkli bir arka plan üzerine yazılan yazıyı, beyaz zemine üzerinde olan yazılara kıyasla daha çekici bulmaktadır (Treiman, Rosales ve Kessler, 2016, s.3). Serifsiz yazılar çocuk kitaplarında daha sık rastlanmaktadır (Walker, Reynolds, 2003, s.106). Yazı stilleri görsel olarak dikkat çekici unsur olarak tanımlanmaktadır (Cetin, Bay, 2015). Araştırmalara göre çocuk kitaplarında bulunan bu yazılar 3-6 yaş çocuklarının dikkatini çekmektedir (Neumann,2014). "Büyük harfler görsel olarak daha belirgin ayırt edici olmaktadır. Büyük harflerin kitaplarda kullanımı kitapların baskısının daha çok dikkat çekici olmasında etkili olduğu düşünülmektedir. Kelimelerin sayfa içerisinde farklı kullanımlarına yer verilmesi, standart düz bir şekilde yazılmasına göre daha fazla dikkat çekici olduğu dikkate alınmaktadır" (Zucker, 2009).

Resimli çocuk kitaplarının temel olarak biçimsel özellikleri yedi ayrı başlığa toplanabilir. Bunlar boyut, kapak ve cilt, tipografi, kağıt, sayfa düzeni, görseller , künye bilgileri olarak sınıflandırılabilir (Demircan, 2006, s.14).

Biçimsel özellikler bakımından büyüklük kitapların çocuğun kolay tutabileceği ve kavrayabileceği ölçülerde olma özelliğidir. Çocuklar farklı boyutlardaki kitaplara daha çok ilgi duymaktadır. Okul öncesi çocuklarına yönelik bu kitaplar büyük olduğu kadar hafif, çocuğun kolay taşıyabileceği ağırlıkta olmalıdır.

Çocuk kitaplarında en önemli ikinci biçimsel özellik kapak olmaktadır. Bir kitabın içinden önce karşılaşılan, ilk izlenimi verip etkileyen kapaklardır. Kapakta kitabın konusuna uygun bir resimleme ve kitabın adı bulunmalıdır. Kitabın yazarına, çizerine, basım yeri ve yılına ait bilgiler kapakta gösterilmelidir. Kitap kapağında bulunan resimlemeler ve kitabın adına ilişkin tipografi estetik ve ilgi çekici olmalıdır. Okul öncesi döneminde olan çocuklar için kitapta kullanılan kapak kalın, kartondan, ciltli ya da dayanıklı malzemelerden yapılmalıdır.

Çocuk kitaplarında tipografi kullanımı büyük önem taşımaktadır. “Tipografi harf, sembol, rakam, renk, noktalama işaretleri v.b. birleşimiyle oluşan kelime, paragraf, boşluk, stil, ağırlık gibi unsurlarının seçimini, boyutlandırmasını ve düzenlemesini kapsar. Bu sayede etkin bir iletişim iki boyutlu yüzey üzerinde kalıcı ve anlaşılır bir şekilde sağlanmış olur. Kısacası tipografinin hem sanat olarak hem de iletişim kurmak bakımından oldukça önemli bir rolü vardır” (Yılmaz, Topaktaş, 2014, s.217). Okunabilir bir tipografi her zaman önemlidir. Okunabilirlik font- zemin ilişkisi, punto, kullanılan baskı, tutarlı harf, paragraf ve kelime boşlukları, fontun boyutunda yapılan oynamalar, et kalınlığı gibi faktörlerden etkilenmektedir. Tipografi başlığı altında kullanılan yazı puntoları çok küçük olmamalıdır. Çocuk kitaplarında genellikle 24 punto font ölçüsünün kullanıldığı görülmektedir.

Bir diğer biçim özelliğinden biri ise kitapta kullanılan kâğıttır. Çocuk kitaplarında genellikle birinci hamur, parlak olmayan ve dayanıklı kâğıtlar kullanılmalıdır. Çocuk kitaplarında çocuğun doğuştan gelen fiziksel becerilerinin gelişmesiyle kullanılan sayfa sayısı artmaktadır. Bebek kitapları daha az sayfalıyken, okul öncesi

kitaplarında çocuğun sayfa çevirme becerisinin gelişmesiyle daha fazla sayfaya yer verilebilmektedir.

Kapaktan sonra kitabı ilgi çekici yapan bir diğer önemli grafik unsuru ise sayfa düzenidir. Sayfa düzeni hem baskıdan önce hem de baskıdan sonra önem taşımaktadır. Baskı öncesi ayarlamalarında sayfa kenarlarında bırakılacak boşluklar yani marjlar önemlidir. Kitap bu noktalardan kesildiğinde yazı ya da resimlemenin kaybolma tehlikesi bulunmaktadır. Çocuk kitapları için yapılan sayfa düzeninde resimleme kullanımı tek sayfa mı iki sayfa mı kaplayacağı, resimlemenin varsa yazı ile uyumu önemlidir.

Resimli çocuk kitaplarının en önemli vurgulaması gereken biçimsel özelliği ise resimlemeler ve görsel unsurlardır. Bunlar çizim ya da fotoğraflanarak oluşturulmuş olabilmektedir. Görseller yazılara göre daha akılda kalıcı olmaktadır.

Resimler, bakma sonrası görülen anlamın ilerisine geçmeli; izleyiciyi, resmi yapan sanatçının gerçekliğine (iç dünyası, dünyaya ve sanata bakış açısı vb.) ulaştırmalıdır. Bunun için resimler estetik kaygıyla üretilmeli, çocukların yaşamında da görsel ve estetik uyaran olmalıdır (Kaya, 2011, s.17). Resimli çocuk kitaplarında kullanılan resimlemeler, yorumlamaya açık, anlaşılır ve karakterler durağan olmak yerine daha hareketli olmalıdır. Resimlemelerde kullanılan renk seçimi oldukça önemlidir. Sarı neşe veren bir renk olabilirken, yeşil rahatlatıcı bir etki verebilmektedir. Çocuk kitaplarında doğru renk seçimleri yapıldığı zaman, verilmek istenen anlam daha etkin kılınabilir. Çocuk kitaplarındaki resimlemeler tipografi ile beraber kullanılacağı zaman, birbirleriyle uyumlu olmalıdır. Tasarımcı elinde olan yazılı hikayeyi resimlerken veya kendi hikayesini oluştururken bu iki unsuru birlikte düşünmelidir. Resimlemeler çocuğun estetik beğenisinin gelişmesinde etkilidir. Çocuğun sıkıcı resimlemeler yerine, düşünmeye teşvik eden, onu her gün gördüğü kavramları veya nesnelere yaratıcılık yolu ile farklı yoldan gösterebilen örnekler ile karşılaşmalıdır. Resimlemeler ve sayfa düzeninde kullanılması oldukça önemlidir. Resimlemeler, tasarımda bütünlük ve denge sağlamak için de kullanılır. Gerekli yerlerde oluşturulan beyaz boşluklar ise; yalınlığın ve bütünlüğün oluşmasını kolaylaştıracaktır (Kaya, 2015, s.20).

Resimli çocuk kitaplarında resim kitabın anlatmak istediği konu ile biçim, şekil, renk, kompozisyon ile uyumlu olmalıdır. Kitapta kullanılan renk paletleri bir yaz gününü anlatan kitapta sıcak renkler, bir kış günü ile ilgili kitapta soğuk renklerin seçilmesi gibi neşe veren canlı, parlak renkler kullanılmalıdır. Kitapta bulunan resimlemeler her sayfada çizerin aynı tarzda, bir devamlılık oluşturan çizimlerden oluşmalıdır. Bir sayfasında fotoğraf, diğer sayfasında dijital ya da suluboya tekniği olmamalıdır. Çocuğun kitaptan etkilenmesi için kullanılan görsel öğeler uygun sayfa düzeninde, estetik açıdan zengin olarak hazırlanmalıdır. İllüstratör için çocuk kitapları, diğer resimleme alanları içinde belki de en özgür alandır. İllüstratör, çocuk kitaplarında içeriği de dikkate alarak deneyselliğin sınırlarını zorlayarak yaratıcı ve dolayısıyla özgün çalışmalar ortaya koyabilir (Kara, 2018, s.36).

1.4.3.Okul Öncesi Dönemi Resimli Kitapların Bilişsel Gelişime Katkısı

Okul öncesi dönemde çocuklar için resimli çocuk kitapları oldukça önemlidir. Resimli çocuk kitapları gelişim açısından ve birçok yönden çocuğun gelişimine katkıda bulunmaktadır. "Bireyin çevresindeki dünyayı anlamasını ve öğrenmesini sağlayan aktif zihinsel faaliyetlerde gelişime bilişsel gelişim adı verilmektedir. Bilişsel gelişim; bebeklikten yetişkinliğe kadar bireyin çevreyi, dünyayı anlama, düşünme yollarının daha karmaşık ve etkili hale gelme sürecidir " (Kol, 2011, s.1).

Okul öncesi dönem resimli çocuk kitapları çocukların hayatı anlamlandırmalarına, farklı düşünme becerileri geliştirmelerine, iç dünyalarını destekler. Çocukların soyut ve somut düşünme becerilerini geliştirmesine, soyut kavramları anlamalarını sağlar. Çocuk hikâyelerinin her hikâyede olduğu gibi giriş- gelişme-sonuç bölümleri bulunmaktadır. Resimli çocuk kitaplarında bu sırayı izleyen çocuk soru-sorma, neden-sonuç ilişkisi kurma becerilerini geliştirir. Resimli çocuk kitapları çocuğun hayal dünyasını doğrudan etkilemektedir. İç dünyasına açılan bir pencere gibi onları farklı hayallere sürüklemektedir.

1.4.4.Okul Öncesi Dönem Resimli Kitapların Dil Gelişimine Katkısı

Bir çok çalışma verisi, kitaplardaki resimlemelerin bebeklik döneminden itibaren çocukların dil ve zihinsel gelişimi açısından önemli bir uyaran olduğunu, eleştirel

düşünme ve yaratıcılık becerilerini arttırdığını ortaya koymuştur (Yükselen, Yumuş, Işık, 2016, s.163).

Okul öncesi dönemi, çocuğun çevresini araştırıp tanımaya çalıştığı, iletişim kurmaya meraklı ve istekli olduğu, toplumun değer yargılarına, gelenek ve göreneklerine, kısacası kültürüne uygun davranışlar kazanmaya başladığı bir dönemdir (Özbay, 2001, s.102). Okul öncesi dönem resimli kitapları çocuğun merakı doğrultusunda sıkça sorular sorduğu, çevresiyle daha sosyal ilişkiler içinde olduğu zaman da çocuklar için oldukça önemlidir. Bu kitaplarda çocuk kendini anlatabilme, dinleme, kelime dağarcığını genişletebilme fırsatı bulmaktadır. Çocuk kitapta gördüğü resimlere önce bakar, sonra anlamaya çalışır ve sonra merak ettiklerini sorar. Resimlere bakarak çocuğun sorular sorması, resmi anlatması dil gelişimini desteklemektedir.

1.4.5.Okul Öncesi Dönem Resimli Kitapların Duygusal Gelişime Katkısı

Resimler kelimelerle aktarılamayan duygu ve düşünceleri çocuğa resimler aracılığı ile ilettiği için çocukların duyu algılarının gelişimine de katkı sağlamaktadır. Resimlerle etkileşime geçen çocuk, sanata ve estetiğe ilişkin ilk deneyimlerini kazanmaktadır (Yıldız, Yazıcı ve Durmuşoğlu, 2015, s.44). Çocuk kitapları içerisinde barındırdığı karakterler ile çocukları birleştirmektedir. Karakter mutlu olduğunda çocukta mutlu olur, üzülduğünde çocukta üzülür. Çocuk kitaplarında bulunan karakterler sayesinde çocuk empati becerisi kazanır. Kendini kitaptaki karakterin yerine koyar.

1.4.6.Okul Öncesi Dönem Resimli Kitapların Sosyal Gelişime Katkısı

Sosyal bir varlık olan çocuk sosyal gelişimini her yaşında daha da geliştirerek büyümektedir. Anne karnında tek sosyal çevresi annesi, bebekken çekirdek ailesi ve daha sonrasında kreşe ya da okula başladığında arkadaşları olarak bu alan genişlemektedir. Çocuğun sosyal çevresi ailesi ile sınırlı kalmamakta ve bulunduğu mahalle, şehir, ülke gibi her türlü ortam ile doğrudan ilişkilidir. Okul öncesi çocuğu için onların mutlu zaman geçirmesini sağlayan onları bilgilendiren kitaplar çocukların bulunduğu sosyal çevreyi ya da hiç görmediği bambaşka bir çevreyi

göstermeye yarayan en etkili oyuncaktır. Bu çevre bazen en alışık olduğu bazense tamamen hayal dünyası ile ilişkili olabilmektedir.

Resimli çocuk kitapları çocuklara içinde bulunduğu toplumu tanımada ve ona başka açılarda bakabilmesinde etkilidir. Bu kitaplar çocukların gözleme yeteneğini geliştirmektedir. Çocuk kitapta gördüğü bir olayı gözlemleyerek bu olayı keşfedebilmektedir. Kitapla etkileşim içinde olan çocuk kitaplarda anlatılan sosyal kavramlar arkadaşlık, aile, saygı, sevgi, paylaşma gibi kavramları öğrenirler.

Kitabın sosyal olayları gösterme yönünün dışında kitap hem arkadaş olarak hemde birlikte sosyal olarak vakit geçirilebilen bir arkadaşdır. Çocuğun anne babası ile ya da arkadaşları ile kitap okuması iletişimi güçlendirmektedir.

1.5.OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUK-KİTAP İLİŞKİSİ

"Okul öncesi çocuklarına yönelik resimli hikâye kitaplarının başlıca amacı çocuğu okuma kültürüne aşina kılmak ve bir takım estetik zevkler de vermektir. Duygu, düşünce ve davranışlarıyla kendine özgü bir varlık olan çocuk, kitaplarla ne kadar erken tanışırse ileride yetişkin dünyasına uyumu o kadar kolay olacak ve kitapla arasındaki bağ o kadar güçlü olacaktır " (Dirican ve Dağlıoğlu 2014, s.45).

"Okulöncesi dönemde çocukların, sanatçılar tarafından hazırlanmış resimli kitaplarla karşılaştırılması, öğrenme hızı gittikçe gelişen çocuklara, zengin dünyayı ve bilgileri keşfettikçe bütün gelişim alanları için yeni ve doğal öğrenme ortamları yaratır " (Körükçü, 2012, s.245).

Çocuk ve kitap ilişkisinin başlangıcında okuma-yazma bilmeyen bir çocuğun ilişkisi sadece kitabın sayfalarına bakarak görüneni yorumlamaktır. Çocuğun çevresine ya da ailenin çocuğa "Bu sayfada ne varmış?" gibi sorular ile çocuk kitap ile ilişkisini kurmaya çalışmaktadır. Okul öncesi dönemde kitap, çocuk için oyuncak görevinde olan bir nesne olmaktadır. Çocuk kitabı okuma anlama kaygısı dışında tanımaya, kitap olgusunu anlamlandırmaya çalışmaktadır. Onunla olan bu tanışma çabasını kitaba dokunarak, koklayarak, sayfalarını açıp kapatarak bazende yırtmaya çalışarak gösterebilmektedir. Bunlar çocukluğun vermiş olduğu dünyayı

keşfetme davranışlarıyla ilişkilidir. Burada çocuğun kitap ile gelecekte kuracağı bağı sağlamlaştırmak adına çocuğun kitap ile kendi yöntemleriyle tanışmasına izin verilmelidir. Çocuğun kitabı anlamak için henüz yaşının erken olacağı ya da anlamlandıramayacağı gibi korkular, çocuğun kitap ile tanışmasını ertelemektedir.

Okul öncesi döneme ve çocukların yaşlarına göre çeşitli kitaplar görülmektedir. Bu kitaplar iki boyutlu kağıt üzerine olan yazılar yani okuma-yazma bilmeyen çocuklar için sıkıcı olabilecek kitaplar ile sınırlı kalmayarak çeşitli boyutlar eklenmektedir. Bunlar görme duyusuna hitap eden üç boyutlu, dokunma duyusuna hitap eden kağıt dışında malzemelerden üretilmiş, duyma duyusuna hitap eden sesli kitaplar olabilmektedir. Bu tür kitaplar okul öncesi çocuklar için bu kitabın onlar ile arkadaş olabilmelerini sağlamaktadır. Bu kitapların değişik boyutlarda, yırtılması zor, dayanıklılığı fazla karton kapak ve sayfalardan üretilmiş olması çocuğa kullanım kolaylığı sağlamaktadır. Okul öncesi döneminde olan çocuğa resimlemeleri az yazısı bol kitaplar ile sıkılması yerine kitap yaşına uygun ve doğru yaklaşımlar ile sunulması çocuğun kitap sevgisi kazanması kolaylaşmaktadır.

Okul öncesi dönemi çocukları için neredeyse yazısı olmayan, çocuğun günlük yaşantısı ile bağlantılı olayların ilgi çekici resimlemelerini içeren kitaplar daha uygun olmaktadır. Okul öncesi çocuklarında önce büyük kas gelişimi daha sonra ise ince kas becerileri yani parmaklarını kullanmaya başlaması, kalem tutabilmesi, makas kullanabilmesi gibi beceriler oluşmaktadır. İçeriğiyle beraber şekil, biçim olarak kitabın boyutları çocuk tarafından rahatça kavranabilir olması çocuğun kitap ile olan ilişkisini güçlendirmektedir.

Erken dönemde pekiştirilmiş çocuk-kitap ilişkisi, ilerleyen yaşlarda çocuğun okuma-yazma sevgisini arttırmaya hazırlık olmaktadır. Çocuk kitap ilişkisinde resimli kitaplar çocuğun hayal gücünü geliştirmekte ve çocuğun tanışmış olduğu nesnelere kitaptaki resimlemeler ile karşılaştırarak geliştirmesini sağlamaktadır. Görselleştirilmiş nesnelere, çocuğun aklında daha kalıcı imgeler oluşturarak çocuk tarafından soyut veya somut bellekte yerleşmesinde önemlidir.

BÖLÜM 2: HAREKETLİ VE POP-UP KİTAPLAR

Matbaanın icadından bu güne kitaplar sürekli bir gelişim göstermektedir. Modern dünyada kitapların tarihsel serüveni sonucu gelinen noktada durağan ve iki boyutlu sayfalar ile beraber pop-up(üç boyutlu) ve hareketli kitaplar da yaygın olarak görülmeye başlamaktadır. Bu kitaplarda üç boyutlu ve derinlik içeren resimlemelerin sayfa üzerinde çeşitli birleştirme ve katlama yöntemleri uygulanmasıyla görsel bir sahne hazırlanmaktadır. Kitap sevmeyen bir çocuğu bile etkileyebilecek tasarımlara sahip bu kitaplar çocuklar için oldukça ilgi çekici olabilmektedir. Tarihin en büyük devrimlerinden biri olan matbaanın icadıyla birlikte, basılı kitapların ortaya çıkışı, basılı kitapların da bazı dönüşümlerle birlikte farklı formlara bürünmesi bilimsel gelişmelerin bir sonucudur(Altınpulluk, Eby , 2015, s. 104). Bu bölümde üç boyutlu(pop-up) kitaplar, bu kitapların tarihsel süreci, yapım aşamasında kullanılan teknikler ve üç boyutlu pop up yapılmış kitap çalışmaları incelenerek okul öncesi dönem çocukları için önemi ve uygulamaları incelenecektir.

2.1. HAREKETLİ VE POP- UP KİTAPLAR

Hareketli kitaplar kağıt mühendisliğinin yani kağıdın çeşitli katlamalar ve birleştirmeler yardımıyla oluşturulan sayfaların bütünüdür. Pop- up kitaplar, hareketli kitapların alt kategorisinde bulunan üç boyutlu hareketli kitaplardır. Hareketli kitapların iki temel niteliği vardır. Bunlar; hareketli ve üç boyutlu olmaktır (Hendrix, 2008,s. 42). Üç boyutlu kitap ya da pop-up kitap olarak isimlendirilen bu kitaplar, illüstrasyon barındıran, imgelerin anlamını zenginleştiren hareketli parçalara sahiptir (Wigan, 2012,s. 252).

Hareketli kitaplar, okuyucu tarafından elle hareket ettirilen ya da sayfalar açıldığında kendiliğinden otomatik hareket edebilen sayfalardan bağımsız parçalara sahip kitaplardır (Sarı, 2015, s.15). "Pop up kitaplar, iki boyutlu bir zemin üzerinde üç boyutlu olarak hazırlama prensibine bağlıdır. Ayrıca; hareket, derinlik, perspektif, espas bu kitapların tasarımındaki önemli öğeleri oluşturmaktadır (Arifoğlu, 2019, s.10). Bu kitapları ilgi çekici hale getiren özelliği üç boyutlu olması, durağan iki boyutlu bir yüzey üzerinde resimleme olarak kalmamasıdır.

Genellikle bu kitaplarda resimlenen bir sahne ya da mekan üzerine karakterler veya objeler başka bir kağıt parçasının eklenmesi ile parçadan bir bütün oluşturulur. Hareket etkisi için çeşitli yöntemler kullanılabilir. Bu yöntemler tek boyutlu mekanizmalar yani sayfa yüzeyinde üç boyut (pop-up) özelliği olmayan, açılıp kapanabilen kanatlar, döner diskler (volvelle), çekme-itme şeritleri gibi yöntemler ile hareket edebilen sayfalar ve üç boyutlu mekanizmalardır.

Pop-up kitaplar “açılır kitap”, “üç boyutlu kitap”, “oyuncak kitap” ya da “aksiyon kitap” olarak da adlandırılmakta ve genellikle hikâye kitapları kategorisinde yer almaktadırlar (Erdoğan , 2019, s.3).

Üç boyutlu kitap olarak da ifade ettiğimiz pop-up kitaplar, Türkiye’de pek gelişim gösterememiş ama dünya literatüründe oldukça zengin bir tarihe sahip olmuştur. Türkiye de yayınlanan ve satışa sunulan üç boyutlu kitapların bir çoğu yabancı ülkelerde üretilen veya tasarlanmış olan kitaplardır. Son zamanlarda bu kitaplara olan ilginin artması ile Türkiye’de de bu alanda çalışmalar yapılmaya başlamıştır.

Pop-up kitabı meydana getiren çeşitli öğeler vardır. Bunlar resimleme, katlama mekanizmaları, birleştirme, hareketli parçalar ve hareket kazandırma olarak incelenebilir. Pop-up kitabın öğelerinden resimleme iki boyutlu kitaplarda olduğu gibi oldukça önemlidir. Burada hareket etkisiyle paralel, estetik değer taşıyan resimlemeler kullanmak kitapta gösterilmesi istenen hareketi ortaya çıkarmaktadır. Katlama ve birleştirme karar verilen resimleme sonrasında sanatsal yönü harici matematik ve mühendislik becerileri isteyen doğru noktalardan katlama ve birleştirme uygulanmadığı durumlarda bozulabilecek önemli bir diğer öğedir. Katlama, birleştirme ve hareket kazandırma bir bütün olarak düşünülebilir. Pop-up kitap uygulamasına başlama noktası hareket kazandırma ve planının yapılması daha sonrasında uygun parçaların belirlenerek resimlenmesi ve son olarak katlama ve birleştirme işlemleridir.

Okul öncesi dönem çocukları için pop-up ve hareketli kitaplar, farklı bir boyut kazandırılmış sayfalar sayesinde oldukça ilgi çekici hale gelmektedir. Pop-up kitaplarda iki boyutlu, durağan resimlemeler sayfada canlanarak okuyucunun kendisini olaya daha yakın ve içinde hissetmesini sağlamaktadır. Çocuk perspektif

ve derinlik kavramını bu kitaplar sayesinde daha iyi anlamlandırabilir.İki boyutlu kitaplar çocuğun görme duyusuna hitap ederken, pop-up kitaplar çocuğun hem görme hem de dokunma duyusuna, bazı kitaplarda duyma gibi farklı duyulara da hitap edebilmektedir. Birden fazla duyuya hitap eden kitapların öğrenmeyi kalıcılaştırdığı ve kolaylaştırdığı söylenebilmektedir.

2.2. HAREKETLİ KİTAPLARIN TARİHSEL GELİŞİMİ

Modern dünyamızda kitaplar kapaklarının altında muazzam bir güç içermektedir. Bu kitaplar aklımızı büyüleyerek, dünyaya bakış açımızı değiştirerek bizleri uzak diyarlara sürüklemektedirler. Hareketli kitaplar yaklaşık 800 yıldır pek çok farklı amaçla kullanılmakta ve pek çok farklı yaştan, kültürden ve eğitim seviyesinden insanın ilgisini çekmektedir (Sarı, 2015, s.15).

Kitapları bugün ki buldukları noktadan daha ileriye taşımak ne kadar zor görünse de bununla birlikte gelişen, resimlemelerin göz alıcılığı ve pop-up kitapların hareketli mekanizmalar ile geliştirilmesi, pop-up(üç boyut) özellikleri yüklenmesiyle, her yaştan okuyucular için daha büyük bir takdir bulacakları ortam hazırlanmaktadır.1930'larda New York Blue Ribbon Publishing başarılı bir dizi yaratıcı pop-up üretmek için yetenekli sanatçılar ve mühendislerle çalışmıştır. Kitapların renkli karakterlerinin çoğu, Walt Disney animasyonunun son zamanlardaki popülaritesinden ilham almaktadır. Özellikle, Blue Ribbon kitaplarını pazarlamak için "pop-up" terimini tanıttı. Terim anlamıyla üç boyutlu(pop-up) kitaplar tarihte ilk defa 1930 yıllarında Amerikalı yayın evi Blue Ribbon Books tarafından kullanılmış ve 1933 yılına kadar patenti alınmıştır (Sarlatto, 2016, s.2).

18. yy'a kadar yapılan hareketli kitapların birçoğu yetişkinlere yönelik üretilmiştir (Keş ve Sarıca, 2014, s.271). Bugünün pop-up kitapları ve taşınabilir kitapları çoğunlukla çocuklar düşünülerek yaratılırken, özellikle 1700 yılına kadar özellikle çocuklara yönelik kitaplar üretilmemiştir. Okuyabilecek kadar şanslı olan az sayıda çocuk, ebeveynlerinin kütüphanesinde bulunan kitaplar ile tanışma imkanı bulmuştur. Yetişkinlere yönelik bu hareketli kitaplarda astroloji, tıp, mühendislik gibi teknik konular döner diskler(volveller) ve kanatların (flaps) sıklıkla kullanıldığı yöntemler ile daha iyi öğretme amacıyla hazırlanmıştır. "İlk çocuk pop-up kitapları,

18. yüzyılda görülmektedir. 1700'lerde ortaya çıkan Endüstri Devrimi'nin yarattığı eğitilmiş orta sınıf nüfus ile çocukluğun önemi kabul edilmiş ve yayıncılar; bu orta sınıf için özellikle din ve görgü öğretmeye yönelik kitaplar, çocuklara yüksek sesle okunabilecek resimli kitaplar, alfabe kitapları, aritmetik kitaplar ve öykü kitapları yayınlamaya başlamıştır (Zeybek, 2019, s.2).”

Hareketli kitapların ilk oluşumları Orta çağ manastırlarının duvarları arasında verilerin deneme ve ölçüm işlemlerini gerçekleştirmek amacıyla başlamıştır (Keş ve Sarıca, 2014, s.271). Bu ölçümlerde döner disklerden yani volvelle olarak bilinen Fransızca da dönme anlamına gelen teknikten yararlanılmaktadır. Volvelleler de dini tarihler, yıldız haritaları, burçlar, ayın ve güneşin hareketi, astronomi diyagramları gibi birçok alanda kullanılmıştır (Görsel 6).

Görsel 6.Döner disklerden(volvelle) oluşan, dönme hareketi sonucu çeşitli ölçüm ve denemeler ile farklı kombinasyonların olduğu en az üç döner disk kullanılarak yapılmış volvelle örneği (<http://www.bl.uk/catalogues/illuminatedmanuscripts/ILLUMIN.ASP?Size=mid&IIIID=12771>)

Matthew Paris 13. Yy başlarında dini tarihleri göstermek amacıyla döner diskleri kullanan ilk kağıt mühendisi olarak bilinmektedir (Rubin, 2010, s.5). Bilinen ilk hareketli el yazması olan Chronica Majorca Matthew Paris tarafından 1240-1259 tarihleri arasında Latince olarak hazırlanmıştır (Bonner, 1997) (Görsel 7).

Görsel 7. Matthew Paris tarafından hazırlanan kapakçıkların açılıp kapanabildiği Chronica Majora kitabından bir sayfa örneği
(<https://ahrc.ukri.org/research/readwatchlisten/imagegallery/2013galleries/royal-manuscripts/matthew-paris-maps-from-the-historia-anglorum-and-chronica-maiora-st-albans-c-1250/>)

Ramon Llull (yaklaşık 1232-1315) tarafından volvelle tekniğini kullanarak yaptığı icat , kitaptan çok makineydi. "Lullian Çemberi" olarak adlandırılan bu yeni icat, çeşitli eksenler çevresinde dönen parçalar, eklenmiş daire parçalarının bir araya getirilmesi ile bir bütün oluşturuyordu. Dönme hareketine yardımcı olan her bir kağıt disk kendine özgü görev üstlenmekteydi. Bu icatta daireler, birbirleri üzerine gerektiği şekilde dönebilmeleri için kesilerek birleştirilmekteydi. Llull'a göre, tüm bilgi alanlarında sınırlı sayıda gerçek vardı. Lullian Çemberindeki çeşitli kombinasyonların, tüm alanlardaki gerçekleri göstereceğine inanıyordu (A Brief History of the Pop-Up Book, 2014). Llull, yaratılış ve geleceğin yanı sıra doğada bulunan her şeyin alfabe harfleriyle belirtilen üst ve alt gruplara yerleştirildiği, kendi benzersiz sınıflandırma sistemini kullanarak dini tartışmaları çözmek ve sorulara cevap bulmak için bir araç olarak tasarlamıştır (Zeybek, 2019, s.8) (Görsel 8).

PRIMA FIGVRA.

Görsel 8. Ramon Llull tarafından volvelle tekniğini kullanarak yaptığı icat
"Lullian Çemberi" (1232-1315)
(<https://history-computer.com/Dreamers/Llull.html>)

On dördüncü yüzyılda başlayan, hareketli kitaplarda, disk özelliğinin (volvelle) keşfinin ardından özellikle de "turn-up" (çevirme) tekniği olarak bilinen yeni bir

teknik kitaplarda görülmeye başladı., 1450 yılında başlayan hareketli baskı tekniğinin yaygınlaşması ile bilimsel bilgiler hareketli baskı tekniği ile kitap formunda kullanılmış ve büyüleyici volvellelerden oluşan bir dizi teknik kitaplar da oluşturulmuştur. Bu teknik kitaplardan günümüze ulaşan astroloji, astronomi ve tıp alanında bir dizi hareketli kitaplar ortaya çıkmıştır (The Smithsonian Libraries Exhibition Gallery, 2010-2011)(Görsel 9).

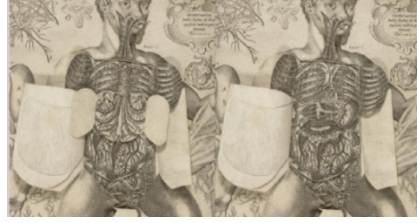
Görsel 9.Peter Apian tarafından 1540 yılında yapılmış bir diğer volvelle teknik bilgiler için kitap sayfası örneği, Astronomicum caesareum (https://www.sil.si.edu/pdf/FPPT_brochure.pdf)

Bu teknik özellikle insan anatomisini öğrenen tıp öğrencileri için yapılan kitaplarda popüler hale geldi. Üç boyutlu kitap tarihinde bu teknikle yapılan kitaplardan en önemlisi, 1543 yılında Andreas Vesalius tarafından basıldı. Bu kitapta iç organlar insan anatomisinin üzerinde belirli parçalar kaldırılarak görülebiliyordu. Vesalius'un "De Humani Corporis Fabrica Librorum Epitome" adlı kitabında, muazzam anatomik bilgisini okuyucularla yalnızca paylaşmakla kalmadı, aynı zamanda günümüze kadar devam eden resimlemeler ile saygın bir noktaya ulaştı (A Brief History of the Pop-Up Book, 2014) (Görsel 10).

Görsel 10.Vesalius ,De Humani Corporis Fabrica Librorum Epitome pop- up tekniği ile yapılmış bir sayfa (<https://blog.bookstellyouwhy.com/a-brief-history-of-the-pop-up-book>)

Johan Remmelin 1614'te hareketli anatomi kitabı *Catoptrum Microcosmicum*'u hazırlamıştır. Bu kitap sayesinde karmaşık anatomiyi satın alınan kadavralardan değil, kitaptan inceleme fırsatı doğmuştur(Keş ve Sarıca,2014, s. 274) (Görsel11).

Görsel 11.Johan Remmelin hareketli anatomi kitabı *Catoptrum Microcosmicum*,1614
(<https://magazine.columbia.edu/article/17th-century-flap-book-gets-new-life-online>)

1700'lerin son zamanlarına kadar kitapların yalnızca yetişkinler için değil çocuklara yönelik tasarlanması uzun sürmedi. Sanayi inkılabı sonrası eğitilmiş orta sınıfın çıkması ve eğitime verilen önemde artmasıyla yetişkinlerin haricinde çocuklara yönelik kitaplarda hazırlanmaya başlamıştır. John Newbery tarafından çocuk edebiyatının yaratılmasıyla, yayıncılar genç izleyicilerine hitap etmenin yeni yollarını bulmaları için teşvik edildi. 1765 yılında, Robert Sayer "kapak kaldır"(lift-the-flap) tarzı olarak bilinen hareketli bir kitap tasarladı. Bu yöntemde, bir kağıt, her bir bölümden gösterilen şekilde dört bölüme katlanmıştır. Daha sonra, ilk sayfanın üstünde ve altında, metin ve resimler içeren yapıştırılmış ayrı bir kağıt bulunmaktadır. Yatay olarak kesilen üst tabaka parçalar halinde kaldırıldığında altta bulunan resimlemelerde ortaya çıkmaktadır. Bu kitapların popülaritesi, resimlerin içeriğine veya kompozisyonuna bağlı olarak hızlı bir şekilde büyümüş ve farklı adlar almıştır. Bu kitaplardan bazıları: "metamorfozlar", "harlequinades" ve "tuvalet kitapları" olarak sınıflandırılmaktadır. 'Taşınır' olarak adlandırılacak çocuklar için ilk basılı kitap on sekizinci yüzyılda 'Harlequinade' veya turn-up kitabı üretildi(A Brief History of the Pop-Up Book, 2014)(Görsel 12).

Görsel 12.Robert Sayer, Harlequin kitabından üç boyutlu sayfa örneği, 1765
(<https://glennhorowitz.com/events/a-brief-history-of-popup-books/>)

1800'lü yıllarda S. & J. Fuller tarafından hazırlanmış kağıt bebek kitapları ile okuyucular resimlemelerin hareket edebildiği yeni bir kitap stili ile tanıştı. Paper Doll Books(Kağıt bebek kitapları), kıyafet çıkarılıp giydirilebilen, ahlaki bir hikayeye birlikte hikayeye karşılık gelen çeşitli kostümler ve bir dizi renkli küçük erkek resimlemelerin eşlik ettiği küçük bir kitap üretmiştir. Kitapta bir kafa ve çocuğun hikaye ilerledikçe başını kostümden kostüme taşımasını sağlayabiliyor ve çocuğun dikkatini çekiyordu (Field,2012)(Görsel 13).

Görsel 13.S. & J. Fuller,Paper Doll Books (Kağıt Bebek Kitapları) bir sayfa örneği, 1810 -1823
(<https://www.eclectibles.com/Paper-Doll-Indentification-Guide-p/2.htm>)

1820'lerde, minyatür bir ressam olan William Grimaldi yeni bir hareketli kitap olan 'Tuvalet Kitabı'nı oluşturdu. Bu, ikiye katlanmış bir kağıdın üstünde ve altında ayrı ayrı resimlemeler sayesinde kaldırıldığında altta olanın görülmesini sağlayan kapak tekniği ile oluşturulmuş bir kitaptı. 'Tuvalet' kitabı 1821'de yayınlandı ve hızla satılmaya başladı (History of the Pop-UpBook, 2009)(Görsel 14).

Görsel 14.William Grimaldi,Toilet Book, 1820

(<https://www.abebooks.com/servlet/BookDetailsPL?bi=30240112523&searchurl=pt%3Dbook%252Cmag%26bi%3D0%26ds%3D50%26bx%3Doff%26pics%3Don%26sortby%3D0%26kn%3Doriginal%26lithograph%26recentlyadded%3Dall>)

1860'da, Londra'da kurulan Dean & Son olarak bilinen bir yayın şirketi kurularak, oyuncak kitaplar üretmeye başladı. Şirket bugün hala devam ediyor ve 'çocuklar için sürekli kitap üreten en büyük Londra şirketi' olarak düşünülmektedir. Günümüzde tam anlamıyla pop-up olan kitaplar, pop-up olarak bilinmeden önce o dönemde "Hareketli" veya "oyuncak kitap" olarak açıklama için kullanılmaktaydı (UNT Libraries, A Brief History of Early Movable Books, t.y.)

1860'da Dean & Son, "çocuklar için taşınabilir kitapların yaratıcısı" olduğunu iddia etmektedir. Bu tartışmalı olsa da, büyük miktarlarda hareketli kitaplar üreten ilk yayın şirketi olmuştur (Dean & Son Publishers - A Short History, 2015) (Görsel 15).

Görsel 15. Dean & Son's Moveable Book of The Royal Punch&Judy as Played Before the Queen (<https://www.thornbooks.com/pages/books/18739/moveable/dean-sons-moveable-book-of-the-royal-punch-judy-as-played-before-the-queen-at-windsor-castle-the>)

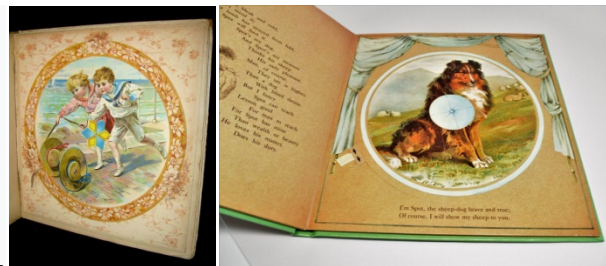
Lothar Meggendorfer'in bugünkü itibarı 1880'lerin sonlarında başlayan çocuklar için dahiyane mekanik resimli kitaplarına dayanmaktadır. Taşınabilir oyuncak kitaplarının yaratıcısı ve baş mucidi olarak kabul edilir. Bu etkileşimli unsurlar ayrıca çocuklar için öğrenmeyi zenginleştirme de faydalı araçlar olarak görülmektedir. Bu kitaplar pop-up tasarımları olan, dönen diskler ve hareket mekanizmaları ile çizimleri değiştiren sayfalardan oluşmaktadır (The Marvelous World of Meggendorfer's Moving Books , 2017) (Görsel 16).

Görsel 16.Lothar Meggendorfer ,The Chained Dog, Yaşayan Hayvan Resimleri, 1890
(<https://www.davidbrassrarebooks.com/pages/books/04105/movable-book-lothar-meggendorfer/lebende-tierbilder-ein-ziehbilderbuch-living-animal-pictures/?soldItem=true>)

Hareketli kitaplar için iyi tanınmış bir diğer yayıncı ve yazar olan Ernest Nister'dir. Nister yayınları, 'bir sekmenin çekilmesiyle bir illüstrasyonun tamamen farklı bir sahneye dönüştüğü' birçok jaluzi tekniği ile yapılmış resimli kitap üretmiştir. Jaluzi tekniğinde üst üste gelen iki resimlemenin bir çekme mekanizması ile geçişli bir şekilde yer değiştirmesidir. Ernest Nister pop-up ve hareketli kitap alanında üretmeye 1877 yılında başlamıştır. Nister'in eserleri çağdaşları tarafından yapılan örneklere benzese de, Nister'in çizimleri otomatik olarak sayfa çevrildiği zaman ayağa kalkabiliyordu.

“Magic Windows” kitabında dönerek hareket eden ve dönme hareketiyle resmin değişmesini sağlayan üst üste gelmiş parçalar bulunmaktadır. “Magic Windows” Ernest yayınları tarafından 1890 yılında üretilmiştir (UNT Libraries,A Concise History of Pop-up and Movable Books, t.y.) (Görsel 17).

Görsel 17.Ernest Nister, Magic Window kitabı Volvelle örneği, 1890
(<https://www.redstonevintage.com/listing/503600772/magic-windows-an-antique-revolving>)

Film yapımının öncesinde oyuncak kitapların ilk günlerinden bu güne hızla popülerlik kazanan tünel kitapları (peep-show) 1800'lerin başında, ortaya çıkmıştır. Tünel kitabı veya 'Peep-Show' kitabı, Jarrold&Sons Ltd. tarafından 1975 yılında basılan Kırmızı Başlıklı Kız örneğiyle görüldüğü gibi bir ayakta durabilen ve 360 derecelik dairesel bir şekilde dışa açılabilen şekilde tasarlanmıştır. Tünel kitapları (peep-show) bir görüntünün mekânsal boyutu içinde derinlik etkisi vermektedir (History of the Pop-UpBook, 2009) (Görsel 18).

Görsel 18. Chatto&Windus resimleyen: Linda Griffiths Red Riding Hood Tünel (Peep Show) kitabı, 1975
(<https://www.stellabooks.com/books/no-author/little-red-riding-hood-711795/1401426>)

19. yy'la doğru hareketli kitapların önemi giderek artarken, hareketli üç boyutlu kitaplar hikâyeler dışında öğretici içerikler ile de uygulanmaya başlamıştır. 1977 yılında Robert Crowther'ın hazırladığı, açılıp kapanabilen kanatları olan, çekme-itme parçalarının olduğu mekanizmalar ile harfler ve resimlemeler çocukların ilgisini çekmeye yönelik bir kaynak kitap olarak hazırlanmıştır (Words on wonder, t.y.) (Görsel 19).

Görsel 19. Robert Crowther, The Most Amazing Hide-And-Seek Alphabet Book, 1977
(<https://www.thenile.com.au/books/robert-crowther/the-most-amazing-hide-and-see-alphabet-book/9780763650308>)

2.3.HAREKETLİ KİTAPLARA MODERN YAKLAŞIMLAR

1900'lü yıllarda oluşturulan hareketli ve üç boyutlu kitaplar günümüzdeki üç boyutlu kitaplar ile benzerlik göstermeye başlamıştır. I. Dünya Savaşı sonrasında taşınabilir kitapların altın çağının sona erdiği düşünülmektedir. Önceki yüzyıllarda bu kadar öne çıkan pop-up kitapların, Almanya'dan sanatçıların katkısının durmasıyla ve Almanya'nın baskı tekniklerini keşfedip oluşturmak için gerekli matbaalardan ve nitelikli işgücünden uzak olunması sonucu taşınır kitapların kalitesi ve miktarının azaldığı görülmektedir.

Hareketli kitaplar, Londra'daki S. Louis Giraud sayesinde 1930'larda ve 1940'larda bir rönesans yaşamıştır. Daily Express gazetesi için çocuk kitapları editörü olan Giraud, aynı zamanda aynı isim altında pop-up kitaplar tasarlamış ve üretmiştir. Gazeteden ayrıldıktan sonra diziyi Bookano Hikayeleri başlığı altında sürdürmüştür. 1929'dan 1949'a kadar Giraud, Strand Publications ve Bookano Stories adını kullanarak on altı yıl pop-up kitaplar üretmiştir. "Yaşayan modeller" olarak adlandırılan bu kitaplarda her sahne, birçok modern açılır kitap gibi, birden çok açıdan görünmesi için çift sayfa üzerine tasarlanmıştır. 1944 yılında "Bookano Stories ", Resimlemelerin basit bir hareket olan sayfanın döndürülmesi ile hayata geçtiği yani iki boyuttan koparak sayfa üzerinde canlanan, her açıdan görünebilen üç boyutlu sayfalardan özellikle erken dönem çocukları için oluşturulmuştur (UNT Libraries, t.y.) (Görsel20).

Görsel 20. S. Louis Giraud, "Bookano Stories ", 1944
(<https://www.etsy.com/listing/595131842/vintage-pop-up-book-bookano-stories-no>)

1900lü yılların sonuna doğru pop up çocuk kitaplarında sayfayı canlandıran bir diğer önemli isim de Çekoslovakyalı sanatçı Vojtěch Kubašta'dır. Üç boyutlu kitapların öncüsü ve sanatı sayfadan sıçratan büyücü olarak kabul edilmektedir (Nytimes, 2014) (Görsel21).

Görsel 21. Vojtěch Kubašta ,How Columbus Discovered America.
Westminster Books, Londra, 1960
(<http://www.pop-up-buecher.de/books3.html>)

Yine aynı dönemde Avrupa da pop-up kitaplarının öncüsü sayılırken, Amerika'da kendi şirketini kuran Waldo Hunt da kısa bir sürede modern pop up üretiminin babası olarak kabul edilmiştir (A Brief History of the Pop-Up Book, 2014). Günümüzde de hala satılmakta olan kitapları mevcuttur (Görsel 22).

Görsel 22. Waldo Hunt tarafından yapılmış Alice Harikalar Diyarı kitabından bir sayfa
(<http://philosophyofscienceportal.blogspot.com/2009/11/deceased-waldo-hunt.html>)

Colette Fu, Amerikalı ve Philadelphia'da sanat çalışmalarını halen yürüten, fotoğraflardan ve karmaşık kompozisyonlardan pop-up kitaplar yapan bir fotoğrafçı, kitap sanatçısı ve kağıt mühendisidir. Uluslararası çeşitli sanat merkezlerinde, üniversitelerde ve kurumlarda marjinal nüfuslarla pop-up kurslar ve topluluk atölyeleri vermektedir. Pop-up kitapları Ulusal Sanatta Kadın Müzesi'nde, Kongre Kütüphanesi, Metropolitan Sanat Müzesi ve birçok özel ve nadir arşiv koleksiyonunda yer almaktadır (Colette Fu, 2019) (Görsel 23).

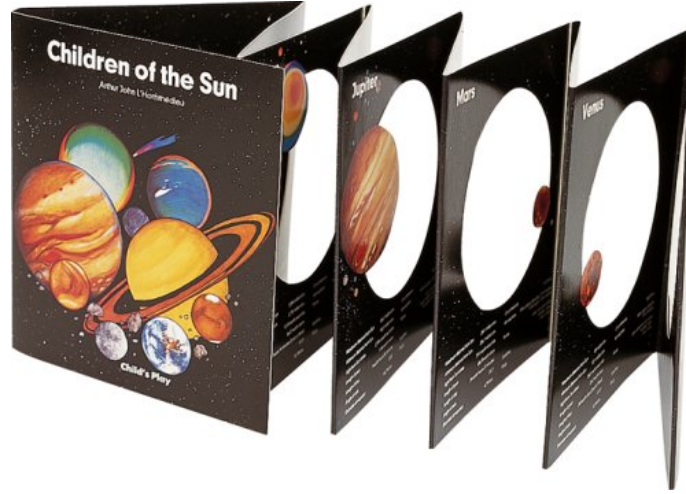
Görsel 23. Colletta Fu 2016/2017 Sanattaki Kadınlar Müzesi Workshop Pop-Up çalışması
(<https://wsworkshop.org/event-artists/colette-fu/>)

Üç boyutlu ve hareketli kitapların orta çağdan başlayan tarihsel serüvenin başlangıç noktasından bugüne, sürekli bir gelişim görülmektedir. Üç boyutlu kitaplar teknik konular dışında hikâyelerde ve çocuklar için ilgi çekme, eğlendirme ve eğitim konularında günümüzde yaygın olarak kullanılmaktadır. İki boyutlu kitaplara göre daha maliyetli olması sadece dezavantajı olarak görülebilir.

2.4.ÇOCUKLARA YÖNELİK HAZIRLANMIŞ HAREKETLİ KİTAPLAR VE ÖRNEKLERİ

Pop-up kitaplar tarihte ilk olarak yetişkinlere yönelik hazırlanmış, daha sonra çocuklara yönelik hazırlanmaya başlamıştır. Bu kitaplar eğitim amaçlı veya sadece hikayelerin boyutlandırılmasıyla oluşmuş kitaplar olabilmektedir. Okul öncesi dönem çocukları için bu kitaplar durağan kitaplardan farklı, onlara farklı açılar ve boyutlar sunan, ve kendisinin hareket ettirebileceği mekanizmalar bulunduran kitaplar sayesinde etkileşimli bir seçenek sunmaktadır. Bu kitaplar her üretimde birbirini tekrar etmemek adına sürekli gelişim gösterdiği söylenebilir. Bu kitapların en modern ve satışa sunulmuş özellikle okul öncesi dönem çocuklarına yönelik bir takım örneklerine görsellerde yer verilmektedir.

Çocuklar için üç boyutlu olarak hazırlanmış öğretilmesi karmaşık olan dünya ve güneş hareketleri, gezegenler gibi konularda yapılmış çeşitli kitaplar bulunmaktadır (Görsel 24).

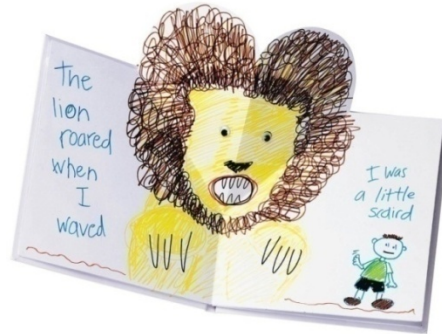
Görsel 24.Yazar, Arthur John L'Hommedieu, 1999, Child's Play Ltd Children Of The Sun Tünel (Peep Show) Kitabı
(<https://www.amazon.in/Children-Information-Books-Arthur-LHommedieu/dp/0859539334>)

Yine öğrenmeyi etkili kılabilcek, tüm dersler için hazırlanabilen, soyut bir kavram olan sayılar konusunda ve matematiği sevdirmeye ve öğretme amacıyla yapılmış kitaplar da üç boyutlu teknikler kullanılmaktadır (Görsel 25).

Görsel 25.Yazar: Thames Hudson ,Pop Up Numbers,2013
(<https://www.amazon.com/Pop-up-Numbers-3-D-Fun-Figures/dp/0500650217>)

Çocuk kitapları sanatsal değerler taşımaktadır. Özgün bir şekilde çocuk çizimlerinden yola çıkarak hazırlanmış çeşitli üç boyutlu ve hareketli kitap örnekleri bulunmaktadır(Görsel 26).

Görsel 26.Çocuk çizimlerinden oluşturulan pop-up örneği
(<https://tr.pinterest.com/pin/183803228514646136/?lp=true>)

Pop-up kitaplarda kullanılan teknikler geliştirilerek günümüzde farklı kitap formlarında da karşımıza çıkmaktadır. İki sayfanın açılmasıyla hareketlenen görsellerin olduğu gibi 360 derece olarak açılabilen kitaplar bulunmaktadır. Maggie Bateson'un yazarı olduğu ve Louise Comfort tarafından resimlenmiş üç boyutlu 360 derece açılan kitap çeşitleri bulunmakta ve Türkiye'de satışı yapılmaktadır. Bu kitaplardan bazıları, Ormanda Panayır, Prenseslerin Ağaçevi, 3 boyutlu Jurassic Dünya, Eğlenceli Arkadaşlar ve Oyun evi adlı kitaplardır (Görsel 27).

Görsel 27.Yazar: Maggie Bateson, Çizer: Louise Comfort, My Fairy Princess Palace, 2004
(https://www.amazon.com/Fairy-Princess-Palace-Maggie-Bateson/dp/1405020768/ref=pd_sim_b_1)

Türkiye'de İş Bankası Yayınları tarafından hazırlanmış ve 2018 yılı itibariyle satışta bulunan Maggie Bateson'un yazarı olduğu karmaşık pop-up tekniklerinin bir arada kullanıldığı yabancı kaynaklardan çevirisi yapılarak satışa sunulan kaynaklar da bulunmaktadır(Görsel 28).

Görsel 28.Ormanda Panayır çocuk kitabı sayfası
Yazar: Margaret Bateson, Çevirmen: Sevgi Atlıhan, 2018, İş Bankası Kültür Yayınları

Pop-up kitaplar gibi Türkiye'de satışta bulunan çeşitli hareketli kitaplar bulunmaktadır. Bu kitaplarda derinlik etkisi sağlamak için kesip çıkarma(cut-out) tekniği ve tünel kitap teknikler de kullanılmaktadır (Görsel 29).

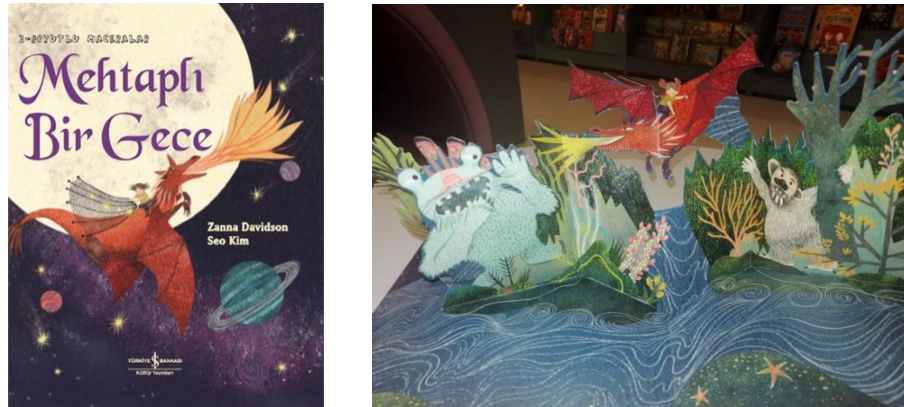
Görsel 29. Peri ve Sihirli Dilek kitabı sayfası örneği
Yazar: Nicola Baxter, Çevirmen: Silya Zengilli, 2014, İnkılap Kitapevi

Sobe! (Peekaboo!) Kitap serisi özellikle okul öncesi dönem çocuklarına yönelik hazırlanmış oyun zamanı, uyku zamanı, uzay, hayvanlar, renkler, ilk sözcüklerim gibi konularda öğrenmeyi üç boyutlu teknikler kullanarak kolaylaştırmak için hazırlanmıştır (Görsel 30).

Görsel 30. Sobe Oyun Zamanı Kitabından bir Sayfa
Yazar: Kolektif, Çevirmen: Özkan Özdem, 2013, Pena Yayınları

Ejderhalar, yıldızlar ve serüvenler içeren hikayeler, masalların dışında daha karmaşık kurguya sahip olayların pop-up kitaplarda yoğun ustalık gerektiren tekniklerle hazırlanmış örnekleri mevcuttur (Görsel 31).

Görsel 31. Mehtaplı bir gece kitabı ve sayfa örneği
Yazar: Zanna Davidson, Çevirmen: Ali Berktaş, Resimleyen: Seo Kim, 2018, İş Bankası Kültür Yayınları

Karmaşık pop-up tekniklerinin yanı sıra maliyeti azaltan, daha az işçilik gerektiren her sayfa üzerinde baskı ve kesim sonrasında belirli noktalardan katlanıp yapılandırıldığında ilgi çekici hareketlendirmeleri sağlayan örnekler mevcuttur (Görsel 32).

Görsel 32.Arkadaşlık Ormanı Kitabı Ve Sayfası
Maceracı Araçlar Kitabı Sayfası, Yazar: Sacide Kafalı, 2019, Sincap Kitap

2.5.TÜRKİYE'DE YAPILMIŞ ÖRNEKLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Yapılan araştırmalardan ilk olma niteliği taşıyan 2011 yılında Tuncalı'nın yüksek lisans tezi kapsamında yapmış olduğu "Çocuk pop up kitaplarının tasarım sorunları ve teknikleri, bir uygulama" adlı tezidir. Bu tez içeriğinde çocukların ilgisini çekme ve çocuğun görsel ve estetik algısını zenginleştirmeyi amaçlamaktadır. Çocuğun yaşına uygun kitaplara değişik yöntemler, kitaba ses ekleme, doku verme, (tüylü kitaplar, dokulu kâğıtlar vb.)parlak ve renkli kâğıtların kullanımı, kitapla beraber kullanılan oyuncak ve kitabı üç boyutlu hale getirmek gibi yöntemlere değinerek üç boyutlu kitapları etkili bir araç olarak kullanmayı önermektedir". Ülkemizde pek gelişmemiş ama dünyada oldukça geniş bir kullanım alanı olduğunu savunmaktadır (Tuncalı, 2011).

Bu tezin sonucunda "Ülkemizde, Türk Pop up tasarımcıların kitap örneklerinin neredeyse yok denecek kadar az olması, aynı şekilde kaynak bulunamaması ve ülkemizde basılmış olan kitap örneklerinin sadece yabancı tasarımcıların elinden çıkması önemli bir sorundur." demiştir (Görsel 33).

Görsel 33.Esra Tuncalı, Venedik Macerası pop up kitap sayfasından örnekler

Sarı tarafından 2015 yılında yüksek lisans tezi olarak yapılan “3-d (pop-up) kitap tekniği ile tarihi ağaçların yöre peyzajını genç nesillere anlatılması üzerine bir çalışma “hikâye anlatan tarihi ağaçlar” konulu tez Türkiye’de yapılmış üç boyutlu kitap alanında yapılmış tezlerde ilk olduğu söylenebilir. Bu tez kapsamında Isparta’da bulunan anıt ağaçlar ve buldukları yerler incelenerek 3-D pop-up kitap tekniği ile bir hikâye üzerinden bölge, ilköğretim çağındaki çocuklara yönelik bir kitap hazırlanmıştır (Sarı, 2015).

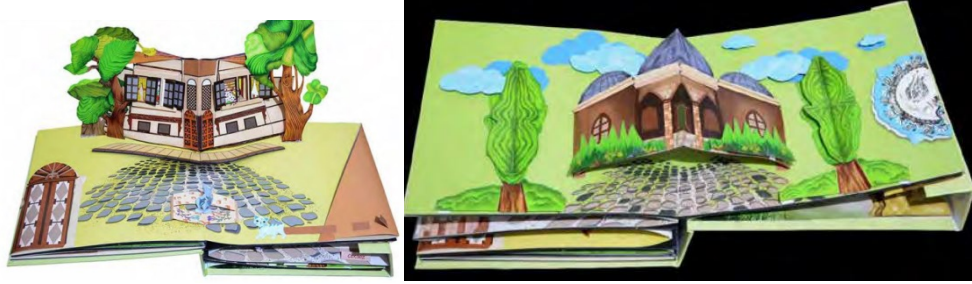
Bu tezin sonucunda çocukların sorgulayıcılığını ve merakını arttırması, Ispartanın doğal güzelliğini göstermeyi, çocukların estetik duygu gelişimini desteklemeyi, ağaçlar konuşturularak çocukların bilinçaltına mesaj vermesi amaçlanmaktadır. Bu çalışmanın bir öncü çalışma niteliğinde olup, bundan sonra bu alanda yapılacak olan tasarımlara ışık tutması söylenmektedir (Görsel 34).

Görsel 34.Mehmet Sarıya ait olan tezde üç boyutlu kitap sayfalarından bir örnek

2018 yılı içerisinde yapılan bir diğer araştırma Yüksek Lisans Öğrencisi Şener ve danışmanı Mercin tarafından yapılmıştır. Pop-up kitapları inceleyen bu araştırma, hedef kitlesi ilkokul çocukları olan Kütahya il tanıtımına yönelik, Kütahya’nın tarihi

ve yerel kültür ürünlerini kapsayan pop-up kitap tasarlanması ile sonuçlanmıştır (Şener ve Mercin, 2018) (Görsel 35).

Görsel 35. Özge Şener'e ait Pop-Up Kitap Tasarımı Kütahya İli Örneği çalışmasından sayfalar

Yüksek lisans tezi kapsamında Erdoğan, 2019 yılında “Görsel sanatlar eğitiminde mitolojik öykü temalı hareketli (pop up) kitapların kullanımı” konulu bir çalışma yapmıştır”. Bu araştırma bulgularına göre mitolojik hikâyelerin hareketli (pop up) kitapların çok boyutlu ve çok bakışlı yapısıyla ilişkilendirilmesi sınıf içinde yaratıcı sürecin desteklenmesini sağlamıştır. Mitolojik öykü temalı hareketli (pop up) kitaplar öğrencilerde merak duygusu uyandırmış; farklı, özgün fikirler oluşturmuştur.” “Bu araştırmanın sonucunda Görmeye alışık oldukları standart kitaplar yerine hareketli kitaplarla uygulama şansı yakalamak öğrencilerin kitaplara da farklı bir açıyla bakmasını sağlamıştır. Kitabın sadece düz kâğıt ve yazıdan ibaret olması gerekmediğini; yaşayarak yaratıcılığın her alanda kendini gösterip, farklılık yaratabileceğini görmüşlerdir.” Öğrenciler ders kapsamında kendi pop-up sayfalarını hazırlamıştır (Erdoğan, 2019).

2019 yılında yapılan en güncel araştırma niteliğinde “Okul Öncesine Yönelik Hareketli Masal Kitapları İllüstrasyonlarının Tasarımı Ve Bir Masal Kitabı Uygulaması” doktora tezi Arifoğlu tarafından yapılmıştır (Görsel 36).

“Araştırmada; Türkiye’de pek fazla gelişim gösterememiş ama yurtdışında oldukça zengin bir tarihi geçmişi olan hareketli masal kitaplarının yapımı ve illüstrasyon tasarım özellikleri incelenmektedir. Bu doğrultuda, araştırmanın sonucunda üç boyutlu ve hareketli bir masal kitabı hazırlanmıştır. Hareketli masal kitaplarının, okul öncesi dönem çocuklarının hem bilişsel hem de fiziksel gelişimlerine olumlu anlamda katkı sağlayacağı, ayrıca eğitim ve öğretim için ideal interaktif bir materyal olacağı elde edilen bulgularla belirlenmiştir” (Arifoğlu, 2019).

Görsel 36.Gökçe Arifoğlu tarafından hazırlanmış "Ela Mevsimleri Öğreniyor" hareketli masal kitabı sayfaları, 2019

2019 yılında yüksek lisans tezi kapsamında yapılmış bir diğer araştırma Zeybek 'e ait "Pop-Up Çocuk Kitabı Tasarımı: Kedi Nerede" adlı çalışmadır. " Bu tez çalışmasının uygulamasında, Türk efsanevi kişiliklerinden biri olan Nasreddin Hoca'nın bir fıkrası; Kedi Nerede, bir pop-up çocuk kitabı olarak tasarlanmıştır (Görsel 37). Bu çalışma ile ülkemizdeki pop-up çocuk kitap tasarımlarının az sayıda olmasına ve ülkemizde bu kitapların yer almasının gerekliliğine değinilmiştir.Bu tez ve kitap uygulaması ile Türkiye'de pop up kitaplara yönelim sağlanması ve bilinirliğinin artması amaçlanmıştır." (Zeybek, 2019).

Görsel 37.Hatice Zeybek 'e ait "Pop-Up Çocuk Kitabı Tasarımı: Kedi Nerede" kitabı sayfaları

2.6. POP UP KİTAPLARIN ÜRETİMİ

Pop-up kitabı veya herhangi bir pop-up nesnesi üretme süreci karmaşıktır. Pop-up içeriği yazarla başlar ve sırasıyla editör, tasarımcı daha sonra da pop-up tasarımcısı ya da kâğıt mühendisi çalışmaya başlar. (Tuncalı, 2011, s.87). Pop-up kitapların üretimi yazar, editör, kâğıt mühendisi ve illüstratörün dahil olduğu büyük bir ekip gerektirmektedir. Pop-up kitapların üretiminde yazar ve editör konuya karar verdikten sonra kitapta kullanılacak öğelerin hareketi ile ilgili kâğıt mühendisi ile işbirliği yapmaktadır. Kâğıt mühendisi, belirli efektleri oluşturmak için kâğıdın nasıl

kesilip katlanabileceğini tasarlar. Kağıt mühendisinin ilk işi, kesilmiş parçalar dahil olmak üzere, kitap içinde hareket edecek öğeleri tasarlamaktır. Kağıt mühendisi, öğeleri katlamalı, kesmeli ve yapıştırımalı ve onay için prototip çalışmasını hazırlamalıdır. Pop-up kitabın hareketli bölümlerinin sayfa sayfa anlaşılması beyaz bir kağıt modelinden yapılan prototip üzerinde bir araya getirilmektedir.

İlk prototip, editör ve kağıt mühendisinin incelemesi ve değerlendirmesi için önemli bir unsurdur. Yapıştırma, kağıt hareketi, kanatlar veya katlanmış elemanlardaki değişiklikler bu noktada değerlendirilir. Kağıt mühendisi kitabın üretilmesi için öncelikle, hareketli kağıt elemanlarını üretmek için yazıcının kalıplar oluşturmalarına izin verecek bir dijital dosya veya başka bir şablon üretmesi gerekir. Hazırlanan kitap sayfası şablonları yazıcıya verildikten sonra illüstratör ve kağıt mühendisi sayfa resimlemelerini hazırlar.

Onaylanan çizim ve şablonlar yazıcıya gönderilir. Pop-up kitabın dijital dosyası yardımıyla kitabın seri üretimi için kesim makinesinde kalıplar oluşturulabilir (Made How, t.y.).Pop- up kitapların üretimi diğer kitaplara göre sadece matbaa aşaması ile kalmayarak ayrıyeten bir de el işçiliği gerektirmektedir. Bu kitapların tasarımında bir çok kişi görevlidir. Matbaa sürecinde derlenen kitap parçaları son olarak el işçiliği ile tasarımda belirlenen noktalara yapıştırılarak birden fazla kişi ile birleştirilmektedir. Bir pop-up kitabı tamamlamak için gereken el işçiliği için neredeyse yaklaşık altmış kişiyi bulmaktadır. Bu insanlar; pop-upları katlamak ve kitaba yapıştırıp birleştirmek ile uğraşmaktadırlar (Zeybek, 2019, s. 87) .

Türkiye’de araştırma kapsamında yapılan pop- up kitap uygulamalarının dışında Bilge Baykuş Yayınevi, Kasım 2013 tarihinde “çocuklar için güzel kitaplar” yayınlamak amacıyla kurulmuştur. Bilge Baykuş Yayınevi İstanbul’da üç boyutlu kitapları üretme faaliyeti göstermektedir. Yerli pop-up (3 boyutlu, hareketli, sürprizli) kitaplar konusunda öncü olmayı, çocuk yayınlarına yeni bir soluk getirmeyi hedefleyen yayınevi, hem metin, hem tasarım, hem de görsel anlamda özenli ve kaliteli kitaplar sunmaktadır (Bilge baykus, 2015). Üç boyutlu parçalardan, soru kartlarından oluşan İstanbul’un İncisi: Kız Kulesi kitabı; planlaması, kesimi, yapıştırması ile tamamen Türkiye’de yayına hazırlanan ilk 3 boyutlu çocuk kitaplarından biri olma özelliği taşımaktadır (Görsel 38).

Görsel 38.İstanbul'un İncisi: Kız Kulesi kitabı kapak ve sayfa örneği Yazar: Uğur Aktaş, 2014, İstanbul Büyükşehir Belediyesi (Kültür A.Ş.) Yayınları (https://deskgram.co/p/2060831710799726528_10147840891)

Pop-up kitapların birçoğu Uzak Doğu, Çin, Tayland gibi ülkelerde üretilerek ülkemizde satışa sunulmaktadır. Arifoğlu (2019)'nun araştırmasında da belirttiği gibi ülkemizde üç boyutlu kitap alanında yeterli üretim olanakları bulunmamaktadır.

Yapılan literatür araştırmasında ve de saha çalışmalarında gözlemlenen şudur ki, ülkemizde hareketli kitap türlerine örnek gösterilebilecek çalışmalar neredeyse yoktur. Kağıt mühendisliği ve montajı gibi alanların üniversitelerde ders konusu olarak işlenebileceğini, önemli bir alan olan çocuk yayıncılığının üç boyutlu kitap alanında da ülkemizde gelişim göstermesi gerektiğini savunmaktadır.

2.7.KÂĞIT MÜHENDİSLİĞİ

Kağıt mühendisliği üç boyutlu kitap tasarım ve kağıdı ince ince işleyerek boyutlandırma sanatıdır. Pop-up kitap yapımında en önemli unsur olan kağıdın, değişik teknikler ile katlanıp iki sayfa arasına sığdırılması, açıldığında ise ortaya büyüleyici üç boyutlu bir sanat eserinin çıkması kağıt mühendisliğinin ürünüdür. Kağıt mühendisliği aynı zamanda kağıdı mekanikleştirme sanatıdır. Kağıt mühendisliği sadece üç boyutlu mekanizmalar değildir. Aynı zamanda hareketli kitaplarda kullanılan çekme-itme mekanizmaları, kanatlar, döner disklerde kağıt mühendisinin resimlemeler ile birleştirmesi için kullandığı yöntemlerdir. Bu yöntemlerde sayfa açıldığında üç boyutlu bir form yerine okuyucunun kendinin hareket ettirebileceği mekanizmalar bulunmaktadır (Barton, 1998).

“Modern kağıt mühendisleri, hareketli kitapları tasarlarken kendilerini tek bir methodla sınırlandırmamaktadırlar. Yeni inşa tekniklerinin kombinasyonlarının

artması sayesinde kağıt mühendisleri; eğlendirmenin, şaşırtmanın ve öğretmenin yeni bir yollarını geliştirmişlerdir”(Keş ve Sarıca, 2014, s. 269).Kağıt mühendisleri pop-up kitapların üretim sürecinde oldukça önemlidir. Konu belirlendikten sonra kitabın mekanizmalarının tasarlanma sürecinde ve değişik tekniklerin bir araya getirildiği baskı öncesi bir prototip kitap oluşma süreci kağıt mühendislerinin görevi olmaktadır.

Günümüzde, pop up ve hareketli kâğıt mekanizmaları genelde çocuk kitaplarıyla ilgilidir ve bu kitaplara hareketli tasarım uygulaması için kullanılmaktadır. Bundan öncesinde, yaklaşık olarak 15. yüzyılda bu mekanizma ve yöntemler astronomi, matematik, insan anatomisi gibi alanların açıklanmasında kullanılmıştır (Tuncalı, 2011, s.53).

Bazı kâğıt mühendislerine göre; en karmaşık tasarımlar dahi basit teknik temellere dayanmaktadır. İşin teknik ve sanatsal kısmından sonra gelen süreç ise; basımı, kesimi, katlanması ve elle monte edilmesiyle yapılan fabrikasyon aşamalarıdır (Zeybek, 2019, s.53).

2.8. HAREKETLİ VE POP-UP KİTAP YAPIM TEKNİKLERİ

Hareketli ve pop-up kitap yapımında kullanılan teknikler tek ya da iki boyutlu mekanizmalar ve üç boyutlu mekanizmalar olarak ikiye ayrılmaktadır. Hareket mekanizmalarında kullanılan teknikler genel anlamda yaklaşık olarak 800 yıllık bir yolculukta çeşitli teknikler ve yenilikler denenerek günümüzdeki halini almıştır(Sarı, 2015, s.15). Hareketli kitaplar tek boyutlu mekanizma kullanımına ağırlık verirken, pop-up kitaplarda üç boyut sağlayan mekanizmalar kullanılmaktadır. Hareketlilik özelliği kanatlar, kızaklar, çarklar, katlamalar gibi ana özelliklerin sayfa üzerinde değişik uygulamaları ile kağıt üzerinde hareketler sağlanmaktadır.

2.8.1.Tek ya da İki Boyutlu Mekanizmalar

Kağıt üzerinde genellikle katlama, çekme-itme kızakları, döner diskler, kesip-çıkarma yöntemlerine dayanan, üç boyutlu görünüm veren mekanizmalardır. Bu mekanizmalar yüzeyseldir. İki ayrı sayfanın birleştirilmesi ve arasında başka

kağıtsistemleri sayesinde hareket kazanan mekanizmalara tek boyutlu ya da iki boyutlu mekanizmalar denmektedir.

Kanatlar

Kağıdın en dışta kalan kısmına eklenen bir kağıt parçasının üzerinde bulunan figür, yazı ya da resimlemenin el yada çekme-itme kızıkları sayesinde hareketini sağlayan parçalardır. Bu parçalar öncesinde yüzeyinde farklı bir şekil, resimleme, figür ya da yazı barındırırken hareket sonrasında altından çıkan yeni bir resim,figür,şekil yada yazı ile bütün oluşturmaktadır. Kağıdın üzerinde açılabilen görev üstlenen bu parçalar bu nedenden dolayı kanatlar(flaps) adını almaktadır (Görsel 39).

Görsel 39. El yardımıyla açılan bir kapak örneği
(<https://www.douban.com/photos/photo/1350641923/>)

Döner Diskler, Çarklar

Llulian Çemberinin keşfinin ardından üç boyutlu kitaplarda sıklıkla kullanılan bir yöntemdir.

Özel olarak kesilmiş çemberlerin iki ayrı sayfa arasında ölçülerek yerleştirilmesiyle, en dışta kalan yüzeyde döndürülmesiyle hareket oluştururlar. Tek başına kullanılabildikleri gibi daha fazla çemberin bir arada kullanılmasıyla başka bir hareketi de aktifleştirebilirler.

Döner Diskler (volvelle), matematiksel hesaplamalar, astroloji, takvim, navigasyon rotaları gibi bir çok alanda da kullanılmıştır. Kağıt üzerinde belirtilen oklar

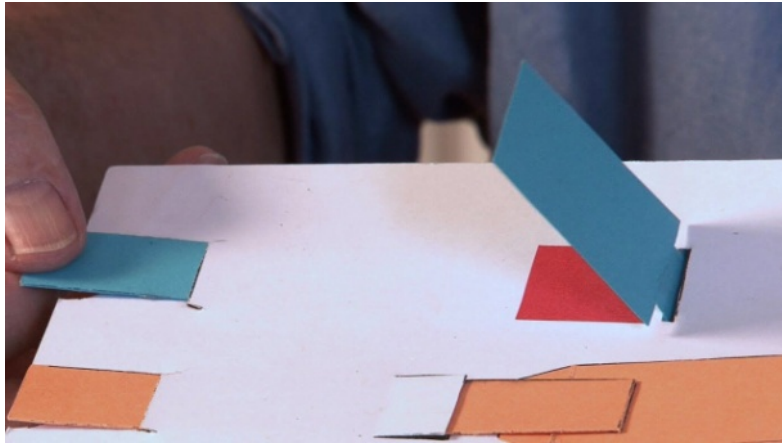
sayesinde disklerin dönme yönü eklenebilmektedir. Hareketli çocuk kitaplarında döner diskler çeşitli sayfalarda görülmektedir (Görsel 40).

Görsel 40.Pop up kitaplarda disk kullanımı örneği
(<https://mycutecrafts.com/2018/07/06/tutorial-for-lf-laundry-reveal-wheel/>)

Kızak Mekanizmaları

Bir veya birden fazla kağıt şeridinin kullanılmasıyla yüzeyde bulunan resimleme, figür, yazı gibi unsurlara hareket veren şeritlerdir. Bu kağıt şeritler belirli bir alan doğrultusunda kaydırılarak bir çok hareketi sağlamaktadır (Görsel 41).

Görsel 3.Çekme kızakları (Pull-tabs) ile hareketi sağlanan kapak örneği
(<https://www.pinterest.com/pin/409123947383677451/>)

Jean Pierre Bres 1831 yılında kağıda hareket vermek adına bu şeritleri “Livre Joujou” adlı kitabında ilk defa kullanmıştır. Toplamda 132 sayfa ve bunun üzerine 12 adet orijinal el boyaması hareketli sayfaları bulunmaktadır. İlk etkileşimli hareketli kitap olarak adlandırılmaktadır (Abe Books, Le Livre-joujou) (Görsel 42).

Görsel 42.“Livres Joujou” kitabından bir Sayfa
(<https://www.pixelcreation.fr/galerie/voir/livres-animes/jean-pierre-bres-livre-joujou2-livres-animes/>)

Görsel 43.Kızak Mekanizması Örneği 1
(<http://www.greenchairpress.com/blog/?p=3155>)

Çıkarma Yöntemi

En üstte kalan sayfanın veya sayfaların belirli bir bölümünün kesilip çıkartılarak, arka sayfalar ile yeni bir bütün oluşturulduğu üç boyutlu teknik örneklerinden bir tanesidir. Kitaba uygulandığında derinlik duygusu uyandırır. Sayfa sınırlaması olmadan, her türlü sayfalara birleştirilebilir. Tünel kitap olarakta bilinmektedir (Görsel 44).

Görsel 44.Tünel Kitap, Kesip Çıkarma Yöntemi Örneği
(<https://www.designfather.com/3d-sculptures-made-books-isobelle-ouzman/>)

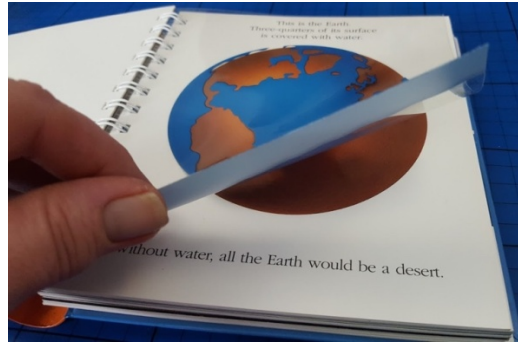
19. yyda yapılan Fuller'in "Paper doll Book" (Kağıt bebek Kitabı) kesip çıkarma yöntemi ile yapılmış olup özel kesilmiş ve değiştirilebilen kıyafetleri içinde bulunduran, içerisinde değişik sahneler olan ve bu bebekleri sahnelerde ayrı bir şekilde kullanılabilen bir kitap ortaya çıkarmıştır. Bu kitap kesip-çıkarma yöntemi ile yapılmış kitapların ilk örneklerinden sayılabilmektedir.

Dönüşüm Mekanizmaları

Dönüşüm mekanizmaları, orijinal tasarımın ya da resimlemenin, altta kalan saklı bir diğer tasarıma ya da mekanizmaya çekme kızıkları, sayfa çevirme veya kanatlar gibi teknikler sayesinde dönüşmesi sonucu oluşan mekanizmalardır. Dönüşüm mekanizmalarına örnek olarak transparanlık, jaluzi tekniği, kalıp kesim (die-cut) teknikleri kullanılabilir.

Transparanlık

Transparan veya şeffaf sayfalar sayesinde geçerli sayfanın dışında ya da arkasında kalan bir diğer resimleme, yazı ya da grafiksel unsurun görünmesine olanak sağlayan, çocuk kitaplarında yaygın bir şekilde kullanılan yöntemlerdendir (Görsel 45).

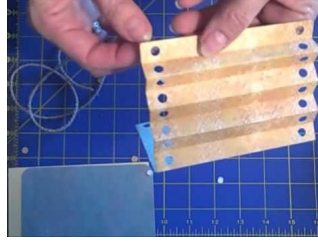
Görsel 45.Transparan sayfa kullanımı

<https://www.thebrickcastle.com/2016/08/water-my-first-discoveries-childrens.html>

Jaluzi Tekniği

Eşit şeritler halinde parçalara bölünüp kesilen iki ayrı resimlemenin, birbiri üstüne gelmesiyle, sayfanın çevrilmesi veya kızak mekanizmaları sayesinde

hareketettirildiğinde bir diğer resimlemenin görünebilir olmasını sağlayan tekniktir. Bu tekniğin yapımında ip te kullanılabilir (Görsel 46 ve 47).

Görsel 46. Jaluzi (Venetian Blind) Yapımı Tekniği
(<https://www.youtube.com/watch?v=mO9hDlxHmao&feature=share>)

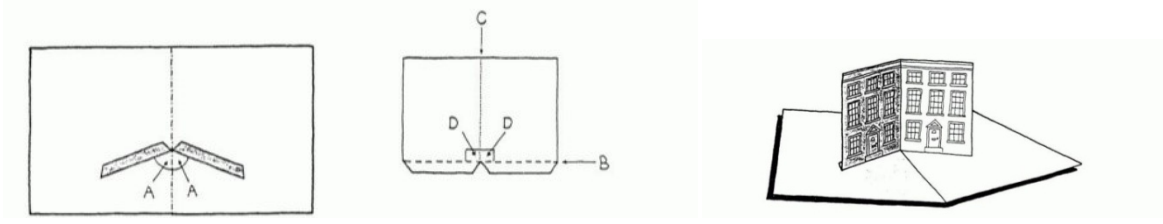
Görsel 47. Jaluzi Tekniği Örneği
<https://tr.pinterest.com/pin/563090759658136814/>

2.8.2. Üç Boyutlu Mekanizmalar

V Katlama Tekniği

Kullanılan üç boyutlu teknikler arasında en yaygın olarak kullanılan teknik V katlama (V fold) tekniğidir. Yapımının kolay olması ve sonuç olarak ilgi çekici sayfalar oluşturması nedeniyle bir çok üç boyutlu çocuk kitaplarında karşımıza çıkmaktadır. Bir sayfa üzerinde bir tane V katlama tekniği kullanılabileceği gibi birden çok V katlama arka arkaya getirilerek derinlik etkisi yaratmak içinde kullanılmaktadır. V katlama aynı zamanda vadi katlama ve tepe katlama olarak iki ayrı şekilde kullanılmaktadır.

Bu tekniğin yapımında önce sahne görevi ya da arka plan olarak kullanılacak kağıt ikiye katlanır. Daha sonra üzerine gelecek resimleme de yine ikiye katlanarak resimde görülen C noktasına belirli bir yapıştırma payı bırakılarak yapıştırılır(Görsel 48). Hazırlanmak istenen hareket etkisine göre değişik şekillerde yapıştırmalar ile değişik boyutlandırılmalara ulaşılabilir. Birden çok V katlama kullanımı sayfada perspektif hissi uyandırmaktadır (Görsel 49).

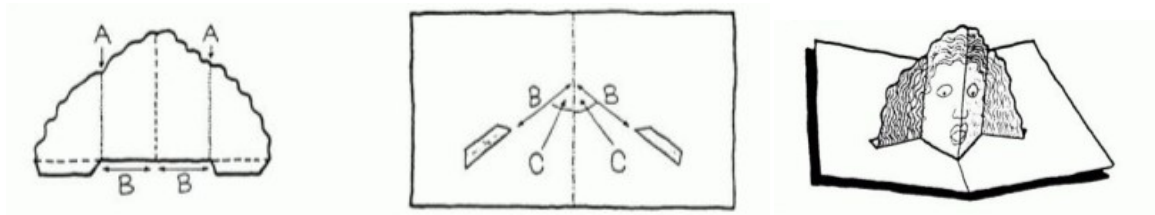
Görsel 48. V katlama tekniği ve kullanımı
Birmingham, Duncan. (2006). Pop-Up a Manual Of Paper Mechanism. İngiltere: Tarquin Publications

Görsel 49. V katlama tekniği ile yapılmış bir sayfa örneği
(<http://strictlypaper.com/blog/2016/08/what-a-mess-a-pop-up-book-of-misadventure-keith-allen/>)

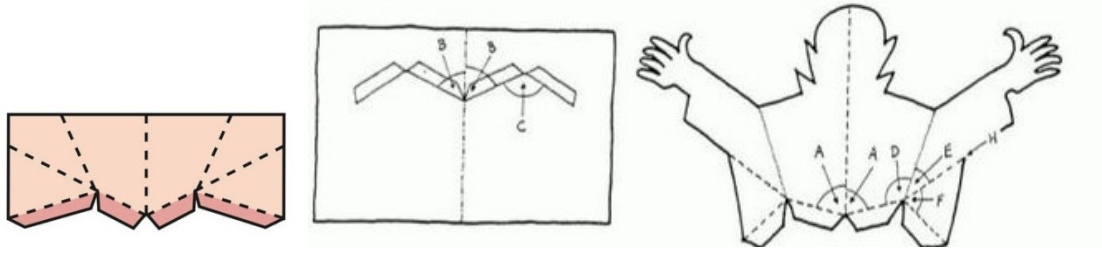
M Katlama ve ZikZak Katlama

Zikzak katlama, V katlamanın geliştirilmiş biçimidir. Kağıt zikzak biçiminde katlanmalıdır. Bu katlama da diğer teknikler ve mekanizmalar eklenerek geliştirilebilir. Eşit ya da asimetrik şekillerde katlanabilir ve örnekler çoğaltılabilir (Zeybek, 2019, s.55) (Görsel 50).

Görsel 50. ZikZak Katlama Tekniği
Birmingham, Duncan. (2006). Pop-Up a Manual Of Paper Mechanism. İngiltere: Tarquin Publications

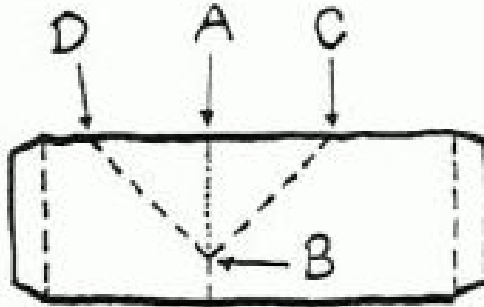
M katlama tekniği V katlama tekniğine dayanan daha gelişmiş biçimidir. İki ayrı yapışacak yüzey alanı yerine dört ayrı noktadan M şeklinde yapıştırıldığı için bu adı almaktadır. Dört adet katlama, yapıştırma noktası ve altı ayrı düzlemi bulunmaktadır. Elde edilen görüntü de iki ayrı V katlama görülmektedir (Görsel 51).

Görsel 51.M katlama tekniği ile yapılmış üç boyutlu örnek
Birmingham, Duncan. (2006). Pop-Up a Manual Of Paper Mechanism. İngiltere: Tarquin Publications

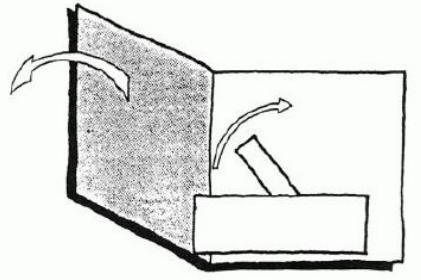
Eksenler ve Hareket Kolları

Eksenler ve hareket kolları, hareketli kitaplarda resimlemenin hareketini sağlayan en yaygın kullanılan yöntemlerden biridir. Sayfa üzerinde öne çıkacak görsel konuya uygun sayfanın çeşitli yerlerinden gizli katlamalar sayesinde hareket edebilmektedir. V katlama prensibine dayanan bu mekanizmalar sayesinde sayfanın açılma hareketi ile arada katlanmış durumda bulunan kağıtta açılır ve üzerine yapıştırılmış bağlantılı görsel de belirli yöne doğru hareket etmektedir. Görsel 48 de görülen parça paralelkenar tekniğine dayanan hareket eden parçaları sağlamak için kullanılan en yaygın katlama şeklidir. Bu parça üzerine C veya D noktasından birleştirilen parça sayfa açıldığında hareket etmektedir (Görsel 52).

Görsel 52.Hareket Kolu mekanizması
Birmingham, Duncan. (2006). Pop-Up a Manual Of Paper Mechanism. İngiltere: Tarquin Publications

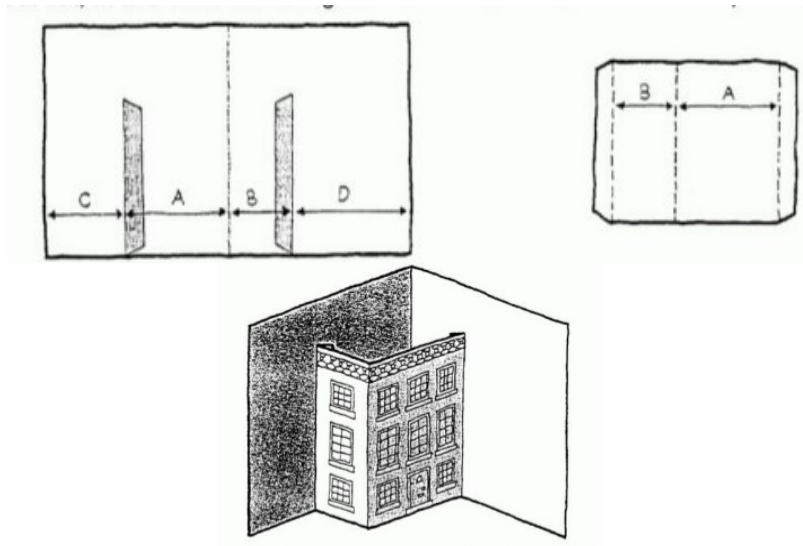
Hareket Kolu mekanizması bir çok kitapta pop-up sayfasında başka bir kağıdın altına veya görselin altına gizlenmiş şekilde kullanılmaktadır. Sayfa açıldığında gerilerek açılan üçgendeki görsel hareket etmektedir (Görsel 53).

Görsel 53. Hareket mekanizmasının işleyişi
Birmingham, Duncan. (2006). Pop-Up a Manual Of Paper Mechanism. İngiltere: Tarquin Publications

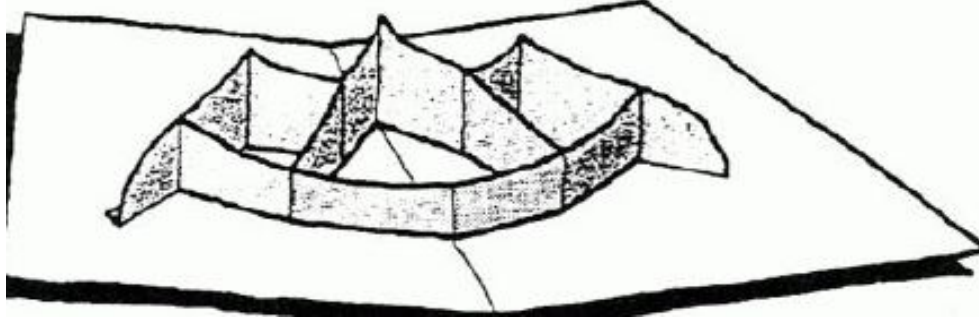
Paralelkenar Yöntemi ve Yüzücü Düzlemler

Pop-up ve hareketli kitap tekniklerinin her birisi ayrı ayrı bile büyüleyici görünürken birbirleriyle birleştirildiğinde sayfa üzerinde daha çok boyutlu ve şaşırtıcı pop-uplar oluşturabilmektedir. Paralelkenar yöntemi de V katlama tekniği gibi en çok kullanılan tekniklerdendir. Bu teknik hareket kollarıyla ve birden fazla kullanılarak çeşitli pop-uplar oluşturulabilir. Bu teknikte yapıştırma şeritleri birbirine paralel olmalıdır. A ve B noktaları arasında kalan iki düzlem paralelkenar yönteminde görsele yer verilen alandır. Pop-up dışarı taşmaması için dikkat edilmesi gereken C noktası B den daha uzun ve D noktasıda A dan daha uzun olmalıdır (Görsel 54).

Görsel 54. Paralelkenar Yöntemi ve Kullanımı
Birmingham, Duncan. (2006). Pop-Up a Manual Of Paper Mechanism. İngiltere: Tarquin Publications

Yüzücü düzlemler paralelkenar tekniğinden yola çıkarak geliştirilmiş bir tekniktir. Diğer pop-uplardan farkı kağıt ile temas etmemesidir. Yüzücü düzlemler paralelkenar yöntemi ile simetrik aynı zamanda asimetrik yapılar üzerinde de kullanılabilir (Görsel 55).

Görsel 55.Asimetrik yüzücü düzlem oluşturma tekniği
Birmingham, Duncan. (2006). Pop-Up a Manual Of Paper Mechanism. İngiltere: Tarquin Publications

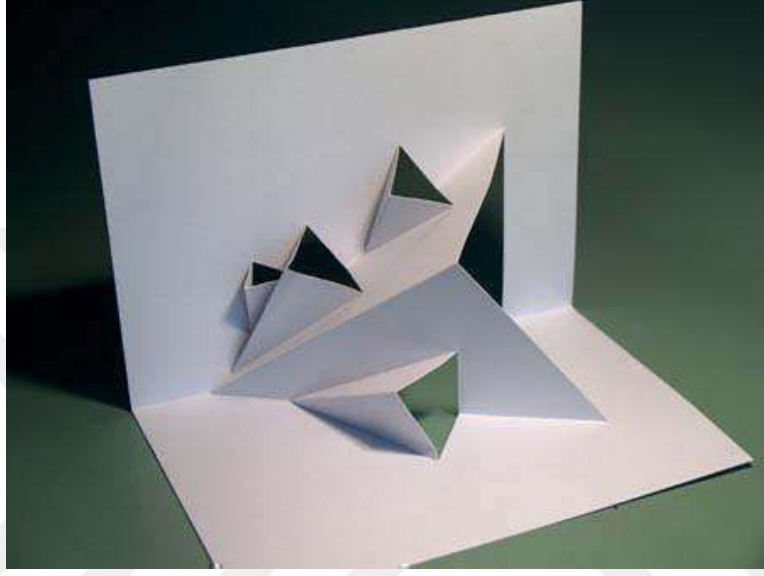
Origami ve Kirigami

Origami kelimesi Japon kökenli olup katlama anlamına gelen “oru” ve kâğıt anlamına gelen “kami” kelimelerinin birleştirilmesinden meydana gelmiştir (Şimşek, 2012, s.9). Origami, kâğıdı yapıştırıcı ve makas kullanmadan sadece katlayarak çeşitli figürler oluşturma sanatıdır. Origami “klasik origami” ve “parçalı origami” olmak üzere iki çeşittir. Klasik origami genellikle tek parça kağıttan yapılır. “parçalı origami” birbirinin benzeri parçaların birleştirilmesiyle oluşturulur. Günümüzde origaminin birçok değişik türleri ortaya çıkmıştır. Mimari origami, pop-up origami, kirigami (kağıt kesme sanatı) bunlara örnek verilebilir (Tuğrul, Kavici, 2002,s. 3).

Tıpkı origami gibi yaygın olarak bilinen bir kağıt sanatı olan kirigami, kesme ve katlama işlemlerini bir araya getiren ve bir parça kağıttan sanatsal modeller oluşturan tekniktir (Sarıca, 2015, s.43).

Japoncada, kesmek (kiru) ve kâğıt (kami) kelimelerinden türetilen kirigami, kâğıt katlama sanatı anlamına gelmektedir. Kâğıtta figür ya da şekil oluşturmak için stratejik kıvrımlar katlanır ve kesilir ve bu şekilde üç boyutlu tasarımlar oluşturulur (Zeybek, 2019,s.62).

Kirigami pop-up kitaplarda tek başına ya da diğer teknikler üzerinde birleştirilerek kullanılabilir. Kirigamide temel amaç parça yapıştırılmadan katlanmış bir sayfa üzerinden üç boyutu elde etmektir. Genellikle kartlarda, davetiyelerde daha çok kullanılmaktadır. Pop-up tekniklerine göre yapımı daha kolaydır. Sadece bir lazer kesim kalıbı ile kağıdın kırım ve kesilmesinin ardından kağıt katlandıktan sonra ortaya üç boyutlu hareketsiz şekil çıkmaktadır (Görsel 56).

Görsel 56. Kirigami Örneği

(<http://cradiori.ru/?a=cz1saWxpYW5vcmlnYW1pLnphenpsaS5ydSZwPTQ2Mjg5NzUtNjltawRIYXMtZm9yLW9yaWdhdWktYXJjaGl0ZWNoXJILWdlb21ldHJ5LXRyaWFuZ2xlcY5odG1sJmk9MA==>)

BÖLÜM 3: SESSİZ KİTAPLAR

Sessiz kitaplar, günümüzde yaygınlaşmaya başlayan hikayeyi görsel unsurlar ile anlatmak isteyen yazısız, kelimesiz, cümlesiz hayal gücünü besleyen, hikayeyi doğrudan sunmak yerine okuyucunun kendi hikayesini oluşturmasını sağlayan yeni bir kitap türüdür. Okuma yazma bilmeyen bir çocuğu bile resimlemeleri, görsel yapısıyla büyüleyen bu kitaplar okul öncesi çocukları için uygun kaynaklar olabilmektedir. Bu bölümde sesiz kitaplar ve okul öncesine yönelik faydaları yapılan örnekler ile incelenmiştir.

3.1.OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARINA YÖNELİK SESSİZ KİTAPLAR

Geleneksel anlamda kitaplar, içeriğin kâğıtlara veya bir yüzeye basıldığı ya da yazıldığı içeriğin yazı ve/veya resimden oluştuğu etkileşimin ve iletişimin okuyucu ile düşük seviyede olduğu ortamlardır (Bozkurt, Bozkaya, 2013, s. 2). Modern anlamda gelişen kitaplar birçok etkileşimli özelliği beraberinde getirmektedir. Bunlara ses, üç boyut, değişik malzemelerden kumaştan, plastikten ve bunun gibi örnekler eklenebilmektedir. Sessiz kitaplar yani “quite books” veya “silent books” terimi ülkemize son zamanlarda ulaşan ve yaygınlaşmaya çalışan kitap türüdür. Sessiz kitaplar harfleri, sözcükleri, cümlesi gibi kitabı kitap yapan yazı ve resim unsuru düşünülduğünde önemli bir bölümü yokmuş gibi görünen kitap türüdür. Bu türü anlamak adına önce kitap resimlemeleri daha sonrada tamamlayıcı bütünü oluşturan yazı birlikte incelenmelidir. Kitap denildiğinde akla ilk gelen “okumak” fiili bu kitap türünde kitabı “yorumlamak” olarak yeni bir yaklaşım getirmektedir. Kitabı okumak sadece yazar ve okuyucu arasında yazarın yazdıklarını hayal etmekten geçmektedir. Yazıya yer verilen kitaplarda çocuklar için temel okuma becerilerini geliştirmek amaçlanmaktadır. Okul öncesi dönemde okuma yazma bilmeyen çocuk için kitap bu yazılar ile bir anlam ifade etmemektedir. Okul öncesi dönemi çocukları için harflerde basit bir kare, üçgen, dikdörtgen gibi şekillerdir.

Sessiz kitaplarda anlatılmak istenen hikaye sadece içerisinde bulunan resimler ve okuyucunun hayal gücü sayesinde oluşabilmektedir. Bireysel farklılıklar, değişik tecrübeler ile her insan için bu hikayeler değişebilmektedir. İçerisindeki çizgiler, çizimler, renkler, dokular ile görsel bir haz veren bu kitaplar, herkesin kendi hikayesini oluşturabileceğinin de bir göstergesidir.

Ülkemizde kitap okuma oranı Milliyet gazetesi yazarı Güngör Uras'ın 2016 yılında incelediği TÜİK verilerine göre, her yüz kişiden sadece dördünün kitap okuduğu, kitaba gereken önem ve yatırımın yapılmadığı, ihtiyaçlar sıralamasında kitabın çok sonradan geldiği verilerine ulaşılmaktadır. Sessiz kitapların öneminin yetişkinler tarafından tam olarak algılanamamasının nedeni, aslında kitaba verilen önem ile karşılaştırılabilir. Aynı zamanda yetişkinlerin hayal gücünün çocukların hayal gücüne oranla daha kısıtlı olması da bir diğer nedendir. Sessiz kitapları anlamak ve anlamlandırmak için hayal gücü gerekmektedir. Bir çocuk için çocukluk döneminde en önemli yetenek hayal gücüdür. Çocuklar kendilerine ne kadar hayal etme imkanı sunulursa o kadar hayal gücü gelişebilmektedir. Sessiz kitaplar okuma-yazma bilmeyen okul öncesi dönemi çocukları için rahatlıkla, sınırsız hayal gücü sayesinde, bilişsel ürünler ortaya çıkarabilecek kitaplardır. Üç yaş üzeri her çocuk kelime dağarcığını zenginleştirerek, dili akıcı kullanmak, kitaplar ile daha derin bağ kurabilmek, okuma yazma sevgisi kazanmak, kendini sözel olarak ifade edebilmek, oyuncak ihtiyacını kitaplar ile karşılayabilmek adına sessiz kitaplara ihtiyacı olmaktadır.

Sessiz kitaplar, akıllarda kitap denilince gelen imge kavramından farklı olduğu, sadece resimlemelerden oluştuğu için tanınması biraz zaman almaktadır. Moroğlu (2018)'na göre yetişkinlerin duygu ve düşünce dünyaları çocuklarinkine oranla çok daha sınırlı kalmaktadır. Çocuklar birçok yeniliğe karşı daha açık ve kabullenici yaklaşırken yetişkinler duvarlarını kırmakta zorlanabilmektedir. Alışkanlık ve alışılmış nesnelerin dışına çıkabilmek zaman gerektirmektedir. Türkiye'de yeni bir olgu yolunda ilerleyen sessiz kitapların tanıtımı ve öneminin anlaşılma oranı arttıkça yaygınlaşması ve kullanılması beklenebilir.

Sessiz kitapların günümüze olan yolculuğunda ilk olarak ortaya çıkmasına etken olan genellikle kumaştan yapılan, içi çocuklar için aktivitelerle dolu, çit çitli kumaşlarla, iplerle, iplere geçirilmiş boncuklarla çocuğun eğlenceli vakit geçirmesine yarayan kitaplar olarak kullanılmıştır. Bu kitaplardaki aktivitelere örnek olarak renk eşleme, şekil eşleme, düğmeler, fermuarlar, oyunlar olabilmektedir (Görsel 57).

Görsel 57.Etkileşimli kumaştan yapılan bir sessiz kitap (quietbook) örneği
(<https://www.luulla.com/product/5533/quiet-book-bunny-garden-felt-board-for-kindergarten-and-preschool>)

Çocuk kitapları editörü olan Anna Ridley'in (t.y.) "Look/Book" makalesine göre, Eğer bir resmin, binlerce kelimeye değdiği düşünülürse bu kitaplardan edinen hikayeler sonsuz çeşitliliğe ulaşabilmektedir. Bu kitaplar çocukların illüstratörün sağladığı ilgi çekici resimlemelerle, evrensel temalara ek olarak kalan boşlukları okuyucunun doldurmasını amaçlamaktadır.

3.2.OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARINA YÖNELİK SESSİZ KİTAPLARIN FAYDALARI

Sessiz kitaplarda tek bir hikâye yoktur. Her çocuğun kendi hayat tecrübesiyle oluşturacağı kendine özgü bir hikâye vardır. Resimler, görseller yardımıyla kitaptan birçok kurgu, hikâye ortaya çıkabilmektedir. Sessiz kitaplar okul öncesi dönem çocuklarının dil gelişimine katkı sağlamaktadır. Çocuk gördüğü bir olayı, resmi yorumlama becerisi kazanmaktadır. Çocuğun kelime dağarcığını ve görsel hafızasını geliştirmektedir.

Bilişsel açıdan çocuğun resimlemelere bakarak bir hikaye üretmesi çocuğun özgüven duygusunu, başarma duygusunu pekiştirir. Sessiz kitaplar çocukların hayal dünyasına yolculuk yaparak onların yaratıcı yönünü besler, kurgulama ve tahmin yeteneğini geliştirir.

Grup aktivitesi olarak sessiz kitaplar birden fazla çocuk veya ailesi ile incelendiğinde çocuğun fikirlerini paylaşması, yeni bakış açıları kazanmasında

etkilidir. Görseller evrensel bir dil olduğu için , sessiz kitaplarda bulunan görseller aynı dili paylaşmayan çocuklar arasında bir etkileşim olanağı sunar ve dil bilgisi gerektirmeden yabancı çocuklar içinde kullanılabilir bir kaynak olmaktadır.Sessiz kitaplar aynı zamanda çocuğun ve ailenin birlikte bir etkinlik yapmasına olanak sağlar.

3.3.SESSİZ KİTAP RESİMLEMELERİNİN ÖZELLİKLERİ

Sessiz kitaplar yani “ kelimesiz resimli kitap”lar terimi, edebiyatın görsel formların içerisinde bir şeyler eksikmiş gibi görünebilmektedir. Geriye sadece resimler kaldığında, kitap hakkında konuşacak ne kadar da çok şey olduğunu keşfetmek inanılmazdır.

Sessiz kitapların resimlemeleri, resimleyen kişinin o anki duygularına göre resmedilmiş estetik unsurlar içermektedir. Sessiz kitaplarda resimlemelerin dışında, bilgisayar destekli resimlemeler, kolaj tekniği, sulu boya tekniği, guaj boya tekniği, çizgi tekniği, sadece şekillerden oluşan, fotoğraflama tekniği gibi bir çok teknikler kullanılmaktadır. Bu resimlemeler bazı kitaplarda gerçekçi bazı kitaplarda ise çocuk çizimlerinden yola çıkarak yapılmış olabilmektedir.

1989’da Perry Nodelman’ın yazmış olduğu “Words about Pictures (Resimler hakkında kelimeler” kitabında, resimli kitapların eşsiz bir anlatım formu olması üzerine yapılan çalışmada, insanları eğitmesi ve küçük çocuklara hikâyeler anlatması hedeflenmiştir. Resimli kitapların diğer kitap türlerine göre hem sözel hem de görsel açıdan daha çok karşılıklı etkileşim içinde olduğuna, bu kitapları keşfetmeye değinilmektedir. Bebek kitaplarından, alfabe kitaplarından, kelime kitaplarından, “Pamuk prenses ve yedi cüceler” gibi çok bilinen resimli çocuk kitaplarından yola çıkarak yapılan araştırmada, kitabın anlatmak istediğinin, verilen görsel bilgiden yani resimlemelerden ve buna tamamlayıcı verilen yazılardan nasıl etkilendiği yazılar aynı olsa bile her kitapta değişen resimlemeler ile anlatıcıyı etkilediği ortaya çıkmaktadır. Bu kitaba göre son çıkan resimli hikaye kitaplarının anlatıcı üzerinde içerisindeki resimlemeler sayesinde nasıl rol oynadığı araştırılmaktadır. Hikaye aynı olsa bile resimlemeler anlatıcıya farklı duygular verebilmektedir. Burada sadece resimlemelerin, yazılara oranla üstünlüğü düşünülebilir. Okul öncesi dönemi çocukları için kelimelere yer vermeyen sessiz

kitaplar, içerdiği derin anlamlar yüklü resimlemeler sayesinde hikayeyi çocuklar için anlatmaya ve onların gözü önünde canlandırmaya fayda sağlayacağı düşünülmektedir (Nodelman , 1989, s. 193-221). Perry Nodelman'ın araştırmasına Celestino Piatti'nin yazmış olduğu "The Happy Owls (Mutlu Baykuşlar)" kitabı incelenmiştir. Bu kitabın güçlü bir hikâye anlatımı yanılması oluşturduğu ileri sürülmektedir. Anlatım etkisinin, gerçekten de yanıltıcı olduğu, kitabın yazısını görmeden, resimlerin okuyarlarda oluşturduğu değişik yeni hikayeler ortaya konmaktadır. Bu kitabın bu çalışmada önemli bir kaynak olmasının sebebi resimler ve kelimelerin aynı sayfada olmamasıdır. Bu kitaptan yola çıkan araştırmada bir önceki hikayenin olaylarının nereye gittiğini bilmemenin neden olacağı karışıklığı önlemek için tüm fotoğraflar sırasıyla gösterilmiştir. İnsanlardan sadece gördüğü resimler doğrultusunda hikayeler yazmaları istenmiştir (Görsel 58).

Görsel 58.Celestino Piatti. Happy Owls,1963 kitabı sayfalarından örnekler
(http://bijibou.blogspot.com/2011/04/happy-owls_24.html)

Sonuç olarak ortaya çok çeşitli hikayeler çıkmaktadır. İki baykuşun hayatındaki sıradan bir gün, iki baykuşun önemli bilgilerin nasıl dağıtıldığına dair raporları, baykuşların bir ahırda yiyecek sıkıntısı çözme girişimleri, hangi kuşun en güzel olduğu konusunda tartışmalar gibi şaşırtıcı bir şekilde karışık hikâyecilerden aktarılmış gibi görünen baykuş hikayeleri ortaya çıkmıştır. Bu kitaptan belirgin, tekdüze hikayelerin çıkmamasının bir diğer sebebi kitabın her sayfasında farklı temalar olması, baykuş resimlerinin birbirlerine benzemesidir.

3.4.SESSİZ KİTAP ÖRNEKLERİ

Sessiz kitapların öneminin artması ile yurtdışında ve çevirisi yapılarak Türkiye’de satışa sunulmuş çeşitli sessiz kitaplar bulunmaktadır. Türk yazar ve çizerlere ait sessiz kitaplar çok azdır. Sessiz kitaplarda en önemli özellik olan resimlemeler sayfalardan okuyucuya bir hikaye yaratma fırsatı sunmaktadır. 2011 yılında Barbara Lehman tarafından yazısız çizgi roman formunda hazırlanmış sessiz kitap örneği mevcuttur. Bu kitapta izlemesi kolay takip edilebilir bir hikaye resimleme yolu ile bir kızın maceralarına yer verilmektedir (Görsel 59).

Görsel 59.Barbara Lehman, The Red Book, HMH Books forYoung Readers, 2011
(https://www.goodreads.com/book/show/537338.The_Red_Book)

Gece, doğa ve sanatın birleştiği, her zaman gördüğümüz beyaz sayfalar üzerine kullanılmış resimlemeler yerine siyah bir zemin üzerinde hazırlanmış gece ve fener ile nesnelere ve ormanın keşfi anlatıldığı sessiz kitap Lizi Boyd tarafından hazırlanmıştır. Özgün bir sessiz kitap uygulamasıdır (Görsel 60).

Görsel 60.Lizi Boyd, The Flashlight, 2014
(<https://mrswillskindergarten.com/10-wordless-books-teach-story-telling/>)

Bu kitapta okul ortamında yeni gelen bir öğrenci ve okulda karşılaştıkları zorluklar, arkadaşlarından gördüğü zorbalıklar ve bunların tam tersine onun bu zor zamanlarında yanında olan arkadaşının hikayesi resimlenmiştir. Kitapta ayrıntıdan uzak basit çizimler ağırlıktadır. Çizimlerin birçoğu beyaz zemin üzerinde, bazı sayfalarda şeffaf zemin üzerinde pastel renklerin kullanıldığı görülmektedir. Kitapta anlatılan olumsuz durum soğuk renklerin kullanımının yoğun olduğu çizimlerde belirgindir. Red house Kidz tarafından yayınlanan ve Kerascoet tarafından resimlenen bu sessiz kitap 32 sayfadan oluşmaktadır. 23x28cm karton kapağı mevcuttur (Görsel 61).

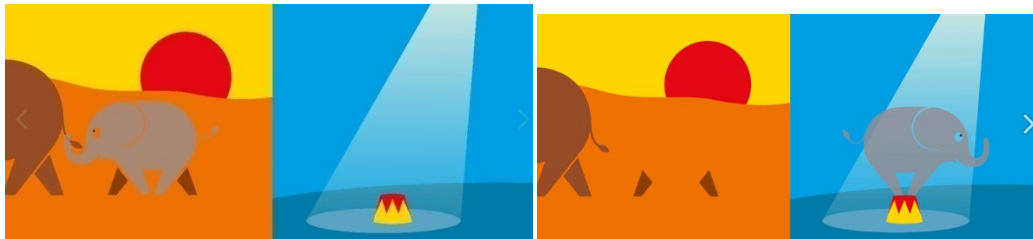
Görsel 61.Kerascoet, Vanessa'nın Yanındayım, 2018
(<http://www.iyikitap.net/index.php/2018/10/02/ben-de-vanessanın-yanındayım/>)

MaeV Yayıncılık tarafından basılan, Giuliano Ferri tarafından resimlenen bu çocuk kitabında hayvanların resimlemeleri ağırlıklı kullanılmış ve bir dayanışma, yardımlaşma hikayesi anlatılmaktadır. Bir zamanlar hayvanları birbirinden ayıran tuğlalardan, birlikte bir köprü yapmaya çalışan hayvanlar sıcak tonların hakim olduğu sayfada resimlenmiştir. Çizimler okul öncesi çocuklarına son derece uygun ve anlaşılabilir basit çizimlerdir.Kitap sayfalarında sayfadaki bütün alan resimlemeye yer verilmiştir.21x20 cm karton kapağı mevcuttur (Görsel 62).

Görsel 62.Giuliano Ferri, Ver Elini, Meav Yayıncılık, 2018
(<https://www.meav.com.tr/Ver-Elini-kitap-27.html>)

Transparan sayfalara yer veren Hayvan Kurtarma kitabında sayfaların çevrilmesiyle çocuğun keyif alabileceği sadece çizime yer vermeyen bu kitap Patrick George tarafından resimlenmiştir. Aynı şekilde Büyünce, Renkler ve Olamaz gibi çocuk kitapları da mevcuttur. Sosyal mesaj ve hayvan haklarını içeren bu kitap çocukların bir hayvan koruyucusu kurtarıcısı olma, çevre temasını işlemektedir. Kitabın sağ sayfasında olumsuz bir durum içerisinde olan hayvanlar, transparan sayfalara basılmış resimlemeler sayesinde diğer sayfaya geçtiğinde olması gereken doğal ortamlarında resmedilmiştir. Kitapta soğuk ve sıcak renkler hakimdir. Sert kalın karton kapağa sahip bu kitap 48 sayfadan oluşmaktadır. 21,5x22 cm ciltli kapağı mevcuttur (Görsel 63).

Görsel 63.Patrick George, Hayvan Kurtarma, Meav Yayıncılık, 2016
(<https://www.meav.com.tr/Hayvan-Kurtarma-kitap-12.html>)

Suzy Lee tarafından sulu boya ve sadece iki renk kullanılarak resimlenmiş bu kitap bir kız çocuğunun plajdaki bir gününü anlatmaktadır. Mavi ve gri tonlarının kullanıldığı bu kitap 40 sayfadan oluşmaktadır. Çizimleri etkili ve özgündür. 31 x18,5 cm ciltli kapağı mevcuttur(Görsel 64).

Görsel 64. Suzy Lee, Dalga Meav Yayıncılık ,2017
(<https://www.egitimpedia.com/egitimpedia-yazari-murat-moroglu-sessiz-kitaplar-uzerine/>)

Sunghee Shin'in çizilmemeleri ve yorumlamalarından oluşan bu kitap çoğunlukla siyah-beyaz çizgi ve nokta çalışmalarından yapılmıştır. Ormana ansızın gelen yabancı bir hayvan ve diğer orman canlılarının bu durum karşısındaki eğlenceli çizimleri sayfalardan okuyucuya geçmektedir. Kitapta birçok duyguya yer verilmiştir. Kitap iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümünde hiç yazı olmayan yani okuyucuyu kendi yorumlamasını yapmaya yönlendiren sessiz kitap özelliği, ikinci bölümde ise yazarın sözcüklerinin de yer verildiği anlatım ve çizim birliktedir. 22x26cm karton kapağı mevcuttur (Görsel 65).

Görsel 65. Sunghee Shin, Canavar! Canavar?, ABM Yayınevi, 2016
(<http://www.iyikitap.net/index.php/2017/04/02/canavar-canavar/>)

Barraux tarafından resimlenen bu kitap çevreci kitap serisindeki kitaplardan sadece bir tanesidir. Aynı seride Nerede Bu Deniz yıldızı? gibi kitaplar da bulunmaktadır. Bu kitapların ortak teması çocuklar için güzel bir çevreye, temiz bir çevreye ilgi çekmektir. Şehirlerin büyümesi, binalarla kaplanması, denizlerin kirlenmesi tüm canlılar için bir sorundur ve bu kirliliğin sebebi ise insanlardır. Bu kitaplar ile çocukların doğayı seven ve koruyan çocuklar olarak yetişmesi amaçtır.

Kitabın çizimleri okul öncesi çocuklar için uygundur. Çizimler sayfaları kaplamaktadır. Bu sessiz kitap 32 sayfadan oluşmaktadır. 24x27,5 cm karton kapağı mevcuttur (Görsel 66).

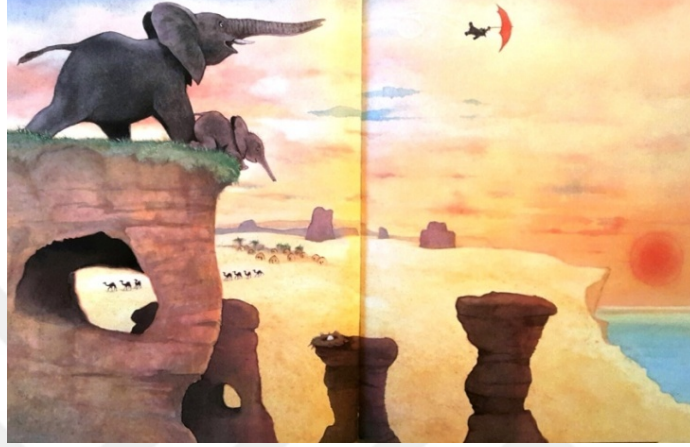
Görsel 66. Yazar ve Çizer: Barroux Barroux , Çevirmen: Turgay Bayındır, Nerede Bu Fil?, Red house Yayınları, 2015
(<http://www.neokuyorum.org/cevreci-sessiz-bir-kitap-nerede-bu-fil/>)

Dünyaca ünlü illüstrator Dennis Nolan tarafından resimlenmiş bu kitapta, diğer çocuk kitaplarındaki basit çizimlerin aksine neredeyse gerçekçi çizimlere yer verilmiştir. Hiç yazısı olmayan bu kitaptan bugüne kadar binlerce hikaye oluştuğu ve her çocuğunda kendi hikayesini anlatması amaçlanan bu kitap 40 macera dolu sayfadan oluşmaktadır. 27x19 cm karton kapağı mevcuttur (Görsel 67).

Görsel 67. Dennis Nolan, Büyük Orman Avcıları, ABM Yayınevi, 2015
(<http://www.penpalsandpicturebooks.com/2015/04/hunters-of-great-forest.html>)

Çocukları hayal dünyasında bir şemsiye ile sürükleyecek olan bu kitap Ingrid Schubert ve Dieter Schubert tarafından çizilmiştir. Tam sayfa, canlı renkler ve kırmızı şemsiye ile dolan sayfalar, şemsiyenin aniden rüzgarla ucunda bir köpek ile havalanması ve dünyayı dolaşmasını konu almaktadır. Kitap ciltsiz 40 sayfadan oluşmaktadır. 24x29 cm olan karton kapağı vardır (Görsel 68).

Görsel 68.Ingrid Schubert ve Dieter Schubert ,Şemsiye, Kuraldışı Yayınları, 2015
(<http://www.kitapkurduanne.com/cocuklar-icin-kitap-onerileri/semsiye-by-ingrid-schubert-4-yas-ve-uzeri>)

Yapılmış olan çoğu sessiz kitap yabancı çizerlere aitken aralarından ünlü bir karikatürist olan Behiç Ak'a ait bu kitap 2019, ağustos ayında basılmıştır. Kitap tamamen hayal gücü öğeleriyle doludur. Karton, 21x27 cm çocuklar için biraz küçük boyuttadır. 32 sayfadan oluşmaktadır (Görsel 69).

Görsel 69. Behiç Ak, Doğum günü hediyesi, Can Çocuk Yayınları, 2007
(<https://haber.sol.org.tr/blog/dunyayi-verelim-cocuklara/emre-falay/hayalgucu-anne-babalar-icin-de-gerekli-125142>)

Anna Llenas'ın kolaj ve çizimlerinden değişik yollar ile oluşturduğu bu kitap çocukların çizimlerine yakın, basit ve renkli çizimler ile süslenmiş 80 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın konusu hayatın rastlantı ve kayıplardan oluştuğu, bazen önemsiz bazen de çok büyük kayıplar karşısında zorluklar ile başa çıkabilmektir. Kitaptaki kolaj tekniği çocuklar için oldukça ilgi çekicidir. Kitap sessiz kitap kategorisinde olmakta ama bazı sayfalarında ipuçları veren cümlelere rastlanmaktadır. 21,5x26cm ciltli kapağı mevcuttur (Görsel 70).

Görsel 70.Anna Lleanas, Boşluk, Nesin Yayınevi, 2017
(<https://lokumcocukkutuphanesi.com/bosluk/>)

BÖLÜM 4: UYGULAMA ÇALIŞMASI VE ANALİZİ

4.1.SESSİZ POP-UP KİTAP KONU SEÇİMİ

3-6 yaş döneminde çocuğun çevresinin genişlemesi, ilgi alanlarının artması üzerine kitapta olan konular tanıdık nesnelere yer veren, çocuğun bu nesnelere açıklamasını sağlayan, yaratıcılıklarını destekleyen, günlük olaylardan seçilmiş ve onu farklı açılardan sunan bol renkli kitaplar olmalıdır. Çocuk kitabında yer alan karakter, konu, tema ve verilen mesajlar çocuğun kişilik gelişiminde önemli birer etkiye sahiptir (Karatay, 2014).

Okul öncesi dönem çocuğundan beklenen kendini ifade edebilmesidir. Çocuğun bilmediği hiç karşılaşmadığı bir konu hakkında fikir sahibi olmadan kendini ifade edebilmesi zordur. Sessiz kitapta beklenen çocuğun sadece resimlemeler sayesinde kendini anlatılan olaylar ile bütünleştirerek kendi hikâyesini anlatmasıdır. Bu yüzden okul öncesi dönem sessiz kitaplarında basit ve günlük olaylar, özellikle çocuğun daha önceden deneyimlediği konular kitabı çocuk için daha etkili bir kaynak yapacaktır. Okul öncesi çocuklar için gerçek hayatla ilişkili hikâyeler, benzerlik, empati kurmaları açısından önemlidir. Yani mevsimler, taşıtlar, okulumuz, ailemiz gibi konular onların gözünde kolay canlanabilir konulardır. Fabl tarzı çocuk kitapları oldukça yaygındır. Burada hayvanlara yüklenen insansı kişilikler, hayvanların konuşmaları, günlük aktivitelerde bulunmaları, sesleri çocukların ilgisini çekmektedir.

Okul öncesi dönem kitapları incelendiğinde bu kitapların günlük konulardan seçildiği görülmektedir. Ağırlıklı olarak bu kitaplar hayvanlar, taşıtlar, eşyalar, gündüz- gece, doğa, sayılar, günler, mevsimler, aile, okul, oyun gibi konularda oluşturulduğu görülmüştür. Karmaşık kurguya sahip kitaplar bu dönem çocukları için ikinci sırada gelmektedir. Dirican ve Dağlıoğlu (2014) 'nun yaptığı araştırmada 3-6 yaş çocuklarına yönelik yayınlanan resimli kitaplar incelenmiştir. Araştırmada bu resimli kitapların içerik analizi yapılmıştır. Sonuçlara göre Türk yazarlar tarafından yazılmış resimli çocuk kitaplarında sevgi, paylaşmak, arkadaşlık, mutluluk, nezaket, yardımseverlik, temizlik, saygı, adalet, tutumluluk, estetik, empati, hoşgörü, dürüstlük, çalışkanlık, özgüven, sorumluluk, cesaret, liderlik ve barış değerlerine yer verildiği tespit edilmiştir.

Çocuk kitaplarında işlenen konular çocukların çevreleriyle, güncel hayatlarıyla, merak edici mutlu son ile biten korkudan, endişeden uzak konulardan oluşturulmalıdır. Hikâyeler, öyküler bu yaş grubunda olan çocuklar için oldukça ilgi çekicidir. Daha çok soyut kahramanlar, içeren masallar hayatlarının gerçekçi döneminde olan bu çocuklar için, yani her şeyin gerçek olduğunun düşünüldüğü bu dönemde hayaletler, korkunç canavarlardan bahsedilen masallarda da çocuğun bunların gerçek olduğunu düşünmesine neden olabilmektedir.

Çağa ayak uydurmaya çalışan kitapların durağanlıktan çıkıp boyut ve yeni özellikler kazanmasının etkileri ve ilgili araştırmalar göz önünde bulundurularak bu araştırma uygulama çalışmasında günlük yaşamdan “mevsimler” konusu seçilmiştir." Çocuklarda ‘zamanın farkında olma’ becerisinin gelişimin desteklemek için, çocuğun geçmişte, şimdi ve gelecekte meydana gelmiş ve gelecek olayları betimlemesi teşvik edilmelidir. Mevsimsel değişimler çocuklarla tartışılabilir" (Genç ve Senemoğlu, 2001). Bu kitapta mevsim konusuyla çocuk hangi mevsimin nasıl yaşadığını, hangi sırayla oluştuğunu, hangi nesnelere kullanılabildiğini, bu mevsimlerde nasıl giyinildiği ve ne tür aktivitelerde bulunduğunu söylemesi amaçlanmıştır. Karadeniz (2013)'in yaptığı araştırma sonucunda etkinliklerle, çocukların ‘zamanın farkında olma’ becerisini kazanması, gün-hafta, ay-mevsim, gün-yıl gibi soyut kavramların anlamlandırmasının kolaylaşacağını öne sürmektedir.

Kitabın konusunun belirlenmesinde araştırmada ki kaynaklardan ve örneklerden yararlanılmıştır. Kitapevlerinde satılan okul öncesi dönem çocukları İçin Mevsimler Temasında Hazırlanmış Kitaplar İncelenmiştir. İncelenen kitaplarda mevsimlerin belirgin özellikleri vurgulanmış ve çocukların her mevsimde birlikte ve mutlu şekilde vakit geçirdiği aktivitelere yer verilmiştir. Mevsimlere göre renkler canlı bir şekilde kullanılarak öne çıkarılmıştır.

Mevsimler konusunda hazırlanmış “Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabının tasarlanmasında araştırmaya paralel ilgi çekici bir başlık seçilmiştir. Okul öncesi dönem çocukları için ne çok küçük ne de taşıyamayacakları kadar büyük olmaması için kitabın ölçüleri 24 x 25 cm olarak belirlenmiştir. Kitap 4 tanesi üç boyutlu olan 6 adet sayfanın bir araya gelmesi ile oluşmuştur. Kitabın ilk

sayfasında kitapta bulunan hayvanlar , daha sonra sırayla ilkbahar,yaz, sonbahar, kış ve son olarakta çocukların olduğu bir sayfa bulunmaktadır.

4.2.SESSİZ POP-UPKİTABIN RESİMLENMESİ

Çocuk kitaplarındaki resimlemeler, renkler, karakterler çocuğu büyüleyerek kitap ve çocuk arasında bir bağ olmaktadır. Okul öncesi dönem çocukları için resimli kitaplar oldukça önemlidir. Okuma-yazma bilmeyen bir çocuk için harfler hiçbir anlam ifade etmeyebilir. Bu yüzden sessiz kitap olarak adlandırılan sadece resme yer verilmiş kitaplar okul öncesi dönem çocuklarının ilgisini çekmektedir.

Sessiz pop-up kitabın mevsimler konusu üzerine karar verilmesinin ardından mevsimler ile ilgili fotoğraflar ve yapılmış diğer kitaplar incelenmiştir. Mevsimler konusunda yapılmış çocuklara yönelik birçok kitap bulunmaktadır. Bu kitaplarda ortak olarak görülen mevsimler kavramı çocuklar ve hayvanlar üzerinden işlenmiştir. Yaz için sıcak renkler, kış için soğuk mavi, mor, beyaz ağırlıklı sayfalar, sonbahar için sarı, turuncu, kırmızı ve kahverengi renkleri, ilkbahar için yeşil ve sarının ağırlıklı olarak kullanıldığı sayfalar görülmüştür.

Mevsimler konulu kitapların incelenmesinin ardından mevsimler konusunda olan “Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabının resimlenmesine başlanmıştır. Burada dikkat edilen kitabın diğer kitaplardan farklı ve özgün olmasıdır.

Resimli çocuk kitaplarında bulunan karakterlere bakıldığında genellikle güzellik kaygısı ile çizimler ve karakterler oluşturulmuştur. Oluşturulan karakterler genellikle uzun altın sarısı saçlı kız çocukları, genellikle mavi, yeşil gözlü karakterler, güzel kıyafetleri olan çocuk resimleri bulunmaktadır. Mevsimler konusunda yapılan “Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabında kullanılan karakterler bu karakterler ile örtüşmeyen, özgün, günlük hayattan gözlemler yolu ile oluşturulmuştur. Çocuğun bu kitapta 50ye yakın karakteri görerek gerçek ile benzerlikler kurması amaçlanmıştır. Bu kitapta kullanılan karakterler günlük hayattan olduğu gibi özel gereksinimli çocuklara da yer verilmiştir. Burada amaçlanan çocuğun hayatında gerçekleri görmesi, karşılaşılabileceği zorluklar ve durumlarda alışkanlık kazanmasıdır. Kitabın ilk sayfasında da karakterlerin hep

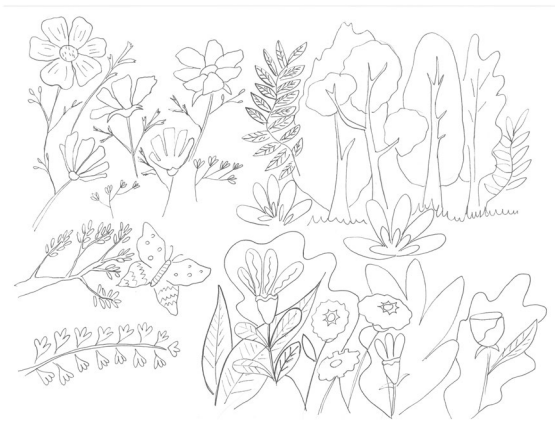
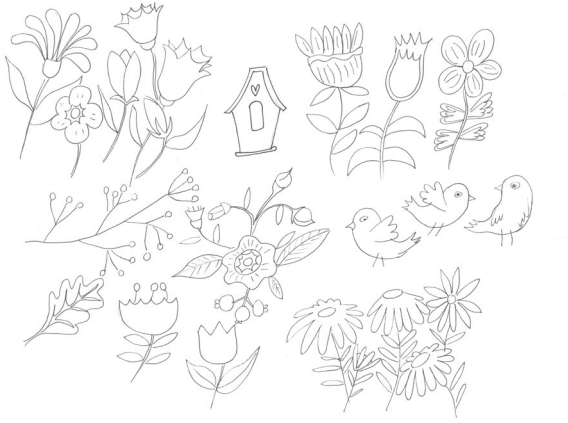
birlikte görüneceği bir sayfa mevcuttur. Bu karakterlerin yaşam ile özdeşleşen, her türlü çocuğa yer veren, genellikle çocuk kitaplarında olan belirli bir güzellik kaygısından uzak doğal görünümlü çocuk karakterleri olmasına özen gösterilmiştir. Bu sayfada saçlı olmayan çocuklar, gözlük kullananlar, özel gereksinim gerektiren çocukların çizimlerine de yer verilmiştir. Kitaba ait karakter tasarımlarında, çocukların çoğunlukla belirli bir şekilde çizilmiş karakter algısını kırarak onlara çeşitli ve birçok karakteri bir arada göstermek hedeflenmiştir. Bu kitapta bütün çocuklar mutludur ve birlikte beraberlik duygusu ile neşeli bir zaman geçirmektedir.

Kitabın bütün sayfaları için yöntem olarak el çizimleri ve suluboya ile renklendirilmesine karar verilmiştir. Kitap için ana sayfaların çizimlerinden önce kitapta kullanılacak bütün karakterler ve nesnelere çizilmiştir. Kitaba ait çizimlerin ilk aşaması görsellerde görüldüğü gibi sadece tek çizgiden, kitabın tamamında da aynı teknik uygulanmak üzere oluşturulmuştur (Görsel 71).

Görsel 71.“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabına ait, Kitaba ilişkin oluşturulan karakter tasarımları

Karakter tasarımları oluşturulurken mevsimler öğelere ve kıyafetlere dikkat edilmiştir. Karakter tasarımlarının ardından mevsimler içerisinde kullanılacak objelere ve doğal formların çizimlerine başlanmıştır. İlk olarak ilkbahara uygun çizimler yapılmıştır. İlkbaharda değişik türde çiçeklere,kuşlara ve ağaçlara ait çizimlere yer verilmiştir (Görsel 72). Daha sonra yazla ilişkin çizimler yapılmıştır (Görsel 73). Aynı şekilde sonbahara ait nesnelere ve yaprakların çizimleri yapılmıştır (Görsel 74). Son olarak kışa ait çizimler yapılmış ve eskiz çizim aşaması sonlanmıştır (Görsel 75).

Görsel 72.“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabına ait, İlkbahar sayfasına ilişkin yapılmış çizimler

Görsel 73.“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabına ait, Yaz sayfasına ilişkin yapılmış çizimler

Görsel 74.“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabına ait, Sonbahar sayfasına ait çizimler

Görsel 75.“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabına ait, Kış sayfasına ait çizimler

Mevsim sayfalarında kullanılacak çizimler yapıldıktan sonra canlı renklerin elde edilebileceği, birçok çocuk kitabında teknik olarak kullanılan suluboya tekniği ile sayfalar renklendirilmeye başlamıştır. Renklendirme aşamasında okul öncesi çocuklara uygun parlak ve canlı renkler kullanılmıştır.

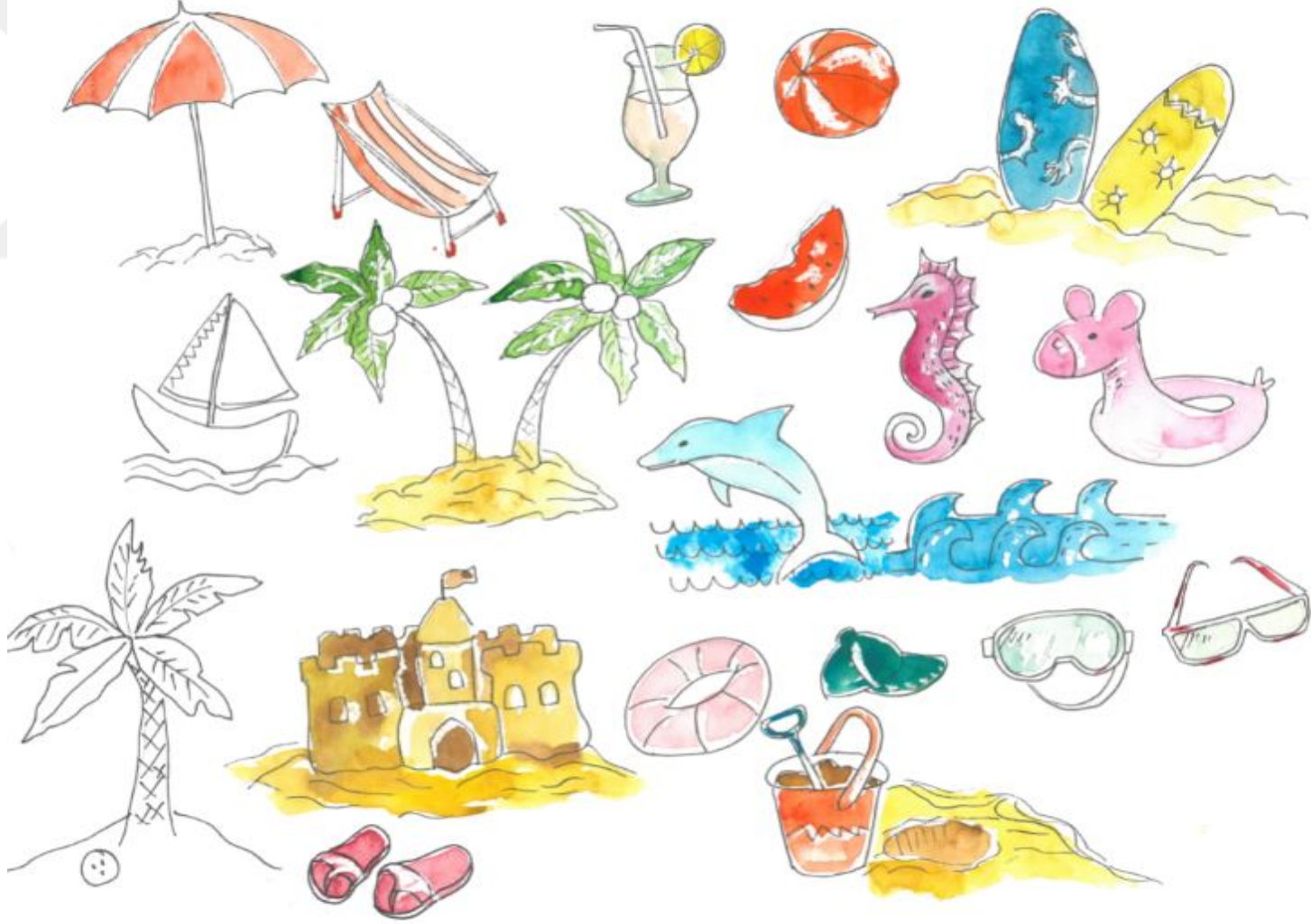
Görsellerin suluboya ile renklendirme aşaması tamamlandıktan sonra sayfa üzerinde dijital ortamda yerleştirilmeden önce arka planda kullanmak ve renk analizleri sağlamak için mevsimlere özel tonlarda suluboya arka plan çalışmaları yapılmıştır (Görsel 76). Arka plan çalışmaları tamamlandıktan sonra mevsimlere ait oluşturulmuş eskizler sulu boya tekniği ile sırasıyla ilkbahar, yaz, sonbahar, kış olarak renklendirilmiştir (Görsel 77, 78, 79, 80). Mevsimlerin renklendirilmesinin ardından oluşturulan karakterler boyanmıştır (Görsel 81, 82, 83, 84).

Görsel 76.Suluboya ile arka plan denemeleri

Görsel 77.“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabına ait , İlkbahar sayfasında kullanılabilecek görsellerin suluboya ile renklendirilme aşaması

Görsel 78.“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabına ait , Yaz sayfasında kullanılabilecek görsellerin suluboya ile renklendirilme aşaması

Görsel 79.“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabına ait , sonbahar sayfasında kullanılabilecek görsellerin suluboya ile renklendirilme aşaması

Görsel 80.“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabına ait, kış sayfasında kullanılabilecek görsellerin suluboya ile renklendirilme aşaması

Görsel 81.Karakterler 1

Görsel 82.Karakterler 2

Görsel 83.Karakterler 3

Görsel 84.Karakterler 4

Kitap içerisinde bulunan tüm öğeler renklendirildikten sonra taratılarak Adobe Photoshop ve İllüstratör programında düzenlenmeye başlamıştır. Öncelikle kitabın ölçüsü 24x48 cm olarak belirlenmiş ve özel kesimleri olan (gri renkte) bir şablon hazırlanmıştır. Bu şablonun üzerine yapılan suluboya çizimleri ve karakterler birleştirilerek çeşitli denemeler yapılmış ve kitapta olacak son haline karar verilmiştir.

İlk olarak ilkbahar sayfası hazırlanmıştır. Burada resimlenmiş değişik çiçekler ve nesnelere bir araya getirilmiştir. Sayfada ilkbaharda oynayan 5 adet çocuğa yer verilmiştir. İlkbahar sayfasında canlı renklere, ağırlıklı olarak yeşile ve doğaya yer verilmiştir. Sayfa kenarında bulunan gri alan kesim için ayrılmış alandır. (Görsel 85)

Görsel 85.“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabına ait ilkbahar sayfasına Özel şablonlu hazırlanmış sayfa

Daha sonra yaz sayfasında deniz ve plajda mutlu vakit geçiren çocukların olduğu, yazıya ait çeşitli nesnelere bir arada görüldüğü yaz sayfası hazırlanmıştır. Burada sıcak renklerle ağırlıklı olarak kullanılmıştır. Objelerde kontrast olmasına özen gösterilmiştir. Sayfa kenarında bulunan gri alan kesim için ayrılmış alandır (Görsel 86).

Görsel 86.“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabına ait yaz sayfasına Özel şablonlu hazırlanmış sayfa

İlkbahar ve yaz sayfasından sonra parlak renklerin bir araya geldiği, sonbahar temalı çizimlerin ve çocukların yer aldığı sonbahar sayfası hazırlanmıştır. Sayfa kenarında bulunan gri alan kesim için ayrılmış alandır (Görsel 87).

Görsel 87.“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabına ait sonbahar sayfasına özel şablonlu hazırlanmış sayfa

Son olarak kitap ile bir bütünlük oluşturmak adına aynı şekilde kış tonlarının, soğuk renklerin hakim olduğu, mutlu çocukların oyunlarına yer veren kış sayfası hazırlanmıştır (Görsel 88).

Görsel 88.“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabına ait sonbahar sayfasına özel şablonlu hazırlanmış sayfa

Mevsimlere ait sayfalar tamamlandıktan sonra kitabın ilk ve son sayfasında bütün çocukların bir arada görüldüğü bir sayfa ve son olarak eskiz çalışmaları ve renklendirmenin hayvanlar ile birleştiği bir sayfa hazırlanmıştır (Görsel 89, 90).

Görsel 89.Hayvanların yer aldığı sayfa düzenlemesi

Görsel 90. Tüm çocukların yer aldığı sayfa düzenlemesi

Kitap sayfalarının oluşturulması tamamlandıktan sonra kitap için kapak tasarımına başlanmıştır. Kitabın içeriğine ve resimleme diline uygun bir kapak oluşturulması amaçlanmıştır. Kitabın kapağında kullanılacak tipografi için “Adequate” fontu extra light olarak sayfada ikinci planda kalacak şekilde kullanılmıştır.

Sessiz kitap temalı mevsimler kitabında, sessiz kitap yerine “şşt! Hayal et” yazısına yer verilmiştir. Burada hayal etme becerine vurgu yapılmıştır. Kitap kapağında bir kız ve erkek çocuğun birlikte hayal dünyasında düşüncelerini anlatan bir illüstrasyon çizimi sulu boya tekniği ile yapılmıştır.

Yapılan çizim taratıldıktan sonra beyaz bir zemin üzerinde çocukların, Adobe Photoshop ve İllüstrator programında düzenlemesi yapılmıştır (Görsel 91 ve 92).

Görsel 91.“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabına ait sulu boya kapak

Güneş, Kar, Yağmur, Oyun

ŞŞT! hayal et!

This work was supported by Hacettepe University Scientific Research Coordination Unit, Project ID: 9109
01.2020

Emel Cansu Büyükköse
Prof. Dr. Nadire Şule Atılğan (Editör)

Görsel 92. Kitabın son kapak çalışması

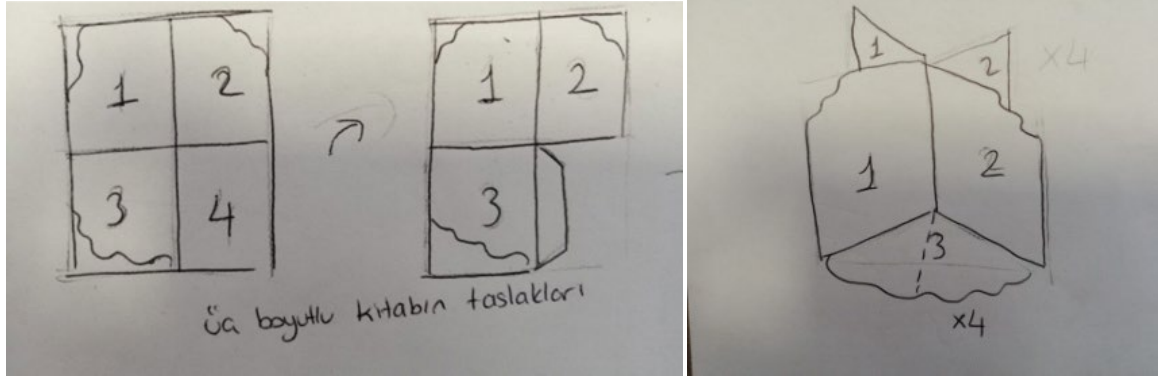
4.3.SESSİZ KİTABIN POP-UP HALE GETİRİLMESİ

Pop-up kitap yapma süreci oldukça dikkatli yapılması gereken ve karmaşık olabilecek bir süreçtir. Pop-up kitapların yapımında birden çok adım ve pop-up kitap üretiminde görevli birden fazla görev üstlenen insan gücü ulunmaktadır. Sadece makineler sayesinde pop-up kitap üretimi sağlanamadığından, toplu üretimi diğer kitaplara göre daha zor olabilmektedir.

Pop-upların yapımında konu belirlendikten sonraki süreçte illüstratör ve kağıt mühendisinin iş birliği sonucu ürün matbaaya gönderilmekte ve sonucunda birden fazla kişinin çalıştığı sadece pop-upları ayağa kaldıran birleştiren bir takımda bulunmaktadır.

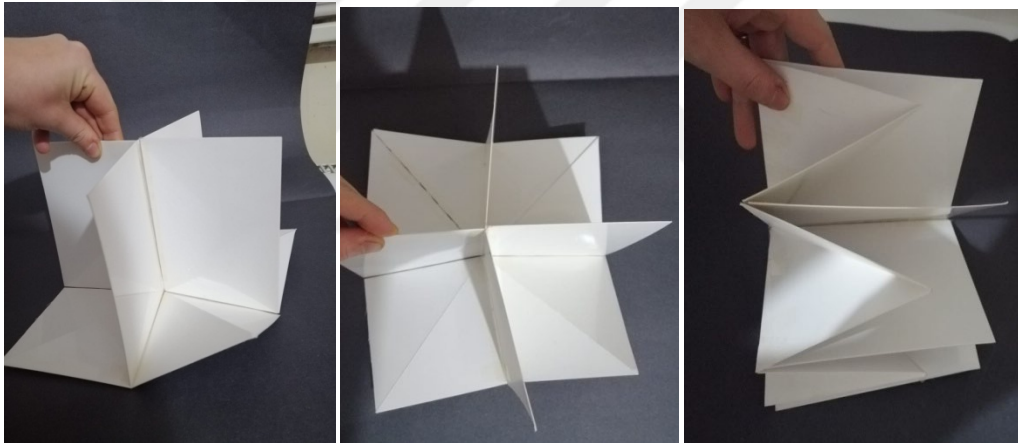
Pop-up kitabın oluşum süreci göz önüne alınarak ve konuya uygun hareketlendirmeler seçerek pop-up kitabın oluşturulma çalışmasına başlanmıştır. Bu çalışma için ilk olarak sayfalar dijital olarak hazırlanmış ve bu sayfalarda hangi elemanların pop-up olacağına karar verilmiştir. Karar aşamasında birçok eskiz çalışması kullanılarak pop-up modelinin taslakları ile düşünülmüştür. İlk olarak kağıt üzerine eskizler çizilmiştir.

Kitabın ana hatları oluşturularak tasarıma başlanmıştır. Sayfalarda kullanılacak pop-uplardan önce ayakta durabilen bir kitap modeli eskizleri hazırlanmıştır. Kitaba ait sayfalar tek bir 50x70 cm 400 gr kuşe kağıda baskıdan alınmış ve görsellerde görüldüğü üzere sadece katlanarak tek bir noktadan yapıştırılmıştır.Görsellerdeki numaralar sayfa yüzeylerini temsil etmektedir. Dört parçaya ayrılan karelerden 3 ve 4 numaralı yüzeylerin arası ayrılarak 4 numaralı yüzey altta kalmakta ve 3 numara pop-up kitabın sahnesindeki yeri oluşturmaktadır. Kapanabilmesi için 3 numaralı yüzeyin ortasına kırım çizgisi kullanılmıştır(Görsel 93).

Görsel 93.“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabının eskizleri

Ayakta durabilen kitabın eskizlerinin oluşturulmasının ardından 200gr beyaz düz birstol kağıt ile yapılacak çalışmanın ilk önce prototip çalışması yapılmıştır (Görsel 94).

Görsel 94.“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabının prototip çalışması

Prototip çalışmasından olumlu bir sonuç aldıktan sonra dijital olarak mevsimlere özel şablonlara yeni kalıp uygulanarak 400grkuşe kağıda baskı alınmıştır . Alınan baskıların çift yüzüne katlamaya ve kullanıma daha dayanıklı olması için mat selafon uygulaması yapılmıştır. Baskısı alınan sayfalar bir önceki görselde olduğu gibi katlanmış ve birbiriyle birleştirilmiştir (Görsel 95).

Görsel 95.“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabının mevsimlere ait sayfalarının şablona uygun hazırlanma süreci

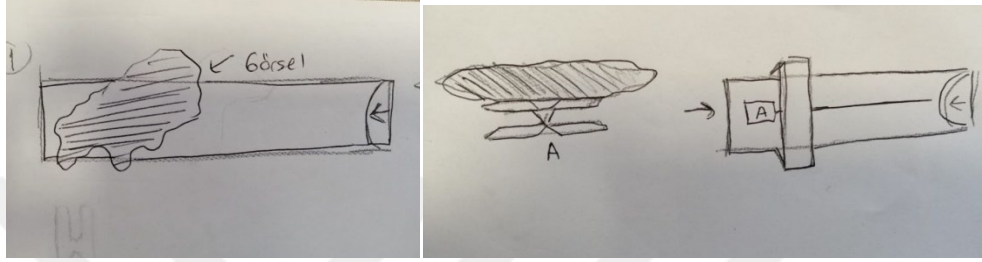
Baskısı alınan sayfalar şablona uygun kesilip katlandıktan sonra birbirleri ile birleştirilme aşaması yapılmıştır. 24x24 cm kare olacak şekilde hazırlanan sayfalar ve ilk ve arka sayfaya ek olarak çift yüzey sayfa ile birleştirilmiştir. Birleştirme sonrasında kitabın kapanabilmesi ve açılabilmesine dikkat edilmiştir. Tam olarak kapanabilen, açıldığında ise her mevsimin ortaya çıktığı ayakta durabilen üç boyutlu kitap tasarımı oluşturulmuştur. Kitap katlandığında mevsimler sayfalarının arasında kalan alanlar da ortadan eklenen bir kırım ile içe doğru katlanmaktadır (Görsel 96).

Görsel 96.“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabının mevsimlere ait sayfalarının birbirleri ile birleştirilmesi

Eskiz aşamaları ve pop-up taslakları tamamlandıktan sonra pop-up birleştirme süreci başlamıştır. 300 gr selafon ile kaplı kuşe kağıda alınan baskılar üzerinde çift taraflı bant kullanarak denemeler yapılmıştır. Kağıdın selafonlu olması yapım aşamasını oldukça kolaylaştırmıştır. Kağıt hem daha dayanıklı hem de bantın yapıştıktan sonra doğru bir noktaya tekrar yapıştırılabilmesine olanak sağlamıştır.

Kitabın ilk sayfasında kitabın tümünde hakim olan el çizimleri renksiz, sadece hayvanlara renk verilmiş bir sayfa bulunmaktadır. Kitabın bu sayfasında çekme kızağı kullanılmıştır. Bu mekanizmada bir kesige sahip olan ana kağıdın altında başka bir şerit yerleştirilmektedir. İki tarafa yapışkanı olan ayrı bir parça ile kağıdın üzerinden görsele, altından şeride bağlanmaktadır (Görsel 86). Burada hareketli uygulama Çekme-itme mekanizmaları sayesinde geyik unsuru sağa ve sola doğru hareket edebilmektedir (Görsel 97, 98).

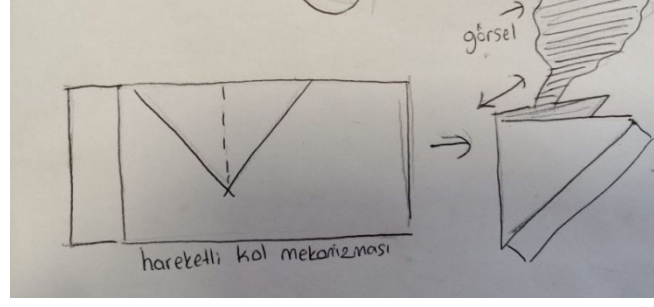

Görsel 97.Çekme itme kızaklarına ait taslaklar

Görsel 98."Güneş, Kar, Yağmur, Oyun" kitabının hareketli ilk sayfası

Kitabın ikinci Sayfasında parçalardan ilk olarak ilkbahar sayfası ile başlanmıştır. Sayfada resmedilen mutlu ve eğlenen çocuklara ile birlikte pop-up olarak iki ayrı çocuk kullanılmıştır. Burada çocuklar hareket kolu, eksenler ve paralelkenar pop-up yöntemi kullanılarak sayfada yerleştirilmiştir (Görsel 99 ve 100).

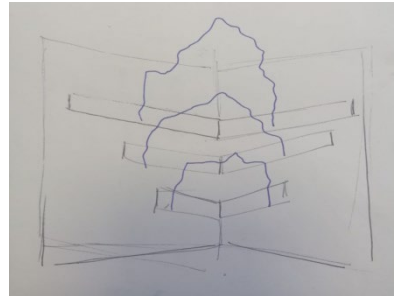

Görsel 99.Hareket kolu ve paralelkenar yöntemi için taslaklar

Görsel 100.“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabının ikinci sayfası

Kitabın 3. Sayfasında yaz mevsimi için çocuklar ve objeler yerleştirilmiştir. Birlikte mutlu vakit geçiren çocuklar ile birlikte sayfada pop-up olarak kumdan kale iki parça şeklinde kullanılmıştır. Kumdan kalede çoklu V katlama tekniği ile kale yerleştirilmiştir. Daha sonrasında yine aynı teknik ile çocuklar yerleştirilmiştir (Görsel 101 ve 102).

Görsel 101.“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabının ikinci sayfasına ait pop-up çizimlerin taslakları

Görsel 102.“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabının üçüncü sayfası

Kitabın dördüncü sayfasında sonbahar için ağaç pop-up ve çocuklar kullanılmıştır. Pop-up ağaç yapımında iki ayrı ağaç parçası kesilerek birbirlerine geçirilmiş ve yapıştırılmıştır (Görsel 103 ve 104).

Görsel 103.“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabının dördüncü sayfası için kullanılan pop-up çizimlerin taslakları

Görsel 104.“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabının dördüncü sayfası

Kitabın beşinci sayfasında kış mevsimine yer verilmiştir. Burada v katlama tekniği, hareket kolları, paralelkenar yöntemi kullanılarak kardan adamın arkasından bir çocuğun çıkma hareketi sağlanmıştır (Görsel 105).

Görsel 105.“Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabının beşinci sayfası

Kitabın son sayfasında bütün çocukların hep birlikte görüldüğü bir sayfa yer almaktadır (Görsel 106).

Görsel 106. Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabının son Sayfası

Kitap kapağı genel hatlar oluşturulduktan sonra üç boyutlu katlanan yapıya uygun bir kapak olarak tasarlanmıştır. Kapak selafonla kaplanmış ve kalın karton kapaklı bir cilde sahiptir. Okul öncesi dönem çocuklarının kullanımı için dayanıklı olmasına özen gösterilmiştir(Görsel 107).

Görsel 107. “Güneş, Kar, Yağmur, Oyun” kitabının kapağı

SONUÇ

Gelişim, bir insanın hayatında döllemeden başlayarak bedensel, zihinsel, dil, duygusal, sosyal, fiziksel ve bunun gibi birçok yönden sürekli bir ilerleme içerisinde bulunan değişimler bütününe verilen genel bir terimdir. İnsan hayatı boyunca çeşitli gelişimler ve gelişim dönemleri görülür. Bir yetişkin için içerisinde bulunduğu nokta o döneme kadar gösterdiği gelişimlerin sonucudur. Araştırmalara göre gelişim dönemleri incelendiğinde, 3-6 yaş dönemi gelişimin temellerinin atıldığı dönem olarak ifade edilmekte ve bundan dolayı büyük önem taşımaktadır. Çocuğun 3-6 yaş arasında edindiği bilgi, beceri ve deneyimler sonucunda gelecekteki karakterine özgü tutum ve davranışlarını etkileyebileceği düşünülmektedir. Bu araştırma konusunun ve hedef kitlesinin belirlenmesinde 3-6 yaş okul öncesi çocukların seçilmesinin de temel nedeni budur. Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik faydalı olabilecek ve birçok gelişim özelliğini bir arada destekleyebilecek kaynak bir pop-up kitap tasarımı oluşturmak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda hedef kitle olan 3-6 yaş çocukların temel özellikleri, gelişimsel özellikleri detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bir tasarımcı açısından bakıldığında ilk olarak yapılması gereken hedef kitle analizi yapmaktır. Çocuklar için ortaya bir ürün çıkacaksa burada önemli olan çocukları tanımaktır. Kritik bir dönem olan 3-6 yaş arasında yapılacak yanlış bir gösterge yada tasarım çocuğun hayatında olumsuzluklara da neden olabilmektedir. Bu araştırmada çocuklara estetik açıdan zengin, özgün ve iyi analiz edilmiş bir hedef kitleye uygun bir kitap oluşturmanın gerekliliği vurgulanmaktadır. Oyun döneminde olan 3-6 yaş çocuklara kitap sevgisi kazandırmak, görsel zenginlikler ve estetik duygusu gelişimi açısından özgün tasarımlar sunmak, okuma-yazma sevgisi kazandırmak, dil gelişimini desteklemek pop-up sessiz kitaplar ile mümkün olabilmektedir. Akla ilk gelen kitap formunun dışında birden fazla duyuya hitap eden aynı zamanda bir oyun nesnesi de olabilen pop-up kitaplar çocuğun öğrenme ve mutlu zaman geçirmesi adına önemli kaynaklardan sayılabilir.

Pop-up, sessiz kitaplar ve çocuk kitapları tarih boyunca incelenmiş ve gelişim göstermiş sanatsal ürünler olmuştur. Bu kitaplar değişik teknikler ve denemeler sonucu gelişim göstermiştir. İlk oluşturulan kitaplar durağan iki boyutlu iken önce hareketli kitaplar çeşitli döner diskler ile karşımıza çıkmıştır. Daha sonra bu kitaplar

geliştirilerek üç boyutlu teknikler eklenmiş ve pop-up kitap adını almıştır. Bu teknikler sadece kitaplarda değil günümüzde broşürler, davetiyeler gibi bir çok yerde de karmaşık teknikler içererek kullanılmaktadır. Pop-up kitapların üretimi sadece yazar, çizer ve baskı arasında değildir. Bu sürecin içerisinde kağıt mühendisi olarak adlandırılan kağıdı canlandıran kişiler ve baskı sonrası da matbaadan çıkan parçaları birleştirmek üzere bir ekip bulunmaktadır. Bu kitapların maliyetini arttıran nedenler olarak bu noktalar gösterilebilir. Pop-up kitapların üretimi çok fazla detay gerektirmektedir. Tasarım aşamasından sonuçlanana kadar olan sürede teknik detaylar oldukça önemlidir. Milimetrelilik kaymalar bile kitabın içerisinde bulunan mekanizmaların çalışmasını etkilemektedir.

Günümüzde kitapların gelişimi ile yeni bir alan olarak ortaya çıkan sessiz kitaplar hem çocuklara hem de yetişkinlere yönelik üretilmektedir. Bu kitaplar sadece resimlemelerden oluşan ve kelimesiz, yazısız kitaplardır. Bu kitapların üretimi pop-up kitaplara göre oldukça basittir. Bu kitaplarda teknik bir bilgi yerine sadece göze çarpan resimlemelere yer verilmektedir. Burada bir hikaye çizer tarafından çizerin hayal gücüne göre resimlenmektedir. Okuyucu bu kitaptaki resimlemeleri kendi deneyimleri ile tekrar yaşayarak kendi hikayesini anlatmaktadır. Bu kitaplar her insan için farklı bir hikayedir. Örnek olarak hayatında hiç balon görmemiş bir çocuk için balon resimlemesine yer verilmiş bir hikayede, balonun vereceği anlam o çocuk için bambaşka bir şey olabilir.

Sonuç olarak incelendiğinde Türkiye’de ki online ve kitap satış noktalarında, yazıya yer verilen çocuk kitapları çokça mevcutken sessiz kitaplar henüz beklenen üretime ulaşmadığı görülmektedir. Bu kitapların neredeyse çoğu yabancı yazar ve çizerlere aittir. Türkiye’de çevirisi yapılarak satışa sunulan kaynaklardır. Tasarımcısının Türk olduğu kaynaklar sınırlıdır.

Sessiz kitapların daha az karşımıza çıkması, sessiz kitapların öneminin ve çocukların dil gelişimine ve hayal gücüne etkisinin Türkiye’de istenen noktaya gelemediğini gösterebilmektedir. Aynı zamanda hareketli ve sessiz kitapların sentezi olarak hareketli sessiz kitaplara ulaşmak oldukça zordur. Yapılan saha çalışmalarında herhangi bir kitap evinde çeşitli üç boyutlu kitaplara, çok az sayıda sessiz kitaba rastlanmış ama her ikisinin birlikte olduğu hareketli sessiz kitap

örneği Türkiye içindeki kitap satış noktalarında görülmemiştir. Türkiyede pop-up yapım teknikleri için yayınlanmış herhangi bir kitap görülmemiştir.

Türkiye'de bu alanda hizmet eden sektörler, bu kitapları üreten matbaalar, üniversitelerde çocuk kitabı illüstrasyonu, kağıt mühendisliği gibi bölümler yeterli değildir. Bu da bu kitapların üretiminin yaygın olmamasını göstermektedir. Modern günümüz çağında kitabın tarihsel serüvenine bakacak olursak pop- up ve sesiz kitapların dünyada önemi artarken ve bu hızlı gelişime ayak uydurmak için ülkemizde de bu amaca uygun yenilikler arttırılmalıdır.

Üç boyutlu kitaplara okul öncesi dönem çocukları oldukça ilgi göstermektedir. Henüz oyun çağında olan 3-6 yaş çocukları için kitap eğlenceli bir forma dönüştüğü zaman ilgilerini daha çok çekebilmektedir. Bu kitabı bir oyun aracı görebilmektedirler. Üç boyutlu kitaplar çocukların daha iyi öğrenmesinde etkili olabilmektedir.

Bu araştırmanın sonucu olarak Türkiye'de pop-up yapım teknikleri alanında kitapların yayınlanması önerilebilir. Böylece bu kaynağa Türk tasarımcılar, illüstrasyoncular ulaşıp kağıt mühendisliği alanında da kendilerini geliştirip pop-up ve sessiz kitap çalışmalarının artmasını sağlayabilir. Pop-up kitap alanında çalıştaylar üniversiteler tarafından düzenlenebilir. Üniversitelerde kağıt mühendisliği, pop-up alanlarında seminerlere, derslere yer verilebilir. Sessiz kitapların Türkiye'de yeteri kadar yer kaplamadığı görüldüğü üzere, sonuç olarak çocuklar üzerinde bir çok etkiye sahipken yaygınlaşması ve tanıtılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

A Brief History of the Pop-Up Book, (2014). Blog Books Tell You Why:
<https://blog.bookstellyouwhy.com/a-brief-history-of-the-pop-up-book> Erişim:
20.12.2019

Abe Books, t.y. Le Livre-joujou Abe books: <https://www.abebooks.com/livre-joujou-BR%C3%88S-JEAN-PIERRE-INVENTION-PULLABLE-PART/22791448196/bd>
Erişim: 25.11.2019

Alpöge G. (2011). *Okul Öncesi Çocuk Edebiyatı Kitap Kataloğu*. EĞİTİM SEN.
Ankara: Hermes Matbaa

Alptekin Z.D. (2018). 3- 6 Yaş Grubu Çocuklara Yönelik Yayımlanan Resimli Hikâye Kitaplarının Temel Fen Kavramları Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), s. 76-86

Alptekin, Z. D. (2018). 3-6 Yaş Grubu Çocuklara Yönelik Yayımlanan Resimli Hikâye Kitaplarının Temel Fen Kavramları Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), s.76-86.

Altınpulluk H. Eby G., (2015). *Etkileşimli Üç Boyutlu Artırılmış Gerçeklik Kitaplarının Eğitim Alanındaki Potansiyeli. Eğitimde FATİH Projesi Eğitim Teknolojileri Zirvesi*,Ankara, s. 104-110

Altmışdört G., (2013). *Dil Edinimi Ve Dil Öğrenimi Olgusuna Beyin Ve Dil Gelişimi Açısından Bir Bakış*.Ege Eğitim Dergisi, s.41–62. Erişim: 4.12.2019.
<https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Download/Article-File/56992>

Arifoğu G. (2019). *Okul Öncesine Yönelik Hareketli Masal Kitapları İllüstrasyonlarının Tasarımı ve Bir Masal Kitabı Uygulaması*.(Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Samsun.

Aslanargun, E. & Tapan, F. (2011). Pre-school Education and Its Effects on Children (in Turkish with English abstract). *Abant İzzet Baysal University, Education Faculty Journal*, 11(2): s. 219-238.

Barton, C. (1998). Paper Engineering and Pop-Up Demonstration, *Guild of Book workers Annual Meeting*, Greensboro, NorthCarolina

Bayraktar, V., Demiriz, S. (2017). *Okul Öncesi Öğretmenlerin Çocuk Kitabı Seçiminde Kullandıkları Ölçütlerin Kıdem Durumuna Göre İncelenmesi*. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, Aralık-2017,s. 792.

Bıçakçı M. Er S. Aral N.,(2018). Etkileşimli Öykü Kitabı Okuma Sürecinin Çocukların Dil Gelişimi Üzerine Etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(1), s. 201-208.

Bilge baykus, (2015). Bilge Baykus: <https://bilgebaykus.com/kurumsal.html>
Erişim:05.01.2020

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, t.y. Sck.gov.tr:
<http://www.sck.gov.tr/usp/%C3%87ocuk%20Haklar%C4%B1na%20Dair%20S%C3%B6zle%C5%9Fme.pdf> Erişim:10.11.2019

Birmingham, D. (2006). *Pop-Up a Manual Of Paper Mechanism*. İngiltere: Tarquin Publications

Bonner,A.,(1997).*What Was Llull Up To?*,Palma De Mallorca.

Bozkurt A. Bozkaya M. (2013). *Etkileşimli E-Kitap: Dünü, Bugünü Ve Yarını*, *Akademik Bilişim 2013*, Akdeniz Üniversitesi, Antalya. t.y.,

Cetin OS, Bay N.(2015). *Enhancing The Early Reading Skills: Examining The Print Features Of Preschool Children's Book*. *International Education Studies*. 8, s. 113–124

Colette Fu, (2019). Ws Workshop.org: <https://wsworkshop.org/event-artists/colette-fu/>
Erişim: 02.01.2020

Çiftçi F.(2013). Çocuk Edebiyatında Yaş Gruplarına Göre Kitaplar ve Özellikleri. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (1). s. 125-138

Çukur, D., Delice E., (2011). *Okul öncesi Çocukluk Döneminde Sağlıklı Gelişimi Destekleyici Dış Mekan Tasarımı*. SDÜ Orman Fakültesi Dergisi, 12, s.71-76.

Danko-McGhee, K., Slutsky, R. (2011). *Judging A Book By Its Cover: Preschool Children's Aesthetic Preferences For Picture Books*. International Journal Of Education Through Art, 7(2), s.171–185.

Dean & Son Publishers - A Short History, (2015). *Vintage Pop UpBooks*:
<https://www.vintagepopupbooks.com/Dean-Son-Publishers-History-s/1853.htm>
Erişim: 21.12.2019

Demircan, C. (2006). TÜBİTAK Çocuk Kitaplığı Dizisindeki Kitapların Dış Yapısal ve İç Yapısal Olarak İncelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), s. 12-27.

Dirican, R., Dağlıoğlu, H. E.(2014). 3-6 Yaş Grubu Çocuklarına Yönelik Yayımlanan Resimli Hikaye Kitaplarının Bazı Temel Değerler Açısından İncelenmesi, *Cumhuriyet International Journal of Education*, 3(2), s.44-69.

Durualp E. Aral N.,(2018). Çocukların İnce ve Kaba Motor Gelişimlerine Oyun Etkinliklerinin Etkisinin İncelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(1), s.243- 258

Erdoğan M. 2019. *Görsel Sanatlar Eğitiminde Mitolojik Öykü Temalı Hareketli (Pop Up) Kitapların Kullanımı*.Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim İş Eğitimi Bilim Dalı,Yüksek Lisans Tezi. Denizli

Erdoğan S.(2010). Erken Çocukluk Döneminde Televizyonun Sosyal Gelişime ve Değerler Eğitime Etkisi. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications*. s. 764-767.

Erdoğan S., Bekir H., Aras S., (2005). *Alt Sosyoekonomik Bölgelerde Ana Sınıfına Devam Eden 5-6 Yaş Grubundaki Çocukların Dil Gelişim Düzeylerine Bazı Faktörlerin Etkisinin İncelenmesi*. s. 231-246. Erişim: 4.12.2019.
https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Download/Article-File/50201*

Ersoy, E.G., Köşger, F. (2016). *Empati Tanımı ve Önemi*,. Osmangazi Tıp Dergisi, 38 (2), s. 9-17.

Field H.2012. *A Story, Exemplified In A Series Of Figures* ,Paper Doll Versus Moral Tale In The Nineteenth Century. *Girlhood Studies*, 5(1), s. 37–56

Genç, Ş., Senemoğlu, N. (2001). *İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme Öğretmen El Kitabı Modül 2, Okul Öncesi Eğitim*. Ankara; MEB Yayınevi.

Gültekin, T. (2011). *Sanat Eğitiminde Estetik Değerlerin Gelişimi Sürecinde Çocuk Ve İletişim*. Akademik Bakış Dergisi(24), s. 32-39.

Gürbüz F. B. Deniz Ü. (2017). *Çocuk Resimlerine Yönelik Yaklaşımları Belirleme Aracı: Öğretmen Formu: Geçerlilik Ve Güvenirlilik Çalışması*, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 10/50, s. 467-474.

Gürkan,T. (1993). *Okul Öncesi Eğitimde Kitap. 9.Ya-Pa Okul Öncesi Eğitimi Ve Yaygınlaştırılması Semineri* , s. 50-53. İstanbul:Ya-Pa.

Hamamcı, Z., Hamamcı, E. (2015). *Çocuk Gelişimi Kuramları Ve Dil Öğretmenleri İçin Yansımaları*, Eğitim Ve Öğretim Araştırmaları Dergisi. 4(1), s. 125-134.

Hendrick, J., Chandler, K., (1996). *The Whole Child (6th Ed)*. Prentice-Hall CanadaInc.,Canada,Erişim:12.10.2019

<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03004430701768961>

Hendrix, S.L, (2008). *Pop-Up Workshop: Computationally Enhanced Paper*. University of Colorado at Boulder, Pro Quest Dissertations Publishing.

History of the Pop-Up Book, (2009). Wiki.uiowa.edu.

<https://wiki.uiowa.edu/display/theatre/History+of+the+Pop-Up+Book>

Erişim:20.12.2019

Kandır A ., Alpan Y. (2008). Okul Öncesi Dönemde Sosyal-Duygusal Gelişime Anne-Baba Davranışlarının Etkisi, *Aile ve Toplum*, 10 (4), s. 35.

Kara, C., (2019). *Çocuk Kitapları İçin Karakter Tasarımından Kitap Tasarımına Deneysel Bir İllüstrasyon Uygulaması*, s. 33-50. Erişim: 6.12.2019.

<https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Download/Article-File/679446>

Karadeniz H.(2013). *Çocukların 'Zamanın Farkında Olma' Becerisini Kavrayabilme Sürecinde Okul Öncesi Eğitim Etkinliklerinin Etkilliliği*.Erişim: 14.12.2019<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/155202>

Karataş, E. (2014). Çocuk Edebiyatında "Karakter" Kavramı. *Mugla Sitki Kocaman University Journal Of Social Sciences*, 33, s.60-80.

Karatay, H. (2014). *Çocuk Edebiyatı Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler. Kuramdan Uygulaya Çocuk Edebiyatı El Kitabı*,s.81-129. (3. Baskı). Ankara: Grafiker Yayınları

Karoğlu, H., Ünüvar P. (2017). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Gelişim Özellikleri Ve Sosyal Beceri Düzeyleri*. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 43, s. 231-254.

Kaya, D. (2015). *Çocuklara Yönelik Dergi Ve Kitaplarda Tipografi Sorunları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Grafik Tasarım Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul

Kaya M. (2011). *Çocuk Edebiyatı Kitaplarının Biçimsel Özellikleri*. EGITIM SEN Yayınları, Ankara:Hermes Matbaa

Kaytaş, M., Öztürk N. (2019). *İnsanı Sermayeye Kritik Yatırım Erken Çocukluk Eğitimi*. İstanbul: SETA Yayınları

Kelekçi Olgun M.(2018) *Okul Öncesi Sanat Eğitimi İçin Geliştirilen Grafik Aplikasyon Öğrenme Modeli*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi).Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Kelly D. D.(2004). Uncovering The History of Children's Drawing And Art. *Amerika: Praeger*,s. 115.

Keş Y., Sarıca S. (2014). *Hareketli Kitap İllüstrasyonlarının Tarih Boyunca Farklı Kullanımları Üzerine Bir İnceleme*. Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi ART-E , 14 , s. 266-283.

Koçak N., Pınarcık Ö., Ergin B. (2015). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Bilişsel Gelişim Özellikleri İle Sosyal Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi(Konya Örneği)*. Asya Öğretim Dergisi, 3, s. 21-29.

Koçyiğit, S. (2012). *Okul Öncesi Eğitime Giriş, Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Personel*. Düzenleyen Gülden Uyanık Balat. Ankara: Pegem Akademi.

Kol S. (2011) *Erken Çocuklukta Bilişsel Gelişim Ve Dil Gelişimi*, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21 (Mayıs), s. 1-21.

Kol, S. (2011). Erken Çocuklukta Bilişsel Gelişim ve Dil Gelişimi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,21,s. 1-21.

Körükçü Ö.(2012). Okulöncesi Eğitime Yönelik Resimli Çocuk Kitaplarının Bulunması Gereken Temel Özellikler Açısından İncelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), s. 243-254.

Kürkçüoğlu, B.Ü.,(2010).*Erken Çocukluk Eğitimi*,Ankara;Pegem Akademi Yayıncılık.

Lim, B. (2004). *Aesthetic Discourses In Early Childhood Settings: Dewey, Steiner, And Vygotsky*, Early Child Development And Care, 174(5), s. 473–86.

MadeHow,t.y. Made How: <http://www.madehow.com/Volume-7/Pop-Up-Book.html>
Erişim: 18.11.2019

Malter MS.(1948). Children's Preferences For Illustrative Materials. *The Journal Of Educational Research*, 41, s. 378–385.

MEGEP (2009). *Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi Çocuğun Gelişimi*, Ankara

MEGEP, (2011). *Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi, Bilişsel Gelişim*. Ankara

Moroğlu M. (2018). Eğitimpedia Yazarı – Murat Moroğlu: Sessiz Kitaplar Üzerine
<https://www.egitimpedia.com/egitimpedia-yazari-murat-moroglu-sessiz-kitaplar-uzerine/> Erişim: 02.01.2020

Neumann MM, Summerfield K, Neumann DL (2015). Visual Attention To Print-Salient And Picture-Salient Environmental Print in Young Children. *Reading And Writing: An Interdisciplinary Journal*, 8(1), s. 12 –132.

Nodelman, Perry (1989).*Words About Pictures: The Narrative Art Of Children's Picture Books*. The University Of Georgia Press Athens and London

Nytimes, (2014). Ny Times: <https://www.nytimes.com/2014/01/31/arts/design/pops-ups-from-prague-celebrates-vojtech-kubasta.html> Erişim: 25.12.2019

Oruç, C. (2010). *Okul Öncesi Dönem Çocuğunda Ahlaki Değerler Eğitimi*, Eğitim Ve İnsanın Bilimler Dergisi. 1(2), s.37-60.

Ölçer S.(2019). 4-7 Yaş Çocuklarının Çizdikleri Resimler ve Bu Resimlere Yönelik Sözel Dışavurumları Yoluyla Zihinsel ve Görsel Gerçeklik Durumlarının İncelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 23(1). s. 221-252.

Ömeroğlu, E., Vd. (2004). Ağaç Yaşken Eğiliyor, Okul Öncesi Eğitim. *Görüş Dergisi (Tüsiad Yayınları)*: s. 74-80.

Özbal, N., Aydoğan İ.(2017). Eğitimde Estetiğın Gerekliliğı ve Oluşumu Üzerine Bir İnceleme. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2). s. 249-259

Özbay, M. (2001). 0-6 Yaş Grubu Çocuklarındaki Dil Gelişiminin Türkçe Öğretimi Açısından Önemi. *Bilig*, 17, s. 97-105.

Özdemir O., Güzel Özdemir P., Kadak M. T., Nasıroğlu S. (2012). Kişilik Gelişimi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4), s. 566-589

Özmert E., (2006). *Erken Çocukluk Gelişiminin Desteklenmesi-III: Aile*, 49, s. 256-273

Piaget, J. (1960). *The Child's Conception Of The World*. Littlefield, NJ: Adams &Co.

Ridley, Anna. (-). *Is A Book Still A Book If It Doesn't Have Any Words?*. Erişim: 1.12.2019 <http://www.illustratorsillustrated.com/Books-Without-Words/>

Saçkesen, S. (2008). *Çocuk Kitapları Seçiminde Anne Babaların Ve Okul Öncesi Öğretmenlerinin Görüşlerinin İncelenmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Sarı M. (2015). 3-D (Pop-Up) *Kitap Tekniğı İle Tarihi Ağaçların Yöre Peyzajını Genç Nesillere Anlatılması Üzerine Bir Çalışma "Hikâye Anlatan Tarihi Ağaçlar"*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Süleyman Demirel Üniversitesi , Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı. Isparta

Sarı M. (2015). *3-D (Pop-Up) Kitap Tekniği İle Tarihi Ağaçların Yöre Peyzajını Genç Nesillere Anlatılması Üzerine Bir Çalışma "Hikâye Anlatan Tarihi Ağaçlar*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı. Isparta.

Sarıca S., (2015). *Endüstriyel ve Grafik Tasarım Bağlamında Kağıt Sanatları ve Bir Uygulama Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Grafik Anasanat Dalı. Isparta.

Sarlatto, M. (2016). Paper Engineers And Mechanical Devices Of Movable Books Of The 19th And 20th Centuries. *JLIS.İt* 7(1). s.89-112.

Şahin, G. (2014). *Okulöncesi Dönem Çocuk Kitaplarında Görsel Bir Uyarı Olarak Resim*, International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkish, 9(3), s. 1309-1324

Şener Ö., Mercin L. (2018). *Pop-Up Kitap Tekniği, Kütahya Örneği*. 3. *Sanat Ve Tasarım Eğitimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Başkent Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım Ve Mimarlık Fakültesi, Ankara. s. 95-104

Şimşek, M. (2012). *Geometrik Cisimler Konusunun Origami Destekli Etkinlikler İle Öğretiminin Başarıya Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuzmayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Matematik Eğitimi Anabilim Dalı. Samsun.

Taşpınar Erarslan Ş. (2019). Görsellerle Kurulan İlişki: Dijital Çağda Görsel Okuryazarlık. *3 Sanat ve Tasarım Eğitimi Sempozyumu, Dijital Çağda Sanat ve Tasarım*. Başkent Üniversitesi. s. 175-184.

Taymur İ, Türkçapar M. H. (2012) Kişilik: Tanımı, Sınıflaması Ve Değerlendirmesi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4, s. 154-177.

The Marvelous World of Meggendorfer's MovingBooks , (2017). Rosenbach:

<https://rosenbach.org/blog/the-marvelous-world-of-meggendorfers/>

Erişim:20.12.2019

TheSmithsonian Libraries Exhibition Gallery, (2010-2011).*Paper Engineering: Fold,Pull,Pop&Turn*.Erişim:20.12.2019
https://Www.Sil.Si.Edu/Pdf/FPPT_Brochure.Pdf

Tinmannsvik, L. And Bjelland, H. (2009). *Children And Aesthetics: Exploring Toddler's Aesthetic Experience Of Everyday Products*, International Journal Of Product Development, 9(4), s. 370

Toran, M., Dilek A. (2017). *Çocuklar Ve Kitaplar: Piaget'nin Oyun Kuramına Göre Bir Değerlendirme*, Yaşadıkça Eğitim,31(1), s. 41-54.

Treiman R, Mulqueeny K, KesslerB.(2015). Young Children's Knowledge About The Spatial Layout Of Writing. *Writing Systems Research*, s. 235 – 244.

Treiman R., Rosales N., KesslerB.(2016). Characteristics of Print in Books For Preschool Children. *HHS Public Access*, 8(1), s. 120–132.

Tuğrul, B., Kavici, M. (2002). Kağıt Katlama Sanatı Origamive Öğrenme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* ,1 (11). Erişim: 5.12.2019.
<https://dergipark.org.tr/yr/Download/Article-File/114843>

Tunalı, İ. (2004). *Estetik*. İstanbul: Konuk Kitapevi

Ulutaş, A. (2017). Okul Öncesi Dönem Çocuk Kitaplarındaki Resimlerin Çocuğa Göreliliğinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 61, S.603) Erişim: 5.12.2019.

Unicef Çocuk Haklarına Dair Sözleşme. Erişim: 13.11.2019.
<https://Www.Unicef.Org/Turkey/%C3%A7ocuk-Haklar%C4%B1na-Dair-S%C3%B6zleşme>

UNT Libraries, t.y. ,A Brief History of Early Movable Books
<https://library.unt.edu/rarebooks/exhibits/popup2/introduction.htm>
Erişim:15.11.2019

UNT Libraries, t.y. ,A Concise History of Pop-up and Movable Books
<https://www.libraries.rutgers.edu/rul/libs/scua/montanar/p-intro.htm>
Erişim:15.11.2019

UNT Libraries, t.y. S. Louis Giraud Library Unt.edu:
<https://library.unt.edu/rarebooks/exhibits/popup2/giraud.htm> Erişim: 15.11.2019

Uras, G.(2016). Kitap Pazarı 2.2 Milyar Dolarlık Bir Pazar.*Milliyet Gazetesi*. Erişim: 1.12.2019.<http://www.milliyet.com.tr/yazarlar/gungor-uras/kitap-pazari-2-2-milyar-dolarlik-bir-pazar-2344030>

Vural E. D., (2006). *Okul Öncesi Eğitim Programındaki Duyuşsal ve Sosyal Becerilere Yönelik Hedeflere Uygun Olarak Hazırlanan Aile Katılımlı Sosyal Beceri Eğitimi Programının Çocuklarda Sosyal Becerilerin Gelişimine Etkisi*.(yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi) Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Walker S, Reynolds L. (2003). Serifs, Sans Serifs And Infant Characters In Children's Reading Books. *Information Design Journal+ Document Design*. 11, s. 106–122.

Wigan, M. (2012). *Görsel İllüstrasyon Sözlüğü*, Literatür Yayınları, İstanbul.

Words on wonder, t.y. Words Wonder:
<https://wordsonwonder.com/2019/05/03/interview-65-robert-crowther/>
Erişim:28.12.2019

Yıldız A., (2017). Okul Öncesi Dönem Çocuğunun Eğitim ve Gelişiminde Kitabın Rolü ve Bu Süreçte Anaokulu Kütüphanelerinin Gerekliği.*InternationalJournalofSocialSciencesAndEducationResearch*, 3(3), s. 792-802.

Yıldız, C., Yazıcı D., Durmu M. (2015). 2010-2015 Yılları Arasında Yayımlanmış Resimli Çocuk Kitaplarının Resimleme Özelliklerinin İncelenmesi.*Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Araştırmaları Dergisi*,1(1)

Yılmaz, M., Topaktaş, E. (2014). Tipografik Özellikler Açısından Bilimsel Dergi Makalelerinin Okunaklılık Düzeyleri İle İlgili Akademisyenlerin Görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (48), s. 216-234.

Yükselen, A., Yumuş, M., Işık E., (2016). *Çocuk Kitabı Seçme Kriterlerine İlişkin Okul Öncesi Eğitimcilerin Görüşleri*, BAŞKENT UNIVERSITY JOURNAL OF EDUCATION, 3(2), s. 161-168

Zeybek H.(2019). *Pop-Up Çocuk Kitabı Tasarımı: Kedi Nerede*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Grafik Tasarım Anasanat Dalı, Isparta

Zucker TA, Justice LM, Piasta SB (2009). Prekindergarten Teachers' Verbal References To Print During Classroom-Based, Large-Group Shared Reading. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 40, s.376–392.

EK -1: Uygulama Çalışması CD'si

Etik Beyanı

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Tez/Sanat Çalışması Raporu Yazım Yönergesi'ne uygun olarak hazırladığım bu Tez Çalışması Raporunda,

- Tez/Sanat Çalışması Raporu içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- bu Tez/Sanat Çalışması Raporunun herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir Tez/Sanat Çalışması Raporu çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

02...10.2.1.2020

Emel Cansu Büyükköse

**Yüksek Lisans
Tezi Raporu Orijinallik Raporu**

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

Güzel Sanatlar Enstitüsü

Tez Çalışması Raporu Başlığı: Okul Öncesi 3-6 Yaş Çocuklara
Yönelik Özgün Bir Sessiz Pop-Up Kitap Uygulaması

Yukarıda başlığı verilen Tez/Sanat Çalışması Raporumun tamamı aşağıdaki filtreler kullanılarak Turnitin adlı intihal programı aracılığı ile Tez Danışmanım tarafından kontrol edilmiştir. Kontrol sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Raporlama Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Oranı (%)	Gönderim Numarası
03.02.20	121	144051	27.01.20	15	1250643632

Uygulanan filtreler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar dâhil
3. 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tez/Sanat Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. (3/2/2020)

İmza

Emel Cansu BÜYÜKKÖSE

Öğrenci No.: N17133289

Anasanat: GRAFİK ANASANAT DALI

Program:

Yüksek Lisans	Sanatta Yeterlik	Doktora	Bütünleşik Doktora
X			

DANIŞMAN ONAYI UYGUNDUR.

Prof. Dr. Nadire Şule Atılgan

**Master's
Thesis Report Originality Report**

HACETTEPE UNIVERSITY

Institute of FineArts

Title :An Original Silent Pop-Up Book Design For Preschool Children Aged 3-6

The whole thesis/art work report is checked by my supervisor, using Turnitin plagiarism detection software taking into consideration the below mentioned filtering options. According to the originality report, obtained data are as follows.

Date Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defence	Similarity Index (%)	Submission ID
03.02.20	121	144051	27.01.20	15	1250643632

Filtering options applied are:

1. Bibliography excluded
2. Quotes included
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read the Hacettepe University Institute of Fine Arts Guide lines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations, I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge. I respectfully submit this for approval. (3/2/2020)

Signature

Emel Cansu BÜYÜKKÖSE

Student No.: N17133289

Department: Graphic

Program/Degree:

Master's	Proficiency in Art	PhD	JointPhd
X			

SUPERVISOR APPROVAL

APPROVED

Prof. Dr. Nadire Şule Atılgan

YAYIMLAMA VE FİKRÎ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesi'ne verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversite'ye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikrî mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin/raporumun tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalara (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin/Sanat Çalışması Raporunun kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin/sanat çalışması raporumun tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde/sanat çalışması raporumda yer alan, telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversite'ye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*** kapsamında tezim/sanat çalışması raporum aşağıda belirtilen haricinde YÖK Ulusal Tez Merkezi/ H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

Enstitü/ Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. (1)

Enstitü/ Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ...ay ertelenmiştir. (2)

Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. (3)

02.02.2020

(İmza)

Emel Cansu Büyükköse

*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge

- (1) Madde 6.1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6.2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmasını ş ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7.1. Ulusal çıkarılan veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

Tez Danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

